

วารสารนิดาภาษาและการสื่อสาร NIDA Journal of Language and Communication

Volume 19 • Issue 23 • 2014

- 1 กลยุทธ์การสื่อสารในการเผยแผ่พุทธธรรมของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี)
Communication Strategies in the Propagation of Buddhism by
Phra Maha Wudhijaya Vajiramedhi (W. Vajiramedhi)
■ **ธีระพล มะอาจเลิศ**
- 12 การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย
Representation of Women and Violence in Thai Films
■ **พรจันทร์ เลี้ยงสอน**
- 38 การแปลมโนทัศน์ที่สื่อโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” จากภาษาไทย
เป็นภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษา เรื่อง หลายชีวิต
A Study of Conveying Thai Serial Verb Constructions with the Word /ʔau/ into English:
Case Study of *Many Lives*
■ **เมทินี สิ่งท้วมสกุล และปริมา มัลลิกะมาส**
- 63 กลวิธีการตอบรับคำชมและการถ่ายโอนทางภาษาแม่ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย
เปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น
Compliment Response Strategies and Language Transfer between Thai-Speaking
Learners of Japanese and Native Speakers of Japanese
■ **วินา สร้างกลาง**
- 84 บทวิจารณ์หนังสือ พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ
■ **เตวิช เสวตไอยาราม**

กองบรรณาธิการ

Prof. Dr. R. Jeffrey Ringer

Prof. Dr. Martin Conboy

Assoc. Prof. Dr. Serafin M. Coronel-Molina

Asst. Prof. Dr. Christopher Jenks

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนพงศ์ จาติเกตุ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิตรี คทวนิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ล. จิราภา อภากร

St. Cloud State University, U.S.A.

Sheffield University, U.K.

Indiana University, U.S.A.

University of South Dakota, U.S.A.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จเร สิงห์โกวินท์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บรรณาธิการร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิระ โรจนะประภายนต์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ที่ปรึกษาการบริหาร

มนัส สุดเจริญ

ผู้ประสานงานวารสาร

จรีพร แก้วสุขศรี

ผู้ตรวจพิสูจน์ภาษาอังกฤษ

Andrew James West

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Martin John Dean

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

คำสงวนสิทธิ์

ติดต่อ : คณะภาษาและการสื่อสาร

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

118 ถ.เสรีไทย คลองจั่น บางกะปิ,

กรุงเทพฯ 10240 ประเทศไทย

พิมพ์ที่ : บ.พิมพ์สวย จก.

5/5 ถ.เทศบาลรังสฤษฎ์เหนือ

แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

ผู้จัดทำวารสาร ได้แก่ คณะภาษาและการสื่อสาร และ คณะกรรมการพิจารณาบทความ ไม่สามารถรับผิดชอบต่อความบกพร่อง หรือ ข้อผิดพลาด อันอาจเกิดจากการนำเนื้อหา หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของบทความในวารสารไปใช้ ทั้งนี้ ความคิดเห็นและทัศนคติของผู้เขียนบทความได้นำเสนอในบทความเรื่องนั้นๆเป็นเอกสิทธิ์เฉพาะตัว และ ไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงหลักการและแนวคิดของผู้จัดทำวารสาร กองบรรณาธิการ และ ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

วารสาร NIDA Journal of Language and Communication เป็นวารสารที่มีผู้ประเมินบทความ (peer review) ของคณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และผล การศึกษาการค้นคว้าใหม่ๆ ทฤษฎี การวิจัย วิธีวิทยา และแนวคิดในศาสตร์ของภาษา การสื่อสาร และสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง วารสารภาษาและการสื่อสารฉบับภาษาไทยเป็นเวทีหนึ่ง สำหรับการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อต่อยอดชุดความรู้ ให้แก่บุคลากรใน วงวิชาการ ทั้ง ครู อาจารย์ และ นักวิชาการภายในประเทศ และนานาชาติ

วารสาร NIDA Journal of Language and Communication กำหนดออกปีละ 3 ฉบับ โดยออกเป็นภาษาอังกฤษ 2 ฉบับ คือ ฉบับเดือนเมษายน และเดือนสิงหาคม และฉบับภาษาไทย 1 ฉบับ กำหนดออกในเดือนธันวาคม

บทบรรณาธิการ

วารสาร *NIDA Journal of Language and Communication* เป็นวารสารที่มีผู้ประเมินบทความ (peer review) ของคณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ๆ ทฤษฎี การวิจัย วิธีวิทยา และแนวคิดในศาสตร์ของภาษา การสื่อสาร และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง วารสารภาษาและการสื่อสารฉบับภาษาไทยเป็นเวทีหนึ่ง สำหรับการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อต่อยอดชุดความรู้ ให้แก่บุคลากรในวงวิชาการ ทั้ง ครู อาจารย์ และ นักวิชาการภายในประเทศ และนานาชาติ

สำหรับวารสารฉบับนี้ทางกองบรรณาธิการได้สรรหาบทความที่ประยุกต์ศาสตร์ทั้งทางด้านภาษาและการสื่อสารที่น่าสนใจ รวม สิบบทความ โดยมีบทความในสาขาภาษาสองบทความ และสาขาการสื่อสาร สองบทความ

บทความแรก ชีระพล มะอาจเลิศ ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในงานนิพนธ์ในการเผยแผ่พุทธธรรมของพระมหา วุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ชีระพลเน้นศึกษาแนวคิดและภาษาที่ใช้ในงานเขียนของพระมหา วุฒิชัย วชิรเมธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะการใช้ภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจ บทความนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพในการ วิเคราะห์หนังสือธรรมะของพระมหา วุฒิชัย วชิรเมธี ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่ จำนวน 13 เล่ม ผลการวิจัย พบว่า พระมหา วุฒิชัย วชิรเมธี ใช้หลักเกณฑ์หลาย ๆ อย่างประกอบกันในการเขียน เพื่อบูรณาการผสมผสานให้งาน เขียนออกมาดี ทันสมัย เข้าใจง่าย ถูกใจ ตรงใจผู้อ่านมากที่สุด

บทความที่สอง พรจันท์ เสียงสอน ศึกษาการนำเสนอภาพผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย โดย วิเคราะห์ถึงสาเหตุและพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่ถูกประกอบสร้างในภาพยนตร์ไทย พรจันท์ใช้กรอบแนวคิด และทฤษฎีสตรีนิยม แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรง ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ การประกอบสร้างความจริงทางสังคม และ แนวคิดการเล่าเรื่อง ในการวิเคราะห์ตัวบทภาพยนตร์ไทยจำนวน 10 เรื่อง บทความนี้พบว่า การนำเสนอผู้หญิงและ การกระทำความรุนแรงในภาพยนตร์ไทยสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม และยังพบว่าภาพยนตร์ที่สะท้อน ภาพตัวละครเอกผู้หญิงที่มีลักษณะเป็นปัจเจก มีความมั่นใจในตัวเอง รู้ความต้องการของตัวเอง และต้องการ เปลี่ยนแปลงสังคมแบบปิตาธิปไตย มักจะนำเสนอผู้หญิงในสถานะที่ด้อยกว่าผู้ชาย และเป็นผู้หญิงที่ถูกกระทำความ รุนแรงก่อน ในทางตรงกันข้าม เมื่อตัวละครผู้หญิงเป็นผู้กระทำความรุนแรงเสียเอง ก็มักจะนำเสนอว่าเป็นวิธีการหนึ่ง ผู้หญิงใช้ยุติความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่ตัวละครถูกบีบคั้นจากปัจจัยแวดล้อม ซึ่งความรุนแรงที่ตัวละครกระทำมีทั้ง ที่ตั้งใจ และแบบที่ไม่ตั้งใจ ทั้งนี้ภาพยนตร์ยังตอกย้ำแนวคิดที่ว่า ผู้กระทำความรุนแรงทุกคนจะพบกับจุดจบที่น่าเศร้า เพื่อย้ำว่าการใช้ความรุนแรงไม่ใช่คำตอบของการแก้ปัญหา

บทความที่สาม เมทินี สิงห์เวชสกุล และ รศ. ปริมา มัลลิกะมาส ศึกษาการแปลมโนทัศน์ที่สื่อโดยหน่วยสร้าง กริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ บทความนี้ใช้กรณีศึกษาจาก นวนิยายรวมเรื่องสั้น เรื่อง *หลายชีวิต* ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ โดย เมเรดิธ บอร์ธวิก โดยเลือกเฉพาะคำว่า “เอา” ว่า มีความสัมพันธ์ทางความหมายกับกริยาอื่นในหน่วยสร้างแบบที่แสดงสองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน เพื่อหาว่าผู้แปล รักษาความหมายของหน่วยสร้างดังกล่าวในต้นฉบับไว้ในบทแปลหรือไม่ เมื่อรักษาความหมายไว้ทั้งสองเหตุการณ์ ผู้ แปลใช้รูปแบบการแปลแบบใด หากไม่ได้รักษาไว้ เป็นเพราะเหตุใด และผู้แปลมักเลือกใช้รูปแบบการแปลแบบใดใน กรณีนี้ ผลการวิจัยพบว่าจากหน่วยสร้างกริยาเรียงที่เลือกมาศึกษาจำนวน 82 หน่วยสร้าง มีประโยคแปลภาษาอังกฤษ ที่แสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ตรงกับต้นฉบับเพียง 9 ประโยค ที่เหลืออีก 73 ประโยคไม่แสดงสองเหตุการณ์ที่ ต่อเนื่องกัน โดยแบ่งเป็นประโยคที่แสดงเฉพาะเหตุการณ์แรก ประโยคที่แสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สอง ซึ่งพบมากที่สุด

และประโยคที่ไม่แสดงเลยทั้งสองเหตุการณ์ ในส่วนของกลวิธีการแปลนั้น ผู้แปลใช้กลวิธีที่หลากหลายซึ่งเป็นผลจากการใช้ทฤษฎีการแปลแบบตีความ รูปแบบการแปลต่าง ๆ ที่ผู้แปลเลือกใช้นี้สามารถอธิบายได้โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการคิดที่จะพูด

บทความที่สี่ วนา สร้างกลาง เปรียบเทียบกลวิธีการตอบรับคำชม โดยศึกษาปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเลือกใช้สำนวนในการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยและผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวไทย รวมทั้งการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยซึ่งเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวไทย โดยศึกษาข้อมูลจากการทำแบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนา เพื่อที่จะทราบถึงกลวิธีในการตอบรับคำชมของแต่ละกลุ่มตัวอย่างและระดับในการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ผลของการศึกษาพบว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยและผู้พูดภาษาไทยชาวไทย ใช้กลวิธีการยอมรับต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุด สำหรับผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ใช้กลวิธีการเลี่ยงต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุด สำหรับกลวิธีย่อย พบว่าทั้งสามกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีการแสดงความชื่นชมด้วยการกล่าวคำขอบคุณต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุด แต่มีความแตกต่างในกลวิธีที่ใช้รองลงมาคือ ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้กลวิธีการแสดงความไม่เห็นด้วย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้กลวิธีการลดค่าคำชม ผู้พูดภาษาไทยชาวไทยใช้กลวิธีการเสนอแนะและกลวิธีการอธิบาย การศึกษายังพบว่าปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำในการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยน้อยกว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวไทยและผู้พูดภาษาไทยชาวไทย โดยปัจจัยด้านสถานที่ในการตอบรับคำชมมีผลน้อยกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ บทความนี้ยังเสนอว่า มีการถ่ายโอนทางภาษาแตกต่างไปตามระดับความรู้ทางภาษาและประสบการณ์ในการพำนักในญี่ปุ่นหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับภาษาญี่ปุ่น

บทวิจารณ์หนังสือ ประจำฉบับนี้ ผศ. ดร. เติวิช เสวตไอยาราม เลือกหนังสือชื่อ พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ แต่งโดย รศ. ศิริวิไล พลมณี ที่อธิบายเทคนิคการสอน การเตรียมความพร้อมสำหรับปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้น เมื่อสอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศ นอกจากนี้เนื้อหาที่อ่านเข้าใจง่าย รศ. ศิริวิไล ยังสอดแทรกเคล็ดลับการสอน แนวคิดความเป็นครู รวมถึงใช้รูปแบบการเล่าเรื่องที่จากประสบการณ์สอนจริง ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทั้งในทางวิชาการและในเชิงประยุกต์ขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่แบ่งปันงานอันมีคุณค่าของท่าน ขอขอบคุณกองบรรณาธิการ รวมถึงท่านผู้อ่านทุกท่าน หากมีข้อผิดพลาดประการใด บรรณาธิการขออภัยและจะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจร สิงห์โกวินท์

สารบัญ

กลยุทธ์การสื่อสารในการเผยแผ่พุทธธรรมของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) Communication Strategies in the Propagation of Buddhism by Phra Maha Wudhijaya Vajiramedhi (W. Vajiramedhi) ธีระพล มะอาจเลิศ.....	1
การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย Representation of Women and Violence in Thai Films พรจันทร์ เสียงสอน.....	12
การแปลมโนทัศน์ที่สื่อโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษา เรื่อง หลายชีวิต A Study of Conveying Thai Serial Verb Constructions with the Word /ʔau/ into English: Case Study of <i>Many Lives</i> เมทินี สิงห์เวชสกุล และปรีมา มัลลิกะมาส.....	38
กลวิธีการตอบรับคำชมและการถ่ายโอนทางภาษาแม่ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยเปรียบเทียบกับ กับผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น Compliment Response Strategies and Language Transfer between Thai-Speaking Learners of Japanese and Native Speakers of Japanese วีณา สร้างกลาง.....	63
บทวิจารณ์หนังสือ พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ เตวิช เสวตไอยาราม.....	84
รายนามผู้เขียน.....	87

ข้อกำหนดด้านจริยธรรมการเผยแพร่ผลงานวิชาการ

- บทความจะต้องเป็นผลงานต้นฉบับของผู้เขียน มีการอ้างอิงอย่างถูกต้อง ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น หากตรวจพบที่มีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวในการละเมิดลิขสิทธิ์
- เนื้อหาบทความ ข้อความ ภาพประกอบ และตารางประกอบ ที่ลงตีพิมพ์ในวารสารนี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว หากผู้เขียนนำเนื้อหาบทความ ข้อความ ภาพประกอบ และตารางประกอบ มาจากแหล่งอื่น ให้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ที่จะต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์เสียก่อน
- บทความใดที่พบว่าได้มีการลอกเลียนหรือแอบอ้างโดยปราศจากการอ้างอิง หรือทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นผลงานของผู้เขียน ให้ถือว่าเป็นการโจรกรรมทางวิชาการ (Plagiarism) บทความนั้น จะถูกถอดออกจากรฐานข้อมูลของวารสาร

กลยุทธ์การสื่อสารในการเผยแผ่พุทธธรรมของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี)

Communication Strategies in the Propagation of Buddhism by

Phra Maha Wudhijaya Vajiramedhi (W. Vajiramedhi)

ธีระพล มะอาจเลิศ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1. เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนองานนิพนธ์ในการเผยแผ่พุทธธรรมของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) และ 2. เพื่อศึกษาแนวคิดและภาษาที่ใช้ในการโน้มน้าวใจในการเผยแผ่พุทธธรรมในงานนิพนธ์ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) โดยศึกษาในลักษณะแบบ Content Analysis โดยทำการศึกษางานนิพนธ์ในชุดธรรมประยุต์สำหรับคนรุ่นใหม่ ทั้งหมด 13 เล่ม มาศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณภาพและปริมาณ เพื่อนำไปสู่ทสรุปโดยการอภิปรายผลในเชิงพรรณาร่วมกับการนำเสนอสถิติที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยนั้นสามารถตอบคำถามการวิจัยทั้ง 3 ข้อ เริ่มจากคำถามเรื่องรูปแบบการตั้งชื่อหัวข้อเรื่องในผลงานนิพนธ์ชุดธรรมประยุต์สำหรับคนรุ่นใหม่ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ผลการวิจัยพบว่าผู้เขียนใช้วลีในการตั้งชื่อหัวเรื่องมากที่สุด คิดเป็น 61.25% รองลงมาคือ การใช้ประโยค คิดเป็น 36.25% และอันดับที่ 3 คือ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง คิดเป็น 25.63% นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เขียนใช้วิธีการตั้งชื่อหัวข้อเรื่องร่วมกันตั้งแต่ 2 - 4 ลักษณะ ซึ่งที่พบมากที่สุดคือแบบคู่สัมผัส (สองลักษณะ) โดยพบการใช้คำสัมผัสคล้องจองคู่กับการใช้วลีมากที่สุด (12.5%) รองลงมาคือแบบสามลักษณะสัมผัส ซึ่งรูปแบบที่พบมากที่สุด ได้แก่ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การใช้ประโยค และการใช้โวหารภาพพจน์ประกอบกัน (1.88) สำหรับคำถามเรื่องกลวิธีและอุปมาประกอบการสอนของพระพุทธเจ้าที่พบในผลงานนิพนธ์ชุดธรรมประยุต์สำหรับคนรุ่นใหม่ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) นั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีและอุปมาประกอบการสอนของพระพุทธเจ้ามากที่สุด คือ การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ คิดเป็น 79.37% รองลงมาคือ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา คิดเป็น (4) 53.12% และอันดับ 3 คือ อุปมาการเลือกคนและการปฏิบัติรายบุคคล คิดเป็น 29.37% นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีและอุปมาประกอบการสอนของพระพุทธเจ้าร่วมกันตั้งแต่ 2-4 กลวิธี ซึ่งที่พบมากที่สุดคือแบบคู่สัมผัส (สองลักษณะ) โดยพบการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ คู่กับ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา (39.38%) รองลงมาคือแบบสามลักษณะสัมผัส ซึ่งรูปแบบที่พบมากที่สุด ได้แก่ การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา และการเล่นภาษา เล่นคำและใช้คำในความหมายใหม่ (8.75%) คำถามข้อสุดท้ายในเรื่องกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อจูงใจที่พบในผลงานนิพนธ์ชุดธรรมประยุต์สำหรับคนรุ่นใหม่ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) นั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนเพื่อสื่อสารในการจูงใจชนิด “การเสนอแนะ เป็นวิธีการจูงใจหลีกเลี่ยงความคิดเห็นโต้แย้ง” มากที่สุด โดยคิดเป็น 86.25% รองลงมาคือ “การใช้บุคลิกหรือชื่อเสียงส่วนตัวเป็นเครื่องจูงใจ” คิดเป็น 76.87% และอันดับที่ 3 คือ “การให้เหตุผลมีวิธีการเริ่มจากการให้ข้อเท็จจริง” คิดเป็น 58.12% นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนเพื่อสื่อสารในการจูงใจร่วมกันตั้งแต่ 2 กลวิธีขึ้นไป ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ลักษณะ คือ 1) คู่สัมผัส ซึ่งคู่อันดับที่มากที่สุดคือ “การใช้บุคลิกหรือชื่อเสียงส่วนตัวเป็นเครื่องจูงใจ” คู่กับ “การเสนอแนะ เป็นวิธีการจูงใจหลีกเลี่ยงความคิดเห็นโต้แย้ง” คิดเป็น 63.75% 2) สามลักษณะสัมผัส ซึ่งประกอบด้วย “การเสนอแนะ เป็นวิธีการจูงใจหลีกเลี่ยงความคิดเห็นโต้แย้ง” “การให้เหตุผลมีวิธีการเริ่ม

จากการให้ข้อเท็จจริง” และ “การใช้บุคลิกหรือชื่อเสียงส่วนตัวเป็นเครื่องจูงใจ” นั้นมีการใช้มากที่สุด คิดเป็น 35.63 % และ 3) สีสัญลักษณ์สัมพันธ์ ซึ่งใช้ทั้งหมดทั้ง 4 กลวิธีร่วมกัน คิดเป็น 10.63%

ผลการวิจัยครั้งนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เขียนผลงานทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้สามารถบรรลุถึงประสิทธิภาพในด้านรูปแบบการนำเสนอและกลยุทธ์การจูงใจผู้อ่านให้ติดตาม อีกทั้งยังมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป เช่น ควรศึกษาบริบทของผู้เขียนร่วมกับบริบทของผู้อ่านในเชิงสำรวจทัศนคติต่อผลงานเขียนทางพระพุทธศาสนา หรือบริบทเชิงเปรียบเทียบระหว่างสื่อบันทึกเสียงธรรมบรรยายกับสื่อโทรทัศน์ที่นำเสนอรายการด้านพระพุทธศาสนา เป็นต้น

คำสำคัญ: ว. วชิรเมธี, การเผยแผ่พุทธธรรม, การวิเคราะห์เนื้อหา

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) to study the presentation styles of literary works in the propagation of Buddhism by W. Vajiramedhi, and 2) to study the ideas and persuasive language used in the propagation of Buddhism by W. Vajiramedhi, both of which were conducted by means of Content Analysis. Thereby, the researcher studied 13 volumes of *Applied Dharma for New Generation based on qualitative and quantitative analysis* in order to find out the conclusion, to descriptively discuss the results, and to present the relevant statistics.

The results of this research answer the following 3 research questions. First, as to the question about how to name the individual subjects in *Applied Dharma for New Generation* by W. Vajiramedhi, the results showed that the author used phrases as subjects most frequently, 61.25%, followed by clauses 36.25%, and rhymes between words, 25.63%, respectively. In addition, it was found that the author always used 2-4 methods altogether to name the subjects. The most frequently used method is two-type relation (two types), in which rhymes between words and phrases were used together most often (12.5%), followed by three-type relation, in which the author used the rhymes between words, clauses, and figure of speech together most frequently (1.88%). Referring to the question about tactics and tricks employed in the Lord Buddha's preaches, which were found in *Applied Dharma for New Generation* by W. Vajiramedhi, it was found that the author used illustrated tales most often, 79.37%, followed by (6) analogy, 53.12%, and tricks for individual selection and practice, 29.37%, respectively. Besides, the results reflected that the author always employed 2-4 tactics used in the Lord Buddha's preaches altogether. The most frequently used method is two-type relation (two types), in which illustrated tales and analogy were used most often (39.38%). This is followed by three-type relation, in which the author employed illustrated tales, analogy and language tricks, and word tricks and neology most frequently (8.75%). According to the final question in terms of persuasive communication process in *Applied Dharma for New Generation* by W. Vajiramedhi, it was found that the author relied on the persuasive writing technique “persuasive suggestions to avoid objections” most often, 86.25%, followed by “use of personal identities or renown for persuasion”,

76.87%, and “giving reasons on the basis of facts”, 58.12%. It was also found that the author usually used at least 2 techniques of persuasive writing together including: 1) two-type relation, in which the most frequently used techniques were “use of personal identities or renown for persuasion” and “persuasive suggestions to avoid objections”, 63.75%; 2) three-type relation, in which the most frequently used techniques were “persuasive suggestions to avoid objections”, “giving reasons on the basis of facts”, and “use of personal identities or renown for persuasion”, 35.63%; and 3) four-type relation, in which all of the aforementioned techniques were used together, 10.63%.

The results of this research have brought about some suggestions for those who write religious literary works in order that they could employ presentation styles and persuade readers more successfully and more efficiently. Moreover, there have been some suggestions for further researches; for instance, the contexts of both authors and readers should be studied together in terms of attitudes towards the religious literary works, or there should be a study of comparative contexts between Dharma preaching on audio recording media and television media presenting religious programs.

Keywords: W. Vajiramedhi, the propagation of Buddhism, content analysis

บทนำ

การสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการรักษาและสืบทอดความเชื่อหรือคำสอนทางศาสนาซึ่งเป็นค่านิยมหลักทางด้านจิตวิญญาณในการดำเนินชีวิตของคนไทย กลยุทธ์การเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและเหล่าพุทธบริษัท 4 นั้น ทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้ยาวนาน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่จะต้องทราบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น มีความสำคัญอย่างไร มีวิวัฒนาการอย่างไร และในแง่มุมด้านการสื่อสารนั้น มีการปรับปรุงพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยอย่างไร จึงทำให้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาสามารถดำรงคงมั่นอยู่ในสังคมไทยได้นานเช่นนี้

ภายหลังจากที่พระพุทธองค์ตรัสรู้แล้วก็ได้ทรงเสวยวิมุตติสุข ในระหว่างนั้นพระองค์ทรงใคร่ครวญว่า ธรรมะที่พระองค์ได้ตรัสรู้แล้วนั้น เป็นสิ่งที่ยากยิ่งที่มนุษย์ปุถุชนจะสามารถเข้าใจได้ เป็นเหตุให้พระองค์ไม่คิดที่จะแสดงธรรมใด ๆ แก่เวไนยสัตว์ แต่เพราะทรงอาศัยพระมหากรุณาธิคุณในหมู่สัตว์จึงทรงพิจารณาอีกครั้งว่า

จะมีผู้รู้ทั่วถึงธรรมนั้นบ้างหรือไม่ ? ก็ทรงทราบด้วยพระปัญญาว่า บุคคลผู้มีกิเลสน้อยเบาบางก็มี, ผู้มีกิเลสหยาบก็มี, ผู้มีอินทรีย์คือศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา กล้าก็มี, ผู้มีอินทรีย์อ่อนก็มี, ผู้มีอาการอันดีก็มี, ผู้มีอาการอันชั่วก็มี, เป็นผู้จะพึงสอนให้รู้ได้โดยง่ายก็มี, เป็นผู้จะพึงสอนให้รู้ได้โดยยากก็มี, เป็นผู้สามารถจะรู้ได้ก็มี, เป็นผู้ไม่สามารถจะรู้ได้ก็มี. (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2541: 55)

เมื่อพระองค์ทรงพิจารณาเช่นนี้แล้ว จึงทรงอาศัยประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลบางประเภท ดังนั้น พระองค์จึงตัดสินพระทัยแสดงธรรมโปรดหมู่สัตว์ จึงทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เกิดขึ้นหลังจากนั้นเป็นต้นมา ในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช ได้มีคณะสมณทูต 2 ท่าน คือ พระโสณะและอุตตระเถระ ได้มาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นดินแดนที่มีประเทศไทยรวมอยู่ด้วย จึงทำให้พระพุทธศาสนาเผยแผ่และดำรงอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ตอนนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานมานานมาแล้ว 2557 ปี พระพุทธศาสนาก็ยังดำรงคงอยู่ในประเทศไทยและเผยแผ่ไปทั่วโลกนี้ด้วยจิตศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วโลกที่มีต่อพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งรูปแบบของการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นมี 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ทรงสั่งสอน เพื่อที่จะให้ผู้ฟังรู้ยิ่งเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น 2) ทรงสั่งสอนมีเหตุที่ผู้ฟังอาจตรองตามเห็นจริงได้ 3) ทรงสั่งสอนเป็นอศรรย คือผู้ปฏิบัติตามย่อมได้รับประโยชน์โดยสมควรแก่ความปฏิบัติ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2552: 29)

จากคุณลักษณะดังกล่าวที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เป็นวิธีการและลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้งอกงามในจิตใจของมวลมนุษย์ได้อย่างดี ซึ่งทำให้พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ดำรงอยู่มาได้นานตราบเท่าอายุ 2557 ปี นับตั้งแต่สมัยครั้งพุทธกาลนั้น เหล่าบรรดาพุทธสาวกบรรลุธรรมได้ง่าย เพราะอยู่ในภาวะที่เข้าถึงธรรมชาติและความจริงของชีวิตได้ดี แต่เนื่องในภาวะการณ์ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยวัตถุนิยมและความพลวัตรของสังคมที่มีความสลับซับซ้อนด้วยโลกวิสัยมากมาย จึงทำให้มนุษย์เรานั้นสนใจในเรื่องกระแสที่เป็นโลกวิสัยมากขึ้น จึงเป็นเหตุให้เกิดการละเลยทางด้านการฝึกฝนอบรมจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุดในความเป็นมนุษย์ไป แต่กลับไปหมกมุ่นหลงใหลในความเป็นวัตถุนิยมที่เจอไปด้วยกิเลสตัณหา ซึ่งพาใจให้หม่นหมอง จนทำให้คุณค่าและคุณธรรมทางจิตใจที่ดั่งมรดกน้อยถอยลงไป และถ้าหากมองในมุมของนิเทศศาสตร์แล้วจะพบว่าปัญหาในความเสื่อมจากศีลธรรมของประชาชนนั้นเกิดขึ้นมาจากปัจจัยหลัก 2 ประการสำคัญได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากผู้เผยแผ่ และปัจจัยจากผู้รับสาร ซึ่งสำหรับประเด็นปัญหาที่สำคัญนั้นเกิดจากประเด็นสำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) ประสิทธิภาพที่ไม่เพียงพอของการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเกิดจากการขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม ตลอดจนความสามารถของพระภิกษุสามเณร นักเผยแผ่ หรือผู้นำศาสนาในการที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นที่สนใจและสร้างศรัทธาที่มั่นคงต่อประชาชน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้คือความบกพร่องของผู้ส่งสารที่ขาดเครื่องมือการสื่อสารที่น่าสนใจ เช่นการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การเลือกสารที่ไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การเลือกสารที่ไม่สอดคล้องกับยุคสมัยในปัจจุบัน การใช้ภาษาธรรมที่ยากต่อการเข้าใจความหมาย อีกทั้งการขาดแคลนพระสงฆ์นักเผยแผ่ที่มีคุณภาพและทรงคุณวุฒิ
- 2) ผู้นำทางศาสนามุ่งเน้นการพัฒนาทางวัตถุมากกว่าจิตใจ โดยเน้นการสร้างศาสนสถานมากกว่าศาสนทายาท เช่น มีการบอญญเพื่อรวบรวมปัจจัยในการสร้างสถานที่สำคัญต่างๆ

ในวัดวาอาราม ซึ่งบางครั้งอาจเกินความจำเป็น และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนบูชาพระพุทธศาสนาด้วยอามิสมากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงว่าการปฏิบัติบูชานั้นเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาได้มั่นคงและยาวนานกว่า การมุ่งเน้นส่งเสริมแต่เพียงอามิสบูชาเป็นเหตุให้ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแก่นของพระพุทธศาสนาที่แท้จริง และถ้าหากว่าประชาชนที่นับถือไม่สามารถเข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาได้ ก็เป็นการยากยิ่งที่จะดำรงพระพุทธศาสนาให้ยาวนานอยู่ได้ (คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจิตใจ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2528: 65-66) อ้างถึงใน พระวชิรเมธี วุฑฒิกโรณ, 2543: 3)

ในปัจจุบัน มีพระภิกษุสงฆ์จำนวนมากมายที่มีความโดดเด่นทางด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรูปแบบในการเผยแผ่แตกต่างกันไป โดยที่หนึ่งในบรรดาพระภิกษุสงฆ์เหล่านั้นที่มีความโดดเด่นและได้รับความนิยมในแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมว่าแสดงธรรมะได้โดดเด่นเป็นที่นิยมประชาชนมาก และนับว่าเป็นปราชญ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคสมัยนี้ ก็คือ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ที่มีผลงานการเผยแผ่ออกเผยในพระพุทธศาสนามากมาย รวมทั้งมีคุณสมบัติและเกียรติคุณที่น่านับถือและเป็นที่ยอมรับของแวดวงนักวิชาการและสามัญชนทั่วไป โดยเฉพาะผลงานนิพนธ์แต่ละเล่มของท่านนั้น เป็นที่ยอมรับ และได้รับคำนิยมจากนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิมากมาย ดังที่คุณธนาคม พงษาพิทักษ์ อธิบดีบรรณธิการบริหาร นิตยสารชีวจิต ได้เขียนคำนิยมไว้ในหนังสือธรรมะติดปีก (ว.วชิรเมธี, 2552: 10) ว่า

คงไม่ใช่เรื่องง่ายนักที่จะเขียนบทความเกี่ยวกับธรรมะให้ได้รับความนิยมและสนอกสนใจจากผู้อ่านผู้ที่ทำสำเร็จนั้น ในทัศนะของข้าพเจ้ามองว่าอย่างน้อยตัวผู้เขียนจะต้องมีศักยภาพในสี่ด้าน คือ

- 1) ศึกษาธรรมะมาอย่างรู้ลึกรู้จริง ทำให้ผู้อ่านเชื่อถือ
- 2) มีข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์ ทำให้ผู้อ่านอยากเรียนรู้
- 3) มีจุดเน้น มีประเด็นที่ชวนคิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านได้เกิดการครุ่นคิดใคร่ครวญ ปรับเปลี่ยนตนเพื่อน้อมนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
- 4) สามารถใช้ถ้อยคำภาษาสำนวนในระดับที่จูงใจชวนให้ติดตามอ่านจนจบ

ดังนั้นหลักการและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ได้เปล่งประกายฉายสะท้อนให้เห็นศักยภาพข้างต้นพอสมควร อีกทั้งท่านยังมีคุณสมบัติที่สำคัญหลายประการ คือ เป็นพระนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา เป็นพระนักทฤษฎี เป็นพระนักปฏิบัติ และเป็นพระนักเผยแผ่ธรรมะชื่อดังในสมัยนิยมปัจจุบัน เหตุผลดังกล่าวเบื้องต้น น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยจะนำแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของท่านมาศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ในแนวทางการปฏิบัติสำหรับบุคคลที่สนใจใฝ่ในธรรม เพื่อธำรงพระพุทธศาสนาให้ยืนยงคงอยู่ในสังคมไทย และสังคมโลกาภิวัตน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนองานนิพนธ์ในการเผยแผ่พุทธธรรมของพระมหาอุทัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) และ 2) เพื่อศึกษาแนวคิดและภาษาที่ใช้ในการโน้มน้าวใจในการเผยแผ่พุทธธรรมในงานนิพนธ์ของพระมหาอุทัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี)

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาเป็นกรอบในการศึกษา รวบรวมวิเคราะห์ อภิปราย รวมทั้งการสรุปผล ซึ่งได้แก่แนวคิดดังต่อไปนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมในสมัยพุทธกาล ซึ่งประกอบไปด้วย 1.1) วิธีการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้า 1.2) องค์แห่งพระธรรมกลั 1.3) จุดมุ่งหมายในการสอน 2) แนวคิดเกี่ยวกับพุทธธรรม 3) แนวคิดเกี่ยวกับสารสื่อสาร ซึ่งประกอบไปด้วย 3.1) ภาษากับการเขียน 3.2) แนวคิดการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของอริสโตเติล 4) แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งประกอบไปด้วย 4.1) ความเป็นมาของแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา 4.2) ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา 4.3) ประเภทของการวิเคราะห์เนื้อหา 4.4) จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา 4.5) วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหา 4.6) หัวใจของการวิเคราะห์เนื้อหา 4.7) ข้อดีและจุดเด่นของการวิเคราะห์เนื้อหา 4.8) ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา 4.9) วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา 4.10) ขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหา 4.11) องค์ประกอบในการวิเคราะห์เนื้อหา และ 4.12) หน่วยในวิเคราะห์เนื้อหา นอกจากแนวคิดดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษาถึงทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสื่อสารในทางนิเทศศาสตร์ และการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำมาประมวลเป็นองค์ความรู้เพื่อสร้างเป็นกรอบในการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์คือหนังสือธรรมะของพระมหาอุทัย วชิรเมธี ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่ จำนวน 13 เล่ม ซึ่งผู้วิจัยได้อ่านหนังสือทุกหัวข้อในทุก ๆ เล่ม จากนั้นได้คัดเลือกหัวข้อเรื่องที่น่าสนใจเพื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนเพียงร้อยละ 50 ของหัวข้อเรื่องทั้งหมด จากนั้นผู้วิจัยเขียนสรุปเป็นความเรียงโดยใช้กรอบในการวิเคราะห์ทั้ง 3 กรอบเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ จากนั้นผู้วิจัยได้บันทึกตารางการเปรียบเทียบแสดงปริมาณมากน้อยเพื่อหาค่าเป็นจำนวนร้อยละ และกระบวนการสุดท้ายคือผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ในภาพรวมของหนังสือธรรมะทั้ง 13 เล่ม โดยการเขียนอภิปรายเชิงพรรณนาอย่างละเอียด ซึ่งกรอบในการวิเคราะห์ทั้ง 3 กรอบนั้น มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 : การตั้งชื่อหัวข้อเรื่องและบทความต่าง ๆ

ลำดับที่	การตั้งชื่อหัวข้อเรื่องของเนื้อหา
1	การใช้คำสัมผัสคล้องจอง
2	การกล่าวซ้ำเพื่อให้เกิดท่วงทำนอง
3	การใช้สุภาษิตคำพังเพย
4	การใช้ชื่อบุคคลและสัตว์ในตำนาน (1. พระภิกษุสงฆ์ 2. ฆราวาส)
5	การใช้คำพ้องรูปแต่ต่างความหมาย
6	การใช้คำนัยประหวัด
7	การใช้คำแสดง
8	การใช้วลี
9	การใช้ประโยค (1. บอกเล่า 2. ปฏิเสธ 3. คำถาม 4. คำสั่ง)
10	การใช้โวหารภาพพจน์ (1. อุปมาอุปมัย 2. อุปลักษณ์ 3. บุคคลาธิษฐาน 4. อนุนามนัย 5. นามนัย 6. อธิพจน์ 7. ปฏิพจน์ 8. สัทพจน์)

อวยพร พานิช และคณะ (2548: 286-289)

ตาราง 2

กรอบที่ 2 : กลวิธีและอุบายประกอบการสอนของพระพุทธเจ้า

ลำดับที่	กลวิธีและอุบายประกอบการสอนของพระพุทธเจ้า
1	การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ
2	การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา
3	การใช้อุปกรณ์การสอน
4	การทำให้เป็นตัวอย่างหรือสาธิตให้ดู
5	การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่
6	อุบายการเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล
7	การรู้จักจังหวะและโอกาส
8	ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ
9	การลงโทษและการให้รางวัล
10	กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

พระธรรมปิฎก (2542: 26 อ้างถึงใน พระมหาสัณณฺญา ปณฺณาวาจิโต, 2543 : 16-25)

ตาราง 3

กรอบที่ 3 : กลวิธีการเขียนเพื่อจูงใจ

ลำดับที่	กลวิธีการเขียนเพื่อจูงใจ
1	การให้เหตุผลมีวิธีการเริ่มจากการให้ข้อเท็จจริง (1. วิธีนิรนัย 2. วิธีอุปนัย 3. วิธีสาเหตุสัมพันธ์)
2	การเร้าอารมณ์
3	การใช้บุคลิกหรือชื่อเสียงส่วนตัวเป็นเครื่องจูงใจ
4	การเสนอแนะเป็นวิธีการจูงใจหลักเสียง ความคิดเห็นโต้แย้ง
	(1. การทำให้เป็นส่วนหนึ่งของผู้อ่าน 2. เสนอสิ่งที่เข้ากับอุปนิสัย 3. สังเกตระดับความรู้สึก ความสนใจ และ วัยของผู้อ่าน 4. ชื่อเสียงของผู้เขียนเอง

อวยพร พานิช และคณะ (2548: 181-185)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ตามกรอบในการวิเคราะห์ทั้ง 3 กรอบนั้นจะเห็นได้ว่า หัวข้อเรื่องที่คัดเลือกมาทั้งหมด 160 หัวข้อนั้นสามารถจัดเข้าในกรอบการวิเคราะห์ทั้งสามกรอบได้ทุกหัวข้อ ซึ่งบางหัวข้ออาจจะจัดเข้าในกรอบการวิเคราะห์ได้มากกว่าหนึ่งลักษณะ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ทำให้สามารถสังเกตได้ว่า ผู้เขียนใช้หลักเกณฑ์หลาย ๆ อย่างประกอบกันในการเขียน เพื่อบูรณาการผสมผสานให้งานเขียนออกมาดี ทันสมัย เข้าใจง่าย ถูกใจ ตรงใจ ผู้อ่านมากที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปตามคำถามนำวิจัยทั้ง 3 ประเด็นได้ดังนี้

คำถามนำวิจัยข้อที่ 1: รูปแบบการตั้งชื่อหัวข้อเรื่องในผลงานนิพนธ์ชุดธรรมประยุต์สำหรับคนรุ่นใหม่ของพระมหาวิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) มีรูปแบบการนำเสนอด้วยวิธีการอย่างไร? พบว่า ผู้เขียนใช้หลักการตั้งชื่อหัวข้อเรื่องในลักษณะที่ 8 คือ การใช้วลีเป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็น 61.25% รองลงมาคือ การใช้ประโยค คิดเป็น 36.25% อันดับที่ 3 คือ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง คิดเป็น 25.63% ส่วนการตั้งชื่อหัวข้อเรื่องร่วมกันตั้งแต่ 2 ลักษณะขึ้นไปนั้น พบว่า ลักษณะแบบคู่สัมผัสที่ใช้นามากที่สุดคือ การตั้งชื่อเรื่องแบบการใช้คำสัมผัสคล้องจองและการใช้วลี คิดเป็น 12.5% สามลักษณะสัมพันธ์ที่ใช้นามากที่สุดคือ การตั้งชื่อหัวข้อเรื่องแบบการใช้คำสัมผัสคล้องจอง การใช้ประโยค และการใช้โวหารภาพพจน์ ประกอบกัน คิดเป็น 1.88% ส่วนสี่ลักษณะสัมพันธ์นั้นพบเพียง 2 หัวข้อเท่านั้น คือ 1) การตั้งชื่อหัวข้อเรื่องแบบการใช้คำสัมผัสคล้องจอง การใช้คำนัยประหวัด การใช้ประโยค และการใช้โวหาร

ภาพพจน์ ประกอบกัน 2) การตั้งชื่อหัวข้อเรื่องแบบการใช้คำสัมผัสคล้องจอง การกล่าวซ้ำเพื่อให้เกิดท่วงทำนอง การใช้สุภาษิตคำพังเพย และการใช้วลี ประกอบกัน

คำถามนำวิจัยข้อที่ 2: กลวิธีและอุบายประกอบการสอนของพระพุทธรูปเจ้าที่พบในผลงานนิพนธ์ชุดธรรมประยุต์สำหรับคนรุ่นใหม่ของพระมหาวิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) มีรูปแบบการนำเสนอด้วยวิธีการอย่างไร? พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีและอุบายประกอบการสอนของพระพุทธรูปเจ้าในกลวิธีที่ 1 คือ การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็น 79.37% รองลงมา คือ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา คิดเป็น 53.12% อันดับที่ 3 คือ อุบายการเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล คิดเป็น 29.37% ส่วนการใช้กลวิธีและอุบายประกอบการสอนของพระพุทธรูปเจ้าร่วมกันตั้งแต่ 2 กลวิธีขึ้นไปนั้น พบว่า ลักษณะคู่สัมพันธ์ที่ใช้มากที่สุดคือการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ คู่กับ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา คิดเป็น 39.38% สามลักษณะสัมพันธ์ที่ใช้มากที่สุดคือการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา และการเล่นภาษาเล่นคำและใช้คำในความหมายใหม่ ประกอบกัน คิดเป็น 8.75% ส่วนสี่ลักษณะสัมพันธ์นั้นพบเพียง 4 หัวข้อเท่านั้นที่มีความถี่เท่ากัน คือ 1) การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา การทำตัวเป็นตัวอย่างหรือสาธิตให้ดู และการเล่นภาษาเล่นคำและใช้คำในความหมายใหม่ ประกอบกัน 2) การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา การเล่นภาษาเล่นคำและใช้คำในความหมายใหม่ และอุบายการเลือกคนและการปฏิบัติรายบุคคล ประกอบกัน 3) การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา การเล่นภาษาเล่นคำและใช้คำในความหมายใหม่ และความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการประกอบกัน 4) การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ อุบายการเลือกคนและการปฏิบัติรายบุคคล การรู้จักจังหวะและโอกาส และความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ ประกอบกัน

คำถามนำวิจัยข้อที่ 3: กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อจูงใจที่พบในผลงานนิพนธ์ชุดธรรมประยุต์สำหรับคนรุ่นใหม่ของพระมหาวิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) มีกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อจูงใจอย่างไร? พบว่า ผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนเพื่อจูงใจกลวิธีที่ 4 คือ การเสนอแนะ เป็นวิธีการจูงใจหลักสร้างความคิดเห็นได้แย้ง เป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็น 86.25% รองลงมา คือ การใช้บุคคลหรือชื่อเสียงส่วนตัวเป็นเครื่องจูงใจ คิดเป็น 76.87% อันดับที่ 3 คือ การให้เหตุผลมีวิธีการเริ่มจากการให้ข้อเท็จจริง คิดเป็น 58.12% ส่วนลักษณะความสัมพันธ์ร่วมกันของการใช้กลวิธีการเขียนเพื่อจูงใจตั้งแต่ 2 กลวิธีขึ้นไปนั้น พบว่า คู่สัมพันธ์ที่ใช้มากที่สุดคือการใช้บุคคลหรือชื่อเสียงส่วนตัวเป็นเครื่องจูงใจ คู่กับ การเสนอแนะ เป็นวิธีการจูงใจหลักสร้างความคิดเห็นได้แย้ง คิดเป็น 63.75% สามลักษณะสัมพันธ์ที่ใช้มากที่สุดคือการเสนอแนะ เป็นวิธีการจูงใจหลักสร้างความคิดเห็นได้แย้ง การให้เหตุผลมีวิธีการเริ่มจากการให้ข้อเท็จจริง และการใช้บุคคลหรือชื่อเสียงส่วนตัวเป็นเครื่องจูงใจ ประกอบกัน คิดเป็น 35.63% ส่วนสี่ลักษณะสัมพันธ์ซึ่งใช้ทั้ง 4 กลวิธีประกอบกันตามกรอบในการวิเคราะห์ที่ 3 นี้ คิดเป็น 10.63%

จะเห็นว่าพระมหาวิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) นั้น ใช้เทคนิค วิธีการต่าง ๆ ในการบูรณาการอันประกอบด้วยศาสตร์และศิลป์ รวมทั้งองค์ความรู้สมัยใหม่มากมาย ที่ปรากฏในงานเขียนของท่าน ซึ่งเกิดจากการผสมผสานความรู้ในหลาย ๆ แขนง พร้อมทั้งตัวอย่างจากบุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียง และการเชื่อมโยงเนื้อหากันอย่างมีหลักการและเหตุผล การบูรณาการในหลาย ๆ ส่วนดังกล่าวนี้ นำไปสู่วิธีการด้วยหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นสัจธรรม เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง จูงใจผู้อ่าน ใ้ให้อ่านมีความ

แก้วลีล่ำที่ลงมือปฏิบัติ และสร้างให้อ่านร่าเริง แซ่มนั้ใจ ที่ได้อ่านงานเขียนเชิงเผยแผ่พระพุทศาสนาของท่าน จึงทำให้อ่านมีความนิยม ซึ่ซมน และซึ่ชอบในงานเขียนของท่านอย่างแพร่หลาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยซึ่นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธี Content Analysis ซึ่เป็นการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอและกลยุทธ์การสื่อสารในงานเขียน ดังนั้น ควรมีการศึกษาในรูปแบบการสื่อสารอื่น ๆ นอกจากการเขียน เช่น การพูดในลักษณะแบบธรรมบรรยาย และรูปแบบการสื่อสารแบบอื่น ๆ เช่น การสื่อสารโดยใช้สื่อรายการโทรทัศน์ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการนำเสนอหลักพุทธรรมของผู้เผยแผ่คนอื่น ๆ ว่ามีรูปแบบและกลยุทธ์การสื่อสารเหมือนหรือต่างกันอย่างไร มีผลต่อกลุ่มผู้อ่าน ผู้ฟัง ซึ่เป็นคนรุ่นใหม่มากน้อยเพียงใด เพื่อนำมาใช้ปรับปรุง พัฒนาในการเผยแผ่พุทธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาทัศนคติของผู้อ่านหนังสือธรรมะว่า มีผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร มากน้อยเพียงใด ในบริบทกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน และควรศึกษาเปรียบเทียบว่าทัศนคติและพฤติกรรมของคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่แตกต่างกันอย่างไร หลังจากที่ได้อ่านหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี
4. ควรศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของพุทบริษัทที่เกิดจากการอ่าน การฟัง และการชมรายการโทรทัศน์ของการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของท่าน ว. วชิรเมธี ว่ามีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมอย่างไร
5. ควรศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี ในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพนักงานบริษัท หรือองค์กรต่าง ๆ ที่ได้นิมนต์ท่านไปแสดงธรรม เพื่อความเข้าใจและพัฒนาเป็นองค์ความรู้ว่า ท่านมีกลยุทธ์ในการนำเสนอธรรมะในการพัฒนาองค์กรอย่างไร และมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- พระมหาสัญญา ปญญาวิจิตโต. (2543). *ศึกษารูปแบบและแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของพระครูพิศาลธรรมโกศล (สุพจน์ กุญจนิกโก, “หลวงตา-แพรวเหยื่อไม้”).* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวุฒิกรณ์ วุฑฒิกรโณ. (2543). *ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมุนี.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ว. วชิรเมธี. (2550ก). *ธรรมะงอกงาม.* พิมพ์ครั้งที่ 3. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2550ข). *ธรรมะหลับสบาย.* พิมพ์ครั้งที่ 27. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2551ก). *ธรรมะดีร้อย.* พิมพ์ครั้งที่ 13. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2551ข). *ธรรมะพารวย.* พิมพ์ครั้งที่ 1. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2552ก). *ธรรมะติดปีก.* พิมพ์ครั้งที่ 29. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2552ข). *ธรรมะศักดิ์สิทธิ์.* พิมพ์ครั้งที่ 6. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2552ค). *ธรรมะสบายใจ.* พิมพ์ครั้งที่ 22. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2553ก). *ธรรมะเกร็ดแก้ว.* พิมพ์ครั้งที่ 18. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2553ข). *ธรรมะคลายใจ.* พิมพ์ครั้งที่ 11. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2553ค). *ธรรมะทอรัก.* พิมพ์ครั้งที่ 15. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2553ง). *ธรรมะทาไม.* พิมพ์ครั้งที่ 23. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2553จ). *ธรรมะน้ำเอก.* พิมพ์ครั้งที่ 10. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ว. วชิรเมธี. (2553ฉ). *ธรรมะบันดาล.* พิมพ์ครั้งที่ 14. ชุดธรรมประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2541). *พุทธประวัติ เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 53). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2552). *นวโกวาท* (พิมพ์ครั้งที่ 81). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อวยพร พานิช และคณะ. (2548). *ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย

Representation of Women and Violence in Thai Films

พรจันทร์ เสี่ยงสอน

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การนำเสนอภาพผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย และวิเคราะห์ถึงสาเหตุและพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่ถูกประกอบสร้างในภาพยนตร์ไทย โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีสตรีนิยม แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรง ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ การประกอบสร้างความจริงทางสังคม และแนวคิดการเล่าเรื่อง โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์ด้วยภาพยนตร์ไทยจำนวน 10 เรื่อง

จากการวิเคราะห์พบว่า มีการนำเสนอผู้หญิงและการกระทำความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงที่พบในสังคม ตัวละครเอกที่เป็นผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยมีลักษณะของความเป็นปัจเจกชน มีความมั่นใจในตัวเอง และรู้ความปรารถนาของตัวเอง และต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมจากอุดมการณ์ดั้งเดิมแบบปิตาธิปไตย เป็นผลทำให้ผู้หญิงอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าผู้ชาย และเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำความรุนแรงก่อน ดังนั้นความรุนแรงที่ตัวละครผู้หญิงกระทำ จึงถูกแสดงออกให้เห็นเป็นวิธีการหนึ่งที่มนุษย์นำมาใช้ในการยุติความขัดแย้งหรือความรุนแรงที่ตัวละครถูกบีบจากปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ซึ่งความรุนแรงที่ตัวละครกระทำจึงมีทั้งที่ตั้งใจมีการวางแผนไว้ก่อน และแบบที่ไม่ตั้งใจหรือไม่ได้วางแผนเอาไว้ อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำความรุนแรงทุกคนจะพบกับจุดจบที่น่าเศร้า เพื่อเน้นย้ำว่าการใช้ความรุนแรงไม่ใช่คำตอบของทุกปัญหา

คำสำคัญ: ความรุนแรง,เหยื่อความรุนแรง, สังคมปิตาธิปไตย, การเล่าเรื่องในภาพยนตร์

ABSTRACT

This research aims to study the cinematic representation of women and violence against/ by them. It examines the ways causes of gendered violence and violent behaviors are constructed in Thai cinema. Based on feminist, psychoanalytic, and constructionism theories, this study employs qualitative textual analysis in deconstructing the narratives of violence against / by female protagonists as shown in 10 Thai films.

The results show that the representation of women and violence against/ by them in the films are consistent with everyday reality. Often portrayed as being individualistic and self-confident, female protagonists in the studied films are shown to be true to themselves, while

struggling for social change. Their presence in the films, thus, constitutes a threat challenging patriarchal social memories of women. Consequently, these women are often illustrated as being inferior to men and to an extent falling victims of violence. Particularly, an act of violence performed by a female character is ironically expressed as a way to end conflicts or violence by which the character has been intentionally or unintentionally provoked. Whether it is planned or unplanned, an act of violence can never go unpunished. All characters inflicting violence upon others eventually meet tragic endings. This type of story emphasizes that violence is not the way to solve problems.

Keywords: violence, victims of violence, patriarchal society, cinematic narratives

บทนำ

ภาพยนตร์ นับเป็นสื่อที่ให้ทั้งประโยชน์ในด้านความบันเทิง และด้านสาระความรู้ ทำหน้าที่ในการสะท้อนบริบทในด้านต่างๆของสังคมในขณะนั้นผ่านบทบาท หน้าที่ และภาพลักษณ์ของผู้ชายและผู้หญิงได้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ มองเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการประกอบสร้างที่สวຍงามและมีความสมจริง นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังเป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความรู้สึก ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้ชม มีประสิทธิภาพในการครอบงำความคิด และเข้าถึงกลุ่มผู้ชมได้อย่างหลากหลายโดยไม่ถูกจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ สามารถที่จะสอดแทรกทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรมของสังคมนั้นๆลงไปเนื้อหา ทำให้การนำเสนอของภาพยนตร์จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมที่ไม่หยุดนิ่ง (Donald & Renov, 2008, p. 38). ภาพยนตร์จึงไม่ใช่เพียงสื่อบันเทิง แต่ยังเป็นทั้งสื่อที่สะท้อนภาพความจริงในสังคม และเป็นสื่อที่สามารถชี้นำสังคมให้เกิดการคล้อยตามหรือสร้างให้เกิดความตระหนักร่วมกันของคนในสังคมได้เช่นเดียวกัน (รักสานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2545, น. 14-15)

นอกจากนี้ ผู้ชมยังต้องเข้าใจในสิ่งที่ภาพยนตร์นำเสนอให้เห็นนั้น เกิดจากการประกอบสร้างความจริงเพียงบางส่วนไม่ใช่ความเป็นจริงทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์จึงต้องอาศัยความรู้จากหลายแหล่งมาทำการอธิบายควบคู่กัน ทั้งด้านภาษาศาสตร์ จิตวิทยา มานุษยและสังคมศาสตร์ ฯลฯ รวมทั้งแนวคิดต่างๆที่มีส่วนในการสร้างความรู้ความเข้าใจมาอธิบาย เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจถึงการนำเสนอความหมายทั้งทางตรง และความหมายโดยนัยที่สำคัญผ่านภาพ เสียง และเทคนิคต่างๆที่ภาพยนตร์ให้ความหมายเป็นตัวแทนของสิ่งๆนั้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2535; Ben-Shaul, 2007, pp. 5, 16)

ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยพิจารณาเกี่ยวกับการนำเสนอของภาพยนตร์ไทยในปัจจุบัน พบว่า ประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวละครผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย ยังถูกนำเสนอให้เห็นอย่างต่อเนื่อง และมีความหลากหลายภายใต้บริบทสังคมแบบชายเป็นใหญ่ ที่สร้างให้เกิดทัศนคติที่ไม่ถูกต้องในเรื่องเพศ ความไม่เท่าเทียมกันมาโดยตลอด ส่งผลให้ผู้หญิงต้องตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงอยู่บ่อยครั้งทั้งในการนำเสนอของสื่อภาพยนตร์เอง และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม สร้างแบบฉบับให้ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นเหมือนวัตถุที่ผู้ชายสามารถกระทำได้ (กาญจนา

แก้วเทพ, 2543) แต่ในอีกด้านหนึ่งของการนำเสนอปรากฏให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผู้หญิงที่มีเสรีภาพในการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรม (กนกพรรณ วิบูลย์ศรีน, 2547) ทั้งยังมีความพยายามในการต่อสู้ในเรื่องความเท่าเทียมกันไม่ยอมที่จะเป็นผู้ที่ถูกกระทำเพียงฝ่ายเดียว ความรุนแรงที่ปรากฏในภาพยนตร์ไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุภายนอกแห่งความตาย (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2551, น. 17-21) หรือเกิดจากการปลุกฝังที่ไม่ถูกต้องในเรื่องเพศและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน การใช้ความรุนแรงไม่ได้ถูกจำกัดให้ผู้ชายเป็นผู้กระทำเท่านั้น แต่ผู้หญิงก็สามารถที่จะเป็นผู้กระทำได้เช่นเดียวกันเมื่อมีโอกาสหรือมีแรงกดดันมากพอ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์การนำเสนอผู้หญิง และความรุนแรงในลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึง พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นยุคของภาพยนตร์ไทยในสมัยปัจจุบัน ที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งวิธีการนำเสนอ มุมมองของผู้ผลิต และบริบทของสังคมไทย ที่ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ชม และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการสื่อสาร รวมถึงมิติต่างๆ ทางสังคม (รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2551; กาญจนา แก้วเทพ, 2553) และเนื่องจากมีงานวิจัยที่วิเคราะห์ทั้งประเด็นผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทยมีอยู่ไม่มาก และโดยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่วิเคราะห์เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นทั้งสองมีความน่าสนใจ และอาจเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอของภาพยนตร์ไทยในสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์สาเหตุความรุนแรงและความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงในภาพยนตร์ไทย
2. วิเคราะห์การนำเสนอภาพของผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยในประเทศไทยผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย พบว่า การนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่อยู่ภายใต้ทัศนคติของผู้ชายเป็นหลัก ส่งผลให้ภาพยนตร์ส่วนใหญ่นำเสนอภาพของตัวละครผู้หญิงที่มีลักษณะเป็นผู้หญิงในอุดมคติแบบเดิมของสังคม กล่าวคือ มีความอ่อนแอ เป็นผู้ตามหรือเป็นผู้ที่ต้องการการคุ้มครองโดยผู้ชาย และถูกจำกัดขอบเขตอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว (กาญจนา แก้วเทพ, 2543; พนิดา หันสวาสดี, 2544; วิลาสินี พิพิธกุล และกิตติกันภัย, 2546, น. 19) ซึ่งเป็นการตอกย้ำถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ การกดขี่ผู้หญิงภายใต้สังคมแบบปิตาธิปไตย โดยใช้หลักการวิเคราะห์แบบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) เพื่อสร้างอำนาจให้กับตัวเอง และกดทับอีกฝ่ายให้ด้อยกว่า (รัตน จักกะพาก, 2546; ขจิตขวัญ กิจวิสาละ, 2553) หรือการวิเคราะห์เนื้อหาของภาพยนตร์ของ พนิดา หันสวาสดี ซึ่งพบว่าภาพลักษณ์ของผู้หญิงในภาพยนตร์ยังคงเป็นผู้หญิงในอุดมคติที่สังคมต้องการเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์หลักในมุมมองของผู้ชาย เป็นเหมือนกระบวนการผลิตซ้ำภาพตัวแทนของผู้หญิงในสังคมไทย เพื่อรักษาอุดมการณ์แบบเดิมในสังคมไทยที่ต้องการบอกว่าผู้หญิงที่ดีต้องปฏิบัติตัวอย่างไร เช่น เป็นผู้หญิงที่ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมโดยเฉพาะความประพฤติทางเพศ ทั้งยังต้องเชื่อฟังสามี และมีหน้าที่ในการดูแลบ้าน (บงกช เศวตามร์, 2533; พนิดา หันสวาสดี, 2544, น. 106-107) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ภาพตัวแทนของผู้หญิงผ่านเนื้อหาใน

ภาพยนตร์ที่ให้ภาพตัวแทนค่อนข้างเหมารวม และไม่มีความยืดหยุ่น ทั้งที่บริบทสังคมไทยทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน รวมถึงทัศนคติ และพฤติกรรมของมนุษย์ที่สามารถรับรู้สิ่งใหม่ปรับเปลี่ยนความรู้เดิมที่เคยมีมา อย่างงานวิจัยของ กนกพรรณ วิบูลย์ศรีน(2547) ที่ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบภาพตัวแทนผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์อเมริกัน พบว่า ผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ และพฤติกรรมเป็นลักษณะของผู้หญิงสมัยใหม่ที่พร้อมจะปรับเปลี่ยนตัวเองในทุกๆ ด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยในปัจจุบันที่มีการแสดงออกในลักษณะของปัจเจกชนที่มีความหลากหลาย รับรู้สิทธิของตัวเอง และไม่ยอมถูกกดขี่เพียงฝ่ายเดียว แม้ว่าผู้หญิงไทยยังคงต้องอยู่ภายใต้ทัศนคติสังคมแบบชายเป็นใหญ่ ที่นำมาสู่การเอารัดเอาเปรียบ และความไม่เท่าเทียมกันก็ตาม การนำเสนอของภาพยนตร์เป็นการสะท้อนความเป็นจริงให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบทต่างๆ ของสังคมไทย ให้เข้าใจว่าในความสัมพันธ์ของมนุษย์จะต้องเผชิญกับความขัดแย้งที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และมีความพยายามในการสร้างให้เกิดความตระหนักเกี่ยวกับโทษของการใช้ความรุนแรงผ่านบทเรียนของตัวละครทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

ทฤษฎีสตรีนิยม

ทฤษฎีสตรีนิยม เป็นอุดมการณ์อย่างหนึ่งที่ผู้หญิงต้องการที่จะปรับเปลี่ยนความคิดของสังคมให้เกิดความเท่าเทียมกัน พบว่า สาเหตุหนึ่งที่นำมาสู่การใช้ความรุนแรง คือ เกิดจากความเหลื่อมล้ำความไม่เท่าเทียมกันทางเพศที่ทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่ และมีสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายจากการปลูกฝังในสังคมชายเป็นใหญ่จนกลายเป็นทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างกันซึ่งเป็นการเพิ่มให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่ลงรอยทางความคิดมากยิ่งขึ้น (Beauvoir, 1949) เป็นสาเหตุที่นำมาสู่การใช้ความรุนแรงกับผู้หญิงทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่ออยู่บ่อยครั้ง วิธีการหนึ่งที่ผู้หญิงมองว่าจะช่วยลดปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคมไทย คือ การปรับเปลี่ยนในด้านโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างเป็นระบบ (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 2535, น. 77; Baumgardner & Richards, 2000) ปรับทัศนคติเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสังคมให้คนในสังคมเชื่อว่าผู้หญิงและผู้ชายแม้จะมีความแตกต่างกัน แต่ทุกคนก็มีคุณค่าไม่ด้อยไปกว่ากัน และผู้หญิงก็ต้องพยายามที่จะยืนด้วยขาของตัวเองมากกว่าการพึ่งพิงผู้ชายเป็นหลัก และเรียกร้องเกี่ยวกับการป้องกันสิทธิต่างๆ ของตัวเอง “The Rights of Women” (Rich, 1979) และการปลดปล่อยสตรี โดยสามารถแบ่งกลุ่มของสตรีนิยมออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มสตรีนิยมแนวเสรีนิยม 2) กลุ่มสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน 3) กลุ่มสตรีนิยมแนวมาร์กซิสต์และ 4) กลุ่มสตรีนิยมแนววัฒนธรรม (พรพิไล ฌมรัชรักษ์สัตว์, 2539, น. 75; กนกพรรณ วิบูลย์ศรีน, 2547; Millett, 1969; Weiner, 1994, p. 146) สตรีนิยมทั้ง 4 กลุ่ม ต่างมีจุดประสงค์สำคัญๆ เหมือนกัน คือ เรื่องความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันทางเพศในสังคม การสร้างให้เกิดความตระหนักร่วมในการพัฒนาศักยภาพของผู้หญิงให้มีความรู้ทัดเทียมผู้ชาย และมีอิสระที่จะกำหนดบทบาทให้กับตัวเองได้อย่างหลากหลายโดยไม่ถูกครอบงำกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นในลักษณะของการร่วมมือผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ถูกต้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรง

องค์การอนามัยโลก The World Health Organization (1995, 1997) ให้ความหมายของการใช้ความรุนแรงไว้ ดังนี้

“เป็นการกระทำที่มีเจตนาใช้กำลังหรืออำนาจทางกาย เพื่อการขู่บังคับหรือกระทำต่อตนเอง บุคคลอื่น กลุ่มบุคคล หรือชุมชน ซึ่งมีผลก่อให้เกิดหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดการบาดเจ็บ การเสียชีวิต หรือเป็นอันตรายต่อจิตใจหรือเป็นการยับยั้งการเจริญงอกงามหรือปิดกั้น กีดกัน ทำให้เกิดความสูญเสียสิทธิบางประการ การถูกทอดทิ้งไม่ได้รับสิ่งที่สมควรได้รับ”

โดยสามารถแบ่งลักษณะของการกระทำความรุนแรงออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) ความรุนแรงทางร่างกาย 2) ความรุนแรงทางเพศ 3) ความรุนแรงทางจิตใจ 4) ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียหรือการละเลยทอดทิ้ง สำหรับการศึกษเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ (Gerbner & Signorielli, 1988, p. 11) พบว่า ยังมีอีก 2 ประเด็นที่สำคัญ คือ 1) ความรุนแรงเชิงโครงสร้างสังคม และ 2) ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ที่มีส่วนทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างคนที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน เกิดการเอาเปรียบระหว่างผู้ที่มีอำนาจมากกว่ากับผู้ที่ยกกว่าในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ จนกลายเป็นระบบความเชื่อที่สังคมให้ความหมายไว้ ให้กลายเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ หรือต้องยอมรับแม้ว่าสิ่งนั้นจะนำมาสู่การใช้ความรุนแรงระหว่างกัน (ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2545; Galtung, 1969, pp. 167) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำที่สามารถแสดงออกมาในหลายรูปแบบทั้งที่สามารถเห็นอย่างชัดเจน และไม่สามารถมองเห็นได้แต่เป็นความรู้สึกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นความรุนแรงอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ และเป็นวิธีการอย่างหนึ่งของมนุษย์

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) นักจิตวิทยาชาวออสเตรียได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์บุคลิกภาพของมนุษย์ที่พัฒนามาจากแรงขับภายใน ที่มีส่วนสำคัญกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ได้แบ่งระดับจิตใจของมนุษย์ไว้ 3 ระดับ คือ จิตสำนึก (Conscious Mind) จิตใต้สำนึก (Subconscious Mind) และจิตไร้สำนึก (Unconscious Mind) ซึ่งเป็นส่วนที่ฝังอยู่ลึกที่สุดในจิตใจ และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตมากที่สุด นอกจากนี้มนุษย์ยังเกิดมาพร้อมแรงขับทางสัญชาตญาณ (Instinctual Drive) ที่สามารถเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง ประกอบด้วย 1) สัญชาตญาณทางเพศ (Sex Instinct) และ 2) สัญชาตญาณแห่งความตาย (Thanatos or Death Instinct) ที่สามารถแปรรูปมาเป็นพลังงานแห่ง “การทำลายหรือความก้าวร้าวรุนแรง” (Destructive Instinct or Aggressive Instinct) (นพมาศ อีระเวคิน, 2546, น. 27; ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2551; Berkowitz, 1962, pp. 31-33; Bandura, 1963; Baron & Richardson, 1994, pp. 9-10)

แนวคิดการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

ภาพยนตร์มีการเล่าเรื่องที่มีลักษณะเฉพาะตัว ที่มีทั้งความสมจริงผ่านภาพและเสียง ทั้งยังมีการใส่รหัสที่ซับซ้อนในรูปสัญลักษณ์นำเสนอผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่อง และเทคนิคในการสื่อความหมาย เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นให้มีความสมจริงผ่านภาพและเสียงเป็นหลัก ทั้งยังมีการใส่รหัส เพื่อที่จะสื่อความหมายในรูปสัญลักษณ์ที่จะ

เชื่อมโยงสัญลักษณ์ต่างๆเข้าด้วยกันอยู่ภายในโครงสร้างที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้สร้างกับผู้ชมภาพยนตร์ (Monaco, 1981, p. 140; Giannetti, 1990, p. 305) และการที่ผู้ชมจะเข้าใจในสิ่งที่ภาพยนตร์นำเสนอ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่อง ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาโดยมีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ 1) โครงเรื่อง 2) แก่นเรื่อง 3) ฉาก 4) ตัวละคร 5) ความขัดแย้ง 6) สัญลักษณ์พิเศษ และ 7) มุมมองการเล่าเรื่อง (ธัญญา สังขพันธ์ธานนท์, 2539, น. 191-193; Hurtik & Yarber, 1971, p. 94; Swain, 1982, pp. 95-114; Muller & Williams, 1985, pp. 42-43) โครงสร้างการเล่าเรื่องเป็นการประกอบสร้างโดยผู้ผลิตที่ต้องการเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่เริ่มเรื่องไปจนถึงเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งความรุนแรงก่อนที่เรื่องราวทุกอย่างจะถึงบทสรุปที่มีทั้งความน่าสนใจ และความสมจริงผ่านการแสดงของตัวละครแต่ละตัวละครในเหตุการณ์นั้นๆ ที่มีผลต่อความรู้สึก และสามารถที่จะชักจูงอารมณ์ของผู้ชมให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามได้

ทั้งนี้ยังพบว่า เทคนิคทางภาพยนตร์ยังมีส่วนสำคัญในการสื่อความหมาย ที่ต้องอาศัยความเข้าใจในความหมายต่างๆที่ภาพยนตร์ต้องการสื่อให้ชมหรือที่เรียกว่า “ภาษาทางภาพยนตร์” ที่เกิดจากการเล่าเรื่องหรือการประกอบสร้างโดยกระบวนการต่างๆที่ภาพยนตร์ใช้ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545, น. 18; Metz, 1974, p. 47; Monaco, 1981, p. 127) ในการสื่อความหมายของภาพยนตร์ ที่เกิดจากการประกอบสร้างความจริงด้วยองค์ประกอบและเทคนิคเฉพาะตัวของภาพยนตร์ผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ (ประพันธ์ ตติยวรกุลวงศ์, 2553, น. 37-38; Berger, 2007, pp.38-46) ที่ต้องอาศัยการตีความหมายสิ่งต่างๆที่ให้เห็นและได้ยิน เชื่อมโยงกับสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งมีส่วนสอดคล้องกับประสบการณ์ อารมณ์ความรู้สึก ความเชื่อ รวมถึงทัศนคติของผู้สร้างภาพยนตร์ผ่านเทคนิคทางภาพยนตร์ที่สามารถสร้างให้เกิดความสมจริง และสามารถสื่อถึงอารมณ์ ความรู้สึกของตัวละครที่ต้องเผชิญกับความเจ็บปวด และความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้นั้น ประกอบด้วย 6 ประเภท คือ 1) ขนาดของภาพ 2) มุมกล้อง 3) สี 4) แสง 5) การเคลื่อนไหวกล้อง และ 6) เทคนิคการตัดต่อภาพ (ประพันธ์ ตติยวรกุลวงศ์, 2553, น. 41-42; McDonnell & Burrough, 1998, p. 126) เพื่อสื่อให้เห็นความหมายเฉพาะที่ถูกสร้างขึ้น และสามารถสื่อให้เห็นถึงความรุนแรงในภาพยนตร์ โครงสร้างการเล่าเรื่องและเทคนิคทางภาพยนตร์จึงมีส่วนสำคัญอย่างมากในการสื่อความหมายทั้งทางตรงและความหมายโดยนัย ที่ต้องอาศัยการเชื่อมโยง และการตีความร่วมกันระหว่างผู้ผลิตกับผู้ชม การประกอบสร้างเหล่านี้ยังช่วยนำเสนอให้เรื่องราวมีความสมจริงมากยิ่งขึ้นซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของภาพยนตร์ที่สามารถทำได้

แนวคิดการประกอบสร้างความจริงทางสังคม

การประกอบสร้างความจริงทางสังคม เป็นแนวความคิดในกรอบวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) ที่มองว่า ความเป็นจริง (Reality) นั้นไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ แต่เป็นการที่มนุษย์สร้างและกำหนดความหมาย (Make Sense) ให้กับสิ่งต่างๆ ในสังคมรวมถึงในสื่อที่มีส่วนในการจัดวางรูปแบบความเป็นจริงขึ้นมาด้วยเทคนิคต่างๆ ในการเล่าเรื่องมนุษย์ จะทำการสร้าง (Construct) รื้อซ่อม (Deconstruct) และสร้างใหม่ (Reconstruct) อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับ การตีความ และการ แปลความหมายของสัญลักษณ์ รวมถึงประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคล (ศรอนงค์ สุขยิ่ง, 2547, น. 13-14; Berger & Luckmann, 1966, pp. 20-23) ซึ่งสอดคล้องกับที่ สจิวต์ ฮอลล์ (Stuart Hall) กล่าวถึงสื่อว่า “สื่อไม่ได้ทำหน้าที่เพียง ครอบงำหรือสะท้อนสังคมในเชิงอุดมการณ์เท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็น ตัวประกอบสร้างความ เป็นจริงของสังคมอีกด้วย” (Hall, 1997) สื่อมวลชนมีส่วนสร้างให้เกิดสิ่งที่สังคมนี้ “ยอมรับ” และ “ปฏิเสธ” ภายใต

บรรทัดฐานที่ถูกบ่มเพาะโดย สถาบันต่างๆ รวมถึงสถาบันสื่อมวลชน ดังนั้นภาพที่เห็นจึงเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้น ภายใต้ความเชื่อและความเข้าใจใน สังคมนั้นๆ (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, น. 246)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ด้วยท อ้างอิงกรอบแนวคิด และทฤษฎีต่างๆ ได้แก่ ทฤษฎีสตรีนิยม ทฤษฎีจิตวิเคราะห์, แนวคิดความรุนแรง, แนวคิดการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ และแนวคิดการประกอบสร้าง ความจริงทางสังคม เป็นเครื่องมือในการศึกษา การนำเสนอภาพผู้หญิง และความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย จำนวน 10 เรื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึง พ.ศ. 2554 ได้แก่ 1) ภ. เรื่องตลก 69 2) ภ. ชังแปด 3) ภ. คินไรเงา 4) ภ. คนเล่นของ 5) ภ. อามิตพิศवास 6) ภ. แผลด 7) ภ. เมมโมรี่ รักหลอน 8) ภ. ช็อคโกแลต 9) ภ. เชือดก่อนชิม และ 10) ภ. ข้าวฟ้าดินสลาย ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และสามารถหาได้ในปัจจุบันนี้ ทั้งนี้ภาพยนตร์ที่เลือกจะต้อง นำเสนอตัวละครผู้หญิงที่เป็นทั้ง ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง ทั้งทางร่างกาย หรือ/และอวัยวะ เป็นตัวละครที่ได้รับผลกระทบ หรือเป็นผู้ก่อ เหตุความรุนแรงนำเสนออย่างชัดเจน และตัวละครผู้หญิงเป็นตัวละครเอกที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง ทำการ นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้ข้อมูลจากแหล่งประเภทต่างๆ ทั้งหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย บทความเกี่ยวกับ ผู้หญิงและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและต่างประเทศ รวมถึงความรุนแรงที่ปรากฏในภาพยนตร์ เอกสารทาง วิชาการ งานวิจัยที่เคยมีเกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆเข้ามาวิเคราะห์เพื่อให้ความชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

สาเหตุความรุนแรงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย

ผลการศึกษา พบว่า สาเหตุของการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยที่วิเคราะห์ โดยมี ผู้กระทำเป็นผู้ชาย ถูกประกอบสร้างอยู่ภายใต้บริบทสังคมแบบชายเป็นใหญ่ของไทย เช่น 1) ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ต้องได้รับการปกป้องจากผู้ชายหรืออยู่ภายใต้การครอบครองเหมือนสิ่งของที่ปรารถนา (Object of Desire) (Fredrickson & Roberts, 1997) ซึ่งทัศนคติดังกล่าว สร้างให้เกิดความชอบธรรมในการกระทำของตัวละครผู้ชายที่อยู่ในสถานะที่เหนือกว่าตัวละครผู้หญิง นำมาสู่การกดขี่ การเอารัดเอาเปรียบ และการใช้ความรุนแรงต่อตัวละครผู้หญิงได้ง่ายขึ้น ในลักษณะของผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง (ลูก/ ภรรยา) ตัวอย่างเช่น บุข จากภาพยนตร์เรื่อง เชือดก่อนชิม และ อิงอร จากภาพยนตร์เรื่อง เมมโมรี่ รักหลอน ตัวละครผู้หญิงทั้งสองคนนี้ ล้วนถูกผู้ชายที่เป็นพ่อ กระทำ ความรุนแรงทั้งทางร่างกาย และความรุนแรงทางเพศในวัยเด็ก ทั้งยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพจิตใจของผู้หญิงที่เป็นเหยื่อ ตัวละครผู้หญิงทั้งสองคนจึงเป็นตัวละครที่มีปมปัญหาในจิตใจ และการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน การดังกล่าวของตัวละครผู้ชายเกิดจากรู้สึก ว่าตัวเองมีอำนาจมากกว่าผู้หญิงที่เป็นภรรยาหรือลูก และถือสิทธิเหนือกว่าในเนื้อตัวของผู้หญิง มีความชอบธรรมในการลงมือกระทำ ความรุนแรงก่อนเสมอ ทั้งนี้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตัวละครผู้หญิง ส่วนใหญ่เกิดจากคนใกล้ชิด ในครอบครัว และเกิดภายในพื้นที่ส่วนตัวโดยเฉพาะบ้าน (Domestic Violence) ซึ่งผู้ชาย มองว่าบ้านเป็นสถานที่ ที่เขามีอำนาจครอบครองเป็นเจ้าของ และถือสิทธิอันชอบธรรมในการแสดงบทบาท

ของความเป็นเจ้าของได้อย่างเต็มที่ ส่วนผู้หญิง และเด็กเป็นเพียงผู้อาศัยหรือผู้ใต้ปกครอง ทศนคติลักษณะนี้ส่งผลให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงได้ง่ายและยากที่จะป้องกัน ตัวอย่างเช่น บุชบา จากภาพยนตร์เรื่อง คีนไร่เงา ที่ถูกชาติซึ่งเป็นสามีกระทำความรุนแรงอยู่เป็นประจำภายในบ้าน ทั้งยังไม่มีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นของตนเองในการที่จะเปลี่ยนแปลงของใช้ภายในบ้าน หรือ ยุพดี จากภาพยนตร์เรื่อง ข้าวฟาดดินสลาย ที่ถูก พะโป้ ซึ่งเป็นสามีลงโทษด้วยการจองจำโดยโซ่ตรวน และมีเพียงความตายเท่านั้นที่จะให้อิสระแก่ตัวเธออีกครั้ง การนำเสนอลักษณะนี้จะเห็นได้ว่า ตัวละครผู้หญิงทั้งสองคนต่างถูกผู้ชายที่เป็นสามีใช้อำนาจที่มีมากกว่าลงโทษ สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกัน และเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองมากกว่าที่จะเป็นความรัก ซึ่งการนำเสนอในส่วนนี้ของภาพยนตร์ไทย มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมเมื่อเทียบกับสถิติการใช้ความรุนแรงในครอบครัวไทย (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2551; ศูนย์พิ้งได้, 2553) โดยมีผู้ชายเป็นผู้กระทำความรุนแรงมากกว่าผู้หญิง พบว่ามีรูปแบบการกระทำความรุนแรงที่พบมากที่สุด และจากการวิเคราะห์ภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่อง พบว่า ตัวละครทั้งผู้ชายและผู้หญิงต่างมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงกระทำต่อกันในลักษณะของคู่ขัดแย้ง โดยสามารถแบ่งรูปแบบกระทำของตัวละครออกเป็น 5 ประเภท ได้ตามตาราง ดังนี้

ภาพยนตร์	ความรุนแรงทางกาย	ความรุนแรงทางจิตใจ	ความรุนแรงทางวาจา	ความรุนแรงทางเพศ	ความรุนแรงจากการละเลยทอดทิ้ง
1. เรื่องตลก 69	×	×	×		
2. ชังแปด	×		×	×	
3. คีนไร่เงา	×	×	×		×
4. คนเล่นของ	×	×	×	×	
5. อามิตพิศวาส	×	×	×	×	
6. แผลด	×	×	×		
7. เมมโมรี่ รักหลอน	×	×	×	×	
8. ซ็อคโกแลต	×		×		
9. เชือดก่อนชิม	×	×	×	×	
10. ข้าวฟาดดินสลาย	×	×	×	×	

** การกระทำความรุนแรงที่พบในภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่อง

1) ความรุนแรงทางร่างกาย เป็นรูปแบบความรุนแรงที่ถูกนำเสนอในภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่อง โดยมีตัวละครผู้ชายเป็นฝ่ายกระทำความรุนแรงก่อน ซึ่งมีสาเหตุมาจากอุดมคติเดิมๆ ในสังคมชายเป็นใหญ่ ที่มองผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นผู้ใต้ปกครอง และสามารถที่จะทำอะไรก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการกดขี่ เอาเปรียบในร่างกายของผู้หญิง ทั้งนี้ตัวละครผู้ชายในภาพยนตร์ยังเป็นสาเหตุทำให้ตัวละครผู้หญิงต้องกระทำความรุนแรงทั้งที่เจตนา เช่น

การแก้แค้นโดยมีการวางแผนไว้ก่อน และไม่เจตนา เช่น การป้องกันตัวหรือบันดาลโทสะ ความรุนแรงทางร่างกายจึงเป็นรูปแบบที่ตัวละครทั้งผู้หญิงและผู้ชายใช้ในการยุติความขัดแย้งระหว่างกัน

2) ความรุนแรงทางวาจา เป็นรูปแบบความรุนแรง ที่ถูกนำเสนอในภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่อง และเป็นความรุนแรงรูปแบบแรกที่มีมนุษย์กระทำต่อกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งโดยมีทั้งตัวละครผู้หญิงและตัวละครผู้ชายเป็นผู้กระทำ ความรุนแรงทางวาจาสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งที่เจตนามีการคิดไตร่ตรองไว้ก่อน โดยใช้คำพูดในลักษณะของประโยคคำถาม ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกที่ไม่ปกติ และความขัดแย้งภายในจิตใจของผู้หญิงเช่น ความรู้สึกน้อยใจ เสียใจ และความรู้สึกว่าตัวเองไร้ค่า ทั้งนี้ ความรุนแรงทางวาจายังสามารถเกิดได้โดยไม่เจตนา แต่เป็นเพราะสถานการณ์รอบข้างบีบคั้น จนสร้างความอึดอัด ความไม่พอใจระหว่างกัน และใช้คำพูดที่รุนแรงคำทอ เพื่อทำลายความรู้สึก หรือลดความอึดอัดภายในจิตใจ ก่อนที่นำไปสู่ความรุนแรงในรูปแบบอื่นๆตามมา

3) ความรุนแรงทางจิตใจ เป็นรูปแบบความรุนแรงที่เกิดจากความรุนแรงประเภทอื่นประกอบเข้าด้วยกันจนกระทบต่อความรู้สึก และสภาพจิตใจ เช่น การที่ผู้หญิงโดนเหยียดหยามศักดิ์ศรี ทำให้รู้สึกด้อยค่า การถูกทอดทิ้งไม่สนใจจากคนรัก ผู้วิจัยพบว่า ความรุนแรงในจิตใจเป็นความรุนแรงที่พบเห็นได้ชัดเจนในตัวละครผู้หญิง เช่น พฤติกรรมหลีกหนีสังคม เก็บตัว มีภาวะทางจิตไม่ปกติ และการฆ่าตัวตาย เป็นต้น

4) ความรุนแรงทางเพศ เป็นรูปแบบความรุนแรงที่เกิดขึ้นเฉพาะกับตัวละครผู้หญิงเท่านั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง เกิดการเอารัดเอาเปรียบ หรือการแสดงอำนาจของผู้ชายที่มีต่อร่างกายผู้หญิง ซึ่งความรุนแรงลักษณะนี้ยังเป็นสาเหตุสำคัญทำให้ผู้หญิงเกิดความรู้สึกหมดคุณค่า หวาดกลัว ขี้อาย และแยกตัวออกจากสังคม ทั้งยังส่งผลโดยตรงต่อสภาพจิตใจ กลายเป็นภาวะเจ็บป่วยที่ต้องอาศัยระยะเวลายาวนานในการรักษาทั้งยังกระทบต่อการใช้ชีวิตของเหยื่อในระยะเวลาต่อมา

5) ความรุนแรงจากการละทิ้งละเลย เป็นรูปแบบความรุนแรงที่พบเห็นอย่างชัดเจนในภาพยนตร์ไทยเพียงเรื่องเดียว คือ ภาพยนตร์เรื่อง คินไรเงา ซึ่งความรุนแรงรูปแบบนี้จะทำให้ผู้ที่ถูกทอดทิ้งรู้สึกว่าตัวเองไม่เป็นที่ต้องการของคนรัก เกิดความรู้สึกหดหู่ภายในจิตใจ และนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดในชีวิต ทั้งนี้แม้ว่าภาพยนตร์ไทยหลายเรื่องนำเสนอตัวละครผู้หญิงที่ใช้ชีวิตตัวคนเดียวหรืออยู่กับลูกเพียงสองคน เช่น ภาพยนตร์เรื่อง เมมโมรี่ รักหลอน หรือ ภาพยนตร์เรื่อง ซ็อคโกแลต การใช้ชีวิตแบบนี้ก็เป็นสิ่งที่ตัวละครผู้หญิง ตัดสินใจเลือกใช้ชีวิตแบบนั้น เพราะพวกเธอรู้สึกปลอดภัย เมื่อได้อยู่ในสถานที่ ที่เป็นส่วนตัว

สรุป สาเหตุและรูปแบบของความรุนแรงที่ถูกนำเสนอในภาพยนตร์ไทย เกิดจากทัศนคติแบบเดิมในสังคม ปิตาธิปไตย สร้างให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ หรือเกิดเป็นความขัดแย้งทางความคิด โดยผู้ชายมองว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นผู้ใต้ปกครอง และพวกเขาก็มีความชอบธรรมที่จะเป็นฝ่ายกระทำความรุนแรงต่อตัวละครผู้หญิงก่อน โดยเฉพาะตัวละครผู้ชายที่เป็นคนใกล้ชิดหรือคนในครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิด และมีอิทธิพลต่อจิตใจ ความรู้สึกของตัวละครผู้หญิงโดยเฉพาะภรรยาและลูก มากกว่าที่จะเป็นคนอื่นๆในสังคม ดังนั้นการกระทำดังกล่าวจะเป็นสาเหตุนำมาสู่ความขัดแย้งในความสัมพันธ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นสาเหตุบีบคั้นให้ตัวละครผู้หญิงจำเป็นต้องใช้ความรุนแรงในลักษณะของการตอบโต้หรือป้องกันตัว ความรุนแรงที่ภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่องนำเสนอ จึงเป็นวิธีการที่ตัวละครผู้ชายใช้ในการบังคับ และข่มขู่ให้ผู้หญิงยอมรับในอำนาจ และปฏิบัติตามในสิ่งที่ตัวเองต้องการ แต่เป็นวิธีการสุดท้ายของตัวละครผู้หญิงที่เลือกนำมาใช้ในการยุติความขัดแย้ง หรือเพื่อเรียกร้องในสิทธิและสิ่งที่ตัวเอง

ต้องการ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องที่ไม่ สามารถหลีกเลี่ยงได้ในความสัมพันธ์ของมนุษย์ และการใช้ความรุนแรง ก็ยังเป็นปัญหา ที่ไม่สามารถแก้ไขให้หมดไปได้ เนื่องจากสังคมไทยยังถูกกดทับด้วยอุดมการณ์แบบเดิมที่สร้างความไม่เท่าเทียมกันในทุกด้าน แม้ว่าภาพยนตร์จะ นำเสนอบทลงโทษให้กับทุกตัวละครที่ใช้ความรุนแรง ถึงอย่างนั้น ความรุนแรงก็ยังเป็นวิธีการหนึ่งที่มนุษย์เลือกนำมาใช้จัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพราะเป็นวิธีการที่เห็นผลของการกระทำได้อย่างชัดเจนที่สุด

ผลวิเคราะห์การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์

จากการศึกษา พบว่า การประกอบสร้างผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องและเทคนิคต่างๆทางภาพยนตร์ไม่ว่าจะเป็น มุมกล้อง ขนาดภาพ ทิศทางแสง และการใช้โทนสี ต่างมีส่วนสำคัญอย่างมากในการสะท้อนมุมมองความคิดที่ผู้ผลิตมีต่อผู้หญิง และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นการสะท้อนภาพความจริงที่เกิดขึ้นให้กับผู้ที่ไม่ได้ประสบการณ์โดยตรง ได้รับรู้ถึงปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรุนแรงระหว่างกัน ซึ่งการประกอบสร้างของภาพยนตร์มีส่วนช่วยให้การนำเสนอมีความเหมือนจริง มีความสมเหตุสมผล และมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในประเด็นที่ต้องการจะชี้ย้ำหรือให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ดังนี้

ผู้หญิงกับบทบาทต่างๆที่ต้องรับผิดชอบ

บทบาทและสถานภาพ นอกจากจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้หญิงแล้ว ในอีกด้านหนึ่งบทบาทหน้าที่เหล่านี้ก็เป็นภาระที่ทำให้ตัวละครผู้หญิงต้องพบกับความกดดัน และความขัดแย้งที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องมาจากผู้หญิงในปัจจุบันนอกจากจะมีบทบาทความเป็นแม่และภรรยาที่ต้องดูแลเรื่องภายในบ้านแล้ว ยังพบภาพของผู้หญิงโสดหรือผู้หญิงที่หย่าร้างอยู่คนเดียวเพิ่มมากขึ้นในภาพยนตร์ไทย ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาครอบครัว ส่งผลให้ตัวละครผู้หญิงเหล่านี้จะต้องรับผิดชอบทั้งต่อตัวเองในเรื่องการใช้ชีวิต การหาเลี้ยงปากท้อง และในด้านความสัมพันธ์ทั้งกับคนใกล้ชิด และยังต้องระวังเรื่องความสัมพันธ์หรือการวางตัวเมื่อต้องมีโอกาสสัมพันธ์กับคนอื่นในสังคม ซึ่งความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนเหล่านี้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่นำมาสู่ความขัดแย้งของผู้หญิง ทั้งยังเป็นสาเหตุที่เพิ่มความเสี่ยงให้ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงจากคนอื่นในสังคม ที่ยังมองผู้หญิงแบบเหมารวมอันเกิดจากทัศนคติแบบเดิม และเมื่อพิจารณาบทบาทหน้าที่ของตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์ทั้ง 10 เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นบทบาทความเป็นแม่ หรือความเป็นภรรยา และแม้แต่การเป็นคนโสด ผู้หญิงจึงเป็นตัวละครที่ต้องพบกับความเสี่ยงมากกว่าผู้ชายไม่ว่าจะอยู่ภายในบ้านหรือสถานที่อื่นๆ ผู้หญิงต้องระวังตัวเองไม่ให้กระทำในสิ่งที่ผิด และยังต้องระวังในเรื่องความสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าตัวละครผู้หญิงเป็นตัวละครที่ต้องรับภาระตลอด 24 ชั่วโมง และยังเป็นตัวละครที่มีชีวิตผูกติดอยู่กับตัวละครอื่นๆ อยู่ตลอดเวลาไม่ได้มีอิสระทั้งหมดในการใช้ชีวิต บทบาทและหน้าที่ จึงเป็นทั้งความรับผิดชอบ และข้อจำกัดของเสรีภาพในเวลาเดียวกัน เช่น อิงอร จากภาพยนตร์เรื่อง เมมโมรี่ รักหลอน และยุพดี จากภาพยนตร์เรื่อง ข้าวฟ้าดินสลาย ทั้งสองตัวละครต่างมีอิสระในการเลือกใช้ชีวิตได้ตามที่ต้องการ แต่ในขณะที่เดียวกันทั้งสองก็ต้องเกี่ยวพัน ถูกผูกติดกับคนที่ทั้งสองคนจะต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นลูกหรือคนรัก

ผู้หญิงกับการแสดงออกในด้านต่างๆ

เมื่อวิเคราะห์การแสดงออกของตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่องที่ทำการศึกษา พบว่า ตัวละครผู้หญิงมีการแสดงออกในด้านต่างๆ มีความแตกต่างไปจากตัวละครผู้หญิงในอดีตของไทย ที่พบว่าตัวละครส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงในอุดมคติที่ต้องเรียบร้อย มีความอ่อนโยน และมีหน้าที่ในการดูแลบ้านเท่านั้น แต่ตัวละครผู้หญิงในปัจจุบันเริ่มแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านทัศนคติ และพฤติกรรม การเป็นคนโสดหรือผู้หญิงสมัยใหม่ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความต้องการ กล้าที่จะทำในสิ่งที่ตัวเองปรารถนา เช่น ยุพดี จากเรื่อง ชั่วฟ้าดินสลาย หรือพลอย จากเรื่อง แผล ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอิสระ และเสรีภาพของผู้หญิงที่สามารถกระทำได้ภายใต้กรอบอุดมการณ์เดิมๆ ในสังคมไทย และการกระทำดังกล่าวยังเป็นการแสดงให้เห็นถึง การขัดขืน และความพยายามของผู้หญิงในการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ที่กดทับผู้หญิงอยู่ ทั้งยังเป็นการสร้างให้เกิดภาพเหมารวมที่คนในสังคมมองผู้หญิง เช่น ผู้หญิงอ่อนแอ และต้องการคนปกป้อง หรือผู้หญิงมีหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่ภายในของเขตของบ้านเท่านั้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้พบว่า มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับตัวละครผู้หญิงและผู้หญิงในสังคมไทยในปัจจุบัน ดังนี้

- ด้านภาพลักษณ์ทางกายภาพของตัวละครผู้หญิง ที่มีลักษณะที่เหมือนกันอยู่ในการนำเสนอ พบว่า ตัวละครผู้หญิงส่วนใหญ่จะปรากฏภาพของผู้หญิงที่มีลักษณะรูปร่างหน้าตาที่ดี รู้จักแต่งตัว และมีเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม แม้ว่าจะเคยผ่านการแต่งงานมาแล้วหรือมีลูกติดก็ยังเป็นผู้หญิงที่ดูมีเสน่ห์อย่างมาก ภาพของผู้หญิงลักษณะนี้ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าตัวละครผู้หญิงยังคงถูกนำเสนออยู่ภายใต้มุมมองและการจ้องมองของผู้ชายที่มองผู้หญิงเป็นเหมือนวัตถุสิ่งของที่ตัวเองสามารถที่จะครอบครองได้ หรือแม้แต่การใช้ความรุนแรงเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการ เป็นการสะท้อนอุดมคติเดิมๆของผู้ชายที่มองผู้หญิง และสร้างภาพเหมารวมเพื่อกดทับผู้หญิงผ่านการนำเสนอของภาพยนตร์
- ด้านทัศนคติและด้านจิตใจของตัวละครผู้หญิง พบว่า ตัวละครผู้หญิงมีความคิดที่ทันสมัย และมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น กล้าที่จะปรับเปลี่ยนตัวเอง เปิดเผยตัวตนมากขึ้นทั้งในเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการ และมีความกล้าในการตัดสินใจเป็นลักษณะของผู้หญิงสมัยใหม่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาคนอื่น และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระในแบบที่ตัวเองต้องการ ทั้งเรื่องส่วนตัว และเรื่องความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ก็แสดงออกมาอย่างชัดเจนทั้งการตัดสินใจ และการกระทำ ซึ่งสะท้อนถึงสภาพจิตใจที่มีความเข้มแข็ง กล้าที่จะเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงในชีวิต และเป็นเพศที่เต็มไปด้วยแรงขับเคลื่อนด้วยสัญชาตญาณแห่งความตาย (Thanatos or Death Instinct) ที่สามารถทำได้ทุกอย่างเพื่อให้ตัวเองมีความสุข โดยคำนึงถึงความต้องการน้อยลง เช่น การนอกใจของ ยุพดี ในภาพยนตร์เรื่อง ชั่วฟ้าดินสลาย หรือการสวมรอยเป็นคนอื่นและลงมือฆ่าคนของ พลอย ในภาพยนตร์เรื่อง แผล ตัวละครผู้หญิงเหล่านี้ต่างต้องการความรัก และการยอมรับจากคนรอบข้าง ซึ่งกลายเป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีออกมา นอกจากนี้ภาวะด้านจิตใจของตัวละครผู้หญิงยังมีความซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง ซึ่งการนำเสนอลักษณะนี้ทำให้ตัวละครผู้หญิงมีความเป็นมนุษย์มากกว่าตัวละครผู้ชายที่แบ่งแยกคนดีกับคนเลวออกจากกันอย่างชัดเจน คือ ตัวละครผู้หญิงมี

ความซับซ้อนภายในจิตใจมีทั้งด้านที่ดี และด้านที่ไม่ดีแสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน เมื่อเหตุการณ์รอบๆตัวเกิดการเปลี่ยนแปลง

- ด้านหน้าที่การงานของตัวละครผู้หญิง พบว่า ประเด็นนี้ถูกนำเสนอให้เห็นไม่ชัดเจนนักในตัวละครผู้หญิง แต่เมื่อพิจารณาในส่วนของสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในภาพยนตร์จะเห็นว่าภาพยนตร์ไทยหลายเรื่องนำเสนอภาพผู้หญิงที่เป็นคนโสด หรือหย่าร้างและออกมาใช้ชีวิตตามลำพังในสังคมเมืองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงในปัจจุบันต่างก็มีหน้าที่และความรับผิดชอบไม่ต่างจากผู้ชาย สามารถที่จะหาเลี้ยงตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่นหรือแม้แต่ผู้หญิงที่มีบทบาทเป็นแม่ต้องเลี้ยงลูกคนเดียวในเมืองหลวง และถึงแม้ว่าตัวละครผู้หญิงยังมีตำแหน่งงานที่ด้อยกว่าผู้ชาย มีหน้าที่การงานที่ต่ำกว่าเป็นเพียงลูกจ้าง พนักงานระดับกลาง หรือผู้ประกอบการอาชีพค้าขายทั่วไป แต่ก็เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงไทยในปัจจุบันไม่ได้ถูกกักอยู่ในขอบเขตของคำว่า “บ้าน” อีกต่อไป สามารถที่จะรับผิดชอบงานภายนอกบ้านได้มากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับสตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ และเป็นการแสดงให้เห็นถึงการปรับตัว การเคลื่อนไหว ของผู้หญิงในด้านหน้าที่การงานในทิศทางที่ดีขึ้น

- ด้านความสัมพันธ์กับตัวละครอื่นๆ พบว่า ตัวละครผู้หญิงเป็นตัวละครที่มีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างหลากหลาย และมีความซับซ้อนกับตัวละครอื่นๆในภาพยนตร์ มีทั้งความสัมพันธ์ในลักษณะเชิงบวก เช่น ความรัก ความเข้าใจ และการให้ความช่วยเหลือกัน และความสัมพันธ์ในลักษณะเชิงลบของเป็นคู่ขัดแย้ง ที่มีความไม่ลงรอยกันทั้งในด้านความคิดและพฤติกรรม ความสัมพันธ์ทั้งสองลักษณะส่งผลให้ตัวละครผู้หญิงเป็นตัวละคร ที่ต้องพบกับความขัดแย้งในความสัมพันธ์ หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวเอง และยังเป็นตัวละครที่ต้องพยายามในการรักษาความสัมพันธ์กับตัวละครอื่นๆอยู่ตลอดเวลา ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครผู้หญิงกับผู้ชาย พบว่า ตัวละครผู้หญิงกับผู้ชายในภาพยนตร์ไทยมีความสัมพันธ์ในลักษณะของคู่ขัดแย้งอย่างชัดเจน แม้ว่าจะเป็นคนในครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างคนรัก หรือความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกสาว จะเป็นในลักษณะของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง หรือเป็นผู้กระทำกับผู้ถูกระกระทำ จนกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้ตัวละครผู้หญิงที่เป็นลูกมีภาวะจิตใจไม่ปกติ เช่น บุษ จากภาพยนตร์เรื่อง เชือดก่อนชิม หรือ อิงอร จากภาพยนตร์เรื่อง เมมโมรี่ รักหลอน กล่าวได้ว่า ตัวละครผู้หญิงกับผู้ชายจะแสดงออกให้เห็นถึงความไม่ลงรอยกันทั้งทางความคิด และพฤติกรรม เช่น ผู้ชายคิดว่าผู้หญิงอ่อนแอ เป็นผู้ใต้ปกครอง จึงถือสิทธิเหนือกว่ากดขี่ผู้หญิง แต่ตัวละครผู้หญิงในปัจจุบันไม่ได้ยินยอมให้ตัวเองถูกกดขี่อยู่ตลอดเวลา ความคิดที่ไม่ตรงกันลักษณะนี้ จึงเป็นเรื่องง่ายที่จะนำมาสู่การใช้ความรุนแรงระหว่างกัน ในลักษณะของผู้กระทำและผู้ถูกระทำความรุนแรง ซึ่งโดยส่วนใหญ่ตัวละครผู้ชายจะเป็นฝ่ายลงมือกระทำความรุนแรงก่อน และเป็นสาเหตุสำคัญที่บีบคั้นให้ผู้หญิงต้องตัดสินใจกระทำความรุนแรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครผู้หญิงกับผู้หญิง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครผู้หญิงกับผู้หญิงในภาพยนตร์ ค่อนข้างมีความซับซ้อน คือ มีทั้งลักษณะเชิงบวก คือ มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ มี

ความหวังใ้ให้กัน แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีรู้สึกเชิงลบ เช่น มีความอิจฉาริษยา ปะปนอยู่ในความสัมพันธ์เป็นในลักษณะ ทั้งรักทั้งเกลียดเกิดขึ้น ซึ่งสาเหตุเกิดจากผู้หญิงทั้งสองคนเกิดความรักปรารถนาในสิ่งของ หรือบุคคลคนเดียวกัน และการต้องการการยอมรับจากคนรอบตัว อย่างเช่น สิปาง และ บุชบา จาก ภาพยนตร์เรื่อง คีนไว้เงา หรือ พิม และ พลอย จากภาพยนตร์เรื่อง แผล ตั้ละครผู้หญิงทั้ง 2 เรื่อง ต่างเป็นตัวละครที่มีทั้งความรัก ความหวังใ้มอบให้ผู้หญิงด้วยกัน แบบเพื่อน และแบบพี่น้องที่เกิดขึ้นเป็นแฝดกัน แต่ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็มีความรู้สึกไม่พอใจ เกิดความรู้สึกอิจฉา จนกลายเป็นความขัดแย้งภายในจิตใจนำมาสู่ความสัมพันธ์ที่ไม่ลงรอยได้เช่นเดียวกันเมื่อต่างเกิดความต้องการหรือเกิดความรักต่อบุคคลคนเดียวกัน

3) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครผู้หญิงกับคนอื่นในสังคม พบว่า ประเด็นนี้ไม่มีการนำเสนอในภาพยนตร์ไทย และไม่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกหรือพฤติกรรมของตัวละครผู้หญิงในเรื่อง ที่ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของคนใกล้ชิดหรือคนที่รู้จักเท่านั้น

ผู้หญิงและพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง

ตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยยังคงเป็นเพศที่ถูกกระทำความรุนแรงมากกว่าผู้ชาย ซึ่งเกิดจากความเข้าใจผิดที่มีอยู่ในสังคมชายเป็นใหญ่ ที่ผู้ชายมองผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุที่ปรารถนา (Object of Desire) ด้วยการถือสิทธิเหนือร่างกาย และรู้สึกว่าตัวเองมีอำนาจ มีความชอบธรรมที่จะทำอะไรก็ได้กับผู้หญิงที่เป็นภรรยาหรือลูก สามารถกดขี่ข่มเหงด้วยวิธีการต่างๆเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ผู้ชายต้องการด้วยพฤติกรรมความรุนแรงต่างๆทั้งความรุนแรงทางร่างกาย ความรุนแรงทางวาจา และความรุนแรงทางเพศ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อสภาพจิตใจของผู้หญิง ตัวละครผู้หญิงหลายคนไม่ว่าจะเป็น อิงอร จากเรื่อง เมมโมรี่ รักหลอน หรือบุช จากเรื่อง เชือดก่อนชิม ต้องกลายเป็นผู้เจ็บป่วยทางจิตที่เป็นผลมาจากการกระทำดังกล่าว และยังเป็นแรงบีบคั้นที่ผลักดันให้ผู้หญิงกลายเป็นผู้กระทำความรุนแรงเสียเอง โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การกระทำทางอวัจนภาษา และ 2) การกระทำทาง วาจาภาษา ได้ดังนี้

- 1) ความรุนแรงที่เป็นกระทำทางอวัจนภาษา พบว่า ตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่องมีการใช้ความรุนแรง กระทำการตอบโต้ ป้องกันตัว หรือเพื่อหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์ที่สร้างให้เกิดความเจ็บปวดทรมานทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของตัวละครผู้หญิงที่เกิดจากสาเหตุนี้ ส่วนใหญ่จะเกิดโดยไม่เจตนาที่จะกระทำความรุนแรง แต่ความรุนแรงเป็นทางออกสุดท้ายที่ผู้หญิงสามารถกระทำได้ รูปแบบการกระทำความรุนแรงที่เห็นทางกายของผู้หญิง เช่น การเตะ การตบตี และการใช้อาวุธในการทำร้าย ความรุนแรงที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากความตั้งใจ แต่เกิดจากการขาดสติหรือบันดาลโทสะ จนนำมาสู่พฤติกรรม การใช้ความรุนแรง นอกจากตัวละครผู้หญิงจะกระทำความรุนแรงต่อเพศตรงข้ามแล้ว ยังปรากฏการกระทำความรุนแรงต่อเพศเดียวกันในภาพยนตร์ไทย เป็นในลักษณะของการ บันดาลโทสะ หรือระบายความอัดอั้นภายในจิตใจที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้อึดอัดประสงค์ต่อชีวิตของอีกฝ่ายหนึ่ง

ในส่วนของพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยเจตนาของผู้หญิง หรือเกิดจากสัญชาตญาณจากจิตไร้สำนึก ที่สะท้อนให้เห็นด้านมืดที่มนุษย์ปลดปล่อยออกมา เมื่อมีความต้องการหรือความปรารถนาเกิดขึ้น โดยที่

พฤติกรรมดังกล่าวเกิดจะมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อกระทำต่อผู้อื่นให้ได้รับความเจ็บปวดหรือให้ตัวเองได้ในสิ่งที่ต้องการโดยไม่สนใจในเรื่องความถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ตัวละครผู้หญิงยังมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อตัวเอง (ฆ่าตัวตาย) ปรากฏให้เห็นในภาพยนตร์ไทยหลายเรื่อง พฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุประกอบเข้าด้วยกัน ทั้งแรงบีบคั้นภายนอก และแรงบีบคั้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เช่น ความรู้สึกหุดหู่ หมดคุณค่าในตัวเอง หรือเกิดจากสภาพจิตใจที่ไม่ปกติของตัวละครผู้หญิงทำให้ตัดสินใจทำพฤติกรรมดังกล่าว

- 2) ความรุนแรงที่เป็นการกระทำทางวจนภาษา พบว่า พฤติกรรมความรุนแรงลักษณะนี้ของผู้หญิง เกิดมาจากการขัดแย้งความไม่ลงรอยกันทางความคิด และพฤติกรรมที่ต้องการระบายความก้าวร้าวความอัดอั้นภายในจิตใจระหว่างมนุษย์ด้วยกันไม่ได้มีเจตนาที่จะกระทำ แต่เป็นผลมาจากแรงกดดันรอบข้าง โดยมีทั้งการใช้คำพูดคำทอ คำหยาบคาย เพื่อให้อีกฝ่ายรู้สึกเจ็บปวด หรือการใช้คำพูดในลักษณะของคำถามที่อาจไม่ได้ต้องการคำตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ แต่เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นแล้วภายในจิตใจก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์รุนแรงอย่างอื่นตามมาเสมอ เช่น คำพูดของบุษบาที่ถามสิปง หลังจากทิ้งมือฆ่าณภัทรแล้ว: ไข่ม้อยละคะถ้าเป็นคุณ คุณก็คงทำแบบนี้เหมือนกันไข่ม้อย... คำถามนี้แสดงให้เห็นว่าบุษบาเชื่อว่าสิ่งที่ตัวเองได้กระทำเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หรือ คำถามที่พลอยถามวี: ทำไมนะวี...ฉันก็เหมือนพิมทุกอย่าง ทำไมถึงรักฉันไม่ได้คำถามนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกน้อยใจ เสียใจของพลอยที่ไม่อาจแทนที่พิมได้ และคำถามที่ยุพดีถามสว่างหม่อง: ถ้าใช่เราขาดจากกันเธอจะทิ้งฉันมั๊ย สว่างหม่อง ซึ่งคำถามเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงความเจ็บปวด หรือรู้สึกหมดหวัง และความสับสนภายในจิตใจของตัวละครผู้หญิงที่มีต่อคนรักก่อนที่ความสัมพันธ์ที่เคยมีจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เลวร้ายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นความรุนแรงทางวาจาจึงไม่ใช่การใช้คำพูดที่คำหยาบคายคำทอกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการใช้คำพูดธรรมดาที่สามารถทำลายความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง สร้างให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ รู้สึกว่าตัวเองไม่เป็นที่ต้องการของคนที่รัก ก็เป็นความรุนแรงทางวาจาที่พบในภาพยนตร์ไทยด้วยเช่นกัน

ภาพยนตร์ไทยกับบริบทของสังคมไทย

เมื่อพิจารณาภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่องที่ได้วิเคราะห์ พบว่า ภาพยนตร์เป็นสื่อหนึ่งที่มีอิทธิพล เกิดจากการประกอบสร้างของมนุษย์ที่ต้องการสะท้อนความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมให้ได้มากที่สุด เนื้อหาของภาพยนตร์ในปัจจุบันจึงมีความหลากหลายภายใต้บริบทสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน การนำเสนอของภาพยนตร์ในปัจจุบันจึงมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมอยู่หลายประเด็น เช่น การนำเสนอผู้หญิงมีอิสระทางความคิด มีเสรีภาพในการใช้ชีวิตมากขึ้นเป็นลักษณะของผู้หญิงสมัยใหม่ มีความพยายามที่จะพึ่งพาตัวเองมากขึ้น และมีหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งงานภายในบ้าน และงานนอกบ้าน สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงที่ต้องการหลุดออกจากกรอบเดิมๆที่ครอบงำสังคมไทยอยู่ และทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อถูกกดขี่ถูกกระทำรุนแรง แต่ในอีกด้านหนึ่ง ภาพยนตร์ยังมีการนำเสนอผู้หญิงกับความรุนแรงที่เป็นจิตนาการไม่สามารถที่จะพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมจริง เช่น การใช้ความรุนแรงของผู้หญิงที่เกินจริง หรือผิวิสัยที่มนุษย์จะกระทำได้ จึงกล่าวได้ว่า ผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยจึงเป็นตัว

ละครที่ยืนอยู่ตรงกลางระหว่างความเป็นจริงกับจินตนาการภายใต้บริบทของสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหว แต่ในขณะเดียวกันสังคมไทยก็ยังมีอุดมคติเดิมๆ แบบชายเป็นใหญ่กดทับอยู่ ทำให้สตรีนิยมและผู้หญิงยังคงต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพ และความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง ภาพยนตร์เป็นเพียงสะพานที่สามารถเชื่อมความจริงได้เพียงบางส่วนเท่านั้น

การนำเสนอผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่อง

โครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์มีส่วนสำคัญอย่างมากที่ช่วยสร้างความเข้าใจให้กับผู้ชม เนื่องจากภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีความเฉพาะตัว โดยเล่าเรื่องและสร้างความสมจริงผ่านภาพและเสียงเป็นหลัก ทั้งยังมีการใส่รหัสทางภาษาที่ซับซ้อนเพื่อจะสื่อความหมายต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน โครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์จึงมีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้สร้างกับผู้ชมภาพยนตร์ได้ดังตารางต่อไปนี้

1. โครงเรื่อง	- โดยส่วนใหญ่แล้วภาพยนตร์ไทยจะเล่าเรื่องตามลำดับเวลา ผ่านจุดยืนของตัวละครผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจถึงความเป็นมาของตัวละคร จุดแตกหักที่เป็นสาเหตุทำให้ตัวละครนั้นตัดสินใจใช้ความรุนแรงโดยซ่อนประเด็นต่างๆ ไว้อย่างน่าสนใจก่อนที่เรื่องเล่าทุกอย่างจะเฉลยในตอนจบของเรื่อง
2. แก่นเรื่อง	- ความคิดหลักในการดำเนินเรื่องราวของภาพยนตร์ไทยที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและความรุนแรง ส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร ความรัก ความโกรธที่นำมาสู่ความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรง โดยซ่อนประเด็นรองเอาไว้ เช่น ประเด็นเรื่องสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อช่วยให้ผู้ชมมีความเข้าใจในตัวละครแต่ละตัวละครมากยิ่งขึ้น
3. ฉาก	- ฉากที่พบมากที่สุดในการ์ตูนไทยยังคงเป็นฉากที่ตัวละครใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นบ้านที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงาน สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ภูมิหลังของตัวละครที่จะช่วยให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวได้มากยิ่งขึ้น - ฉากที่เป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง เช่น เหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 หรือเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในปี 2519 เป็นฉากที่ถูกสอดแทรกเข้ามาเสริมในภาพยนตร์ 2 เรื่อง คือ ภาพยนตร์เรื่อง เรื่องตลก 69 และ ภาพยนตร์เรื่อง เชือดก่อนชิม เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ เป็นแรงกดดันภายนอกอีกรูปแบบหนึ่งที่นำมาสู่การดิ้นรนเอาตัวรอดของตัวละครผู้หญิง และนำมาสู่ความขัดแย้งในความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครในภาพยนตร์
4. ตัวละคร	- ตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยยังเป็นตัวละครที่ถูกกระทำความรุนแรงมากกว่าตัวละครผู้ชาย และเป็นตัวละครที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ในตอนต้นอาจเป็นตัวละครที่ถูกกระทำแต่เมื่อทุกอย่างเปลี่ยนสุดท้ายแล้วก็อาจกลายเป็นผู้กระทำความรุนแรงได้เช่นเดียวกัน เป็นลักษณะของตัวละครแบบกลม คือ มีการแสดงออกในหลายมิติเป็นทั้งคนดีและคนเลวในคนเดียว - ตัวละครผู้ชายในภาพยนตร์ ยังถูกนำเสนอให้เป็นผู้กระทำก่อนอยู่เสมอ และเป็นตัวละครที่แบ่งแยกคนดีกับคนเลวออกจากกันอย่างชัดเจน มีลักษณะแบนมากกว่าตัวละครผู้หญิง

5. ความขัดแย้ง	- ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เป็นความขัดแย้งส่วนใหญ่ที่พบในภาพยนตร์ไทยที่เกิดมาจากความคิดเห็นและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเห็นไม่ตรงกัน จนนำมาสู่การใช้ความรุนแรงกระทำต่อกันในลักษณะของคู่ขัดแย้งมีผู้กระทำ และผู้ถูกระทำซึ่งเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย - ความขัดแย้งภายในจิตใจ เป็นความขัดแย้งที่เห็นได้อย่างชัดเจนในตัวละครผู้หญิง เมื่อต้องตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ตัวเองไม่ได้คาดคิดหรือมีเจตนาที่จะกระทำมาตั้งแต่ต้น แต่ด้วยเหตุการณ์หรือบุคคลบีบบังคับให้ต้องกระทำตัวละครผู้หญิงหลายตัวละคร จะแสดงออกให้เห็นทั้งทางกายและทางวาจา ว่าสิ่งที่กระทำนั้นตัวเองก็ไม่ได้รู้สึกเห็นด้วยหรือตั้งใจที่จะกระทำมาตั้งแต่ต้น แต่เกิดจากความจำเป็นบีบบังคับให้ต้องใช้ลงมือในที่สุด
6. สัญลักษณ์พิเศษ	- ภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่อง มีการใช้สัญลักษณ์ทางภาพ เป็นสัญลักษณ์พิเศษมากที่สุด เนื่องจากเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจน และถูกนำเสนอให้เห็นซ้ำๆอย่างมีความหมาย เช่น “บ้าน” ในภาพยนตร์เรื่อง คีนไรเงา ที่ไม่ได้เป็นแค่ที่อยู่อาศัยเท่านั้น แต่ยังสื่อถึงการที่ผู้หญิงถูกจำกัดเสรีภาพ ถูกจองจำไว้ด้วยบทบาทของความเป็นภรรยาให้อยู่ภายในขอบเขตของบ้าน เช่นเดียวกับ บ้าน ในภาพยนตร์เรื่อง เมมโมรี่ รักหลอน สัญลักษณ์แทนความผูกพันของคนในบ้านและยังสื่อถึงความเป็นส่วนตัวที่ไม่ต้องการให้คนภายนอกเห็น หรือ “คุก” ในภาพยนตร์เรื่อง ชังแปด สถานที่ในการจองจำนักโทษ และเป็นการจำกัดเสรีภาพ เป็นบททดสอบความดีภายในจิตใจมนุษย์ หรือสิ่งของวัตถุที่มีความใกล้ชิดกับตัวละคร เช่น “รูปเจ้าหญิงไดอาน่า” ในภาพยนตร์เรื่อง เรื่องตลก 69 สัญลักษณ์แทนความดี หรือความฝันเล็กๆของตุ้ม หรือ “ซอง” (ไสยศาสตร์) ในภาพยนตร์เรื่อง คนเล่นของ สัญลักษณ์แทนความชั่วร้าย เป็นอำนาจมืดภายในจิตใจของมนุษย์ หรือ “กล้องวงจรปิด” ในภาพยนตร์เรื่อง อัมพิตพิศวาส เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความไม่ปลอดภัย การละเมิดความเป็นส่วนตัว เมื่อกล้องวงจรปิดได้กลายเป็นเครื่องมือของคนไม่ดี หรือ “แว่นตา” ในภาพยนตร์เรื่อง แผล สัญลักษณ์แทนความเป็นตัวตนของพลอย ที่เธอพยายามถูกซุกซ่อนเอาไว้ และ โซตรอน ในภาพยนตร์เรื่อง ข้าวฟาดินสลาย สัญลักษณ์ที่สื่อแทนความผูกพันของคนสองคนในการใช้ชีวิตคู่ที่ต้องมีความพอดี - นอกจากนี้ ยังปรากฏการใช้สัญลักษณ์ทางเสียงที่ชัดเจน ในภาพยนตร์เรื่อง เชือดก่อนชิม เสียงกระซิบของเด็กผู้หญิง ที่สื่อถึงความผิดปกติภายในจิตใจหรืออาจเป็นความต้องการลึกที่บushเก็บกดไว้ สัญลักษณ์พิเศษต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ชิดกับตัวละครผู้หญิงภายในเรื่อง และมีส่วนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตัวละครในแต่ละเรื่อง
7. มุมมองการเล่าเรื่อง	- มุมมองของการเล่าเรื่องมีความสำคัญต่อเรื่องราวในภาพยนตร์อย่างมาก เพราะมีผลต่อความรู้สึก และสามารถที่จะชักจูงอารมณ์ของผู้ชมให้เกิดความรู้สึกรวมและเห็นด้วยเป็นกับการกระทำของตัวละครที่เป็นคนเล่าเรื่อง - มุมมองการเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน เป็นมุมมองการเล่าเรื่องส่วนใหญ่ที่ภาพยนตร์ไทยนำมาใช้มากที่สุด โดยเล่าผ่านจุดยืนของตัวละครผู้หญิงที่ถูกกระทำเป็นหลัก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติหรืออุดมคติเดิมๆที่ยังกดทับผู้หญิงอยู่ ทำให้ตกเป็นเหยื่อของผู้ชายที่มองว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นคนได้ปกครองถือสิทธิ์ที่จะกระทำอะไรก็ได้ ซึ่งการเล่าเรื่องในมุมมองลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้ชมสามารถที่จะหยั่งรู้จิตใจและสำรวจความคิดความฝันของตัวละครได้ทุกตัวละคร บอกเล่าถึงที่มาที่ไป ปมความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเกิดจากสาเหตุใด และมีใครเข้าไปเกี่ยวข้องกับความจริงที่เกิดขึ้นของตัว

	ละครแต่ละตัวละครได้อย่างอิสระไม่ถูกจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ - มุมมองการเล่าเรื่องจากบุรุษที่3 เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่พบในภาพยนตร์ไทยเพียงเรื่องเดียวคือ ชั่วฟ้าดินสลาย การเล่าเรื่องในมุมมองนี้ ผ่านจุดยืนของบุรุษที่ 3ที่อยู่ในเหตุการณ์ได้สร้างให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างไปจากมุมมองแบบรู้รอบด้าน เนื่องจากผู้เล่าไม่สามารถที่จะบอกรายละเอียดบางประเด็นได้อย่างชัดเจน เช่น ประเด็นเกี่ยวกับความรู้สึก ความรัก และ ความคิดของตัวละครที่เป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านมาแล้ว ทั้งยังมีการแสดงความคิดเห็นในลักษณะเป็นกลางของตัวผู้เล่าเอง ซึ่งผู้ชมภาพยนตร์จะต้องตีความประเด็นเหล่านี้ด้วยตัวเอง การเล่าเรื่องลักษณะนี้จึงเป็นการเปิดกว้างให้ผู้ชมแสดงความรู้สึกที่แตกต่างโดยขึ้นอยู่กับจุดยืนของแต่ละคน
--	--

ตารางที่ 1: โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องที่ถูกรูปแบบสร้างโดยผู้ผลิตภาพยนตร์ ที่ต้องการนำเสนอความเป็นจริง (Reality) ที่ถูกสร้างขึ้นมายังแฝงไปด้วยทัศนคติ ความเชื่อ และอุดมการณ์ของคนในสังคม รวมถึงการตีความ การให้ความหมายของผู้ผลิตอีกด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2544, น. 239; O'Shaughnessy & Stadler, 2005, pp. 73-75) ซึ่งโครงสร้างการเล่าเรื่อง มีส่วนช่วยนำเสนอให้ผู้ชมภาพยนตร์มีโอกาสเห็นในสิ่งที่ไม่สามารถเห็นได้ในชีวิตจริง เช่น การฟุ้งของลูกกระสุน และช่วยให้คนที่ไม่เคยมีประสบการณ์โดยตรงกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต สามารถเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา รูปแบบการกระทำ ความรุนแรง และผลที่เกิดขึ้นตามมาอย่างหลากหลาย และมีความน่าสนใจ

ภาพตัวแทน (Representation) ของผู้หญิงในภาพยนตร์

การนำเสนอของภาพยนตร์ มีความพยายามที่จะสะท้อนความเป็นจริงเกี่ยวกับผู้หญิงกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมทุกวันนี้ ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ทัศนคติของผู้ชายที่ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในฐานะด้อยกว่าผู้ชาย ส่งผลให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง และผู้กระทำส่วนใหญ่ก็คือ คนใกล้ชิดหรือคนในครอบครัว เป็นสำคัญ และยังมีการนำเสนอภาพตัวแทน (Representation) ที่ถูกผลิตซ้ำๆ ของตัวละครผู้หญิงให้มีหน้าตา สวยงาม มีรูปร่างบอบบางน่าทะนุถนอม และมีเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม ผ่านบทบาทความเป็นแม่ของลูก หรือความเป็นที่ภรรยา และยังข้องเกี่ยวกับเรื่องภายในครอบครัว ความรักความผูกพันระหว่างชายหญิงเป็นส่วนใหญ่ แต่ในอีกด้านหนึ่งของการนำเสนอภาพตัวละครผู้หญิง เริ่มมีการนำเสนอผู้หญิงที่มีความแตกต่างจากในอดีต ที่มีความเป็นปัจเจกชน มีอิสระทางความคิด และมีเสรีภาพในการใช้ชีวิต การทำงานรวมถึงเรื่องความรักสามารถเลือกที่จะรักได้ด้วยตัวเองมากขึ้น ผู้ชมจะเริ่มเห็นว่าตัวละครผู้หญิงไทยในภาพยนตร์ก็เป็นตัวละครหนึ่งที่สามารถกระทำ ความรุนแรงได้เช่นเดียวกับผู้ชาย

ดังนั้น ภาพตัวแทนของผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยในปัจจุบันจึงไม่ใช่ผู้หญิงที่อ่อนแอ หรือเป็นกุลสตรีที่ดีในอุดมคติแบบเดิมของสังคมไทย แต่เป็นตัวละครที่สามารถแสดงออกให้เห็นทั้งด้านที่ดีและด้านที่เลวร้าย เช่น การ

นอกใจ การทำร้ายหรือการฆ่าผู้อื่นเพื่อให้ได้ในสิ่งหรือบุคคลที่ตัวเองต้องการ ดังนั้น การใช้ความรุนแรงจึงไม่ได้ถูกจำกัดให้เป็นการกระทำของผู้ชายเพียงฝ่ายเดียว เพราะผู้หญิงก็สามารถที่จะลงมือกระทำความรุนแรงได้เช่นเดียวกัน เมื่อมีโอกาสให้ลงมือ หรือมีแรงบีบคั้นมากพอสำหรับการตัดสินใจ รวมถึงสถานการณ์ที่แฝงอยู่ในจิตไร้สำนึก ก็มี ส่วนในการผลักดันให้ผู้หญิงกระทำความรุนแรง นอกจากนี้ยังปรากฏว่าผู้หญิงมีการกระทำความรุนแรงกับเพศเดียวกัน และกระทำความรุนแรงกับตัวเองโดยเจตนา ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีตัวละครผู้ชายกระทำความรุนแรงต่อตัวเองเลยใน ภาพยนตร์ไทย ก็เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการประกอบสร้างความจริงในภาพยนตร์กับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ที่ยังมีบางส่วนที่ไม่ได้ถูกนำมาเสนอต่อผู้ชมด้วยข้อจำกัดบางประการเกี่ยวกับผู้ผลิตที่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นผู้ชาย และมองว่าผู้ชายควรเป็นเพศที่กระทำผู้อื่นมากกว่าที่จะกระทำตัวเอง และมีจิตใจที่เข้มแข็งมากกว่าผู้หญิง สะท้อนให้เห็นถึงการกดทับของวัฒนธรรม และอุดมคติในสังคมชายเป็นใหญ่ที่ยังกดขี่ และทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง มากกว่าผู้ชาย

เทคนิคทางภาพยนตร์กับการสื่อความหมาย

ภาพยนตร์เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่มีการประกอบสร้างโดยใช้สัญลักษณ์หลายประเภทแทนความหมายที่ไม่ได้สื่อโดยตรงผ่านภาพหรือบทสนทนา แต่ถูกประกอบสร้างเพื่อสื่อให้เห็นถึงความรุนแรงที่ปรากฏอย่างเฉพาะเจาะจงและมีรูปแบบการใช้ที่เหมือนกัน เพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ผลิตและผู้ชมภาพยนตร์เอาไว้ ดังตารางนี้

1. การใช้โทนสี	- โทนสี เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งทางภาพยนตร์ที่ถูกนำมาประกอบสร้าง เพื่อสื่อให้เห็นถึงอารมณ์ที่ไม่ปกติของตัวละครจนนำมาสู่การใช้ความรุนแรง โดยส่วนใหญ่ภาพยนตร์ไทยจะเลือกใช้โทนสีร้อน (Hot Tone) เมื่อเหตุการณ์ดำเนินมาจนถึงจุดที่มีความขัดแย้งมากที่สุดก่อนที่จะเริ่มมีการใช้ความรุนแรงระหว่างกัน เนื่องจากโทนสีร้อนเป็นโทนสีที่มนุษย์สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน สามารถที่จะสื่อความรู้สึกถึงความรุนแรงได้ดีกว่าโทนสีเย็นที่ดูสบายและอบอุ่น
2. การใช้ขนาดภาพ	- ขนาดภาพระยะใกล้ (Close-up Shot) เป็นสัญลักษณ์และเทคนิคทางภาพยนตร์ที่ถูกนำมาใช้มากที่สุด โดยพบในภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่อง เพราะภาพระยะใกล้เป็นขนาดภาพที่จำกัดการมองเห็นของผู้ชมและยังสามารถสื่อให้ผู้ชมรู้สึกถึงความกดดันที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวละคร โดยเฉพาะในตัวละครผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง เห็นถึงสีหน้าแววตาที่เจ็บปวด สะท้อนให้เห็นว่าตัวละครตัวนั้นมีสภาพจิตใจและภาวะทางอารมณ์ที่ไม่ปกติจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งยังมีส่วนช่วยให้เกิดความสมจริงในการนำเสนอความรุนแรงรวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมา - ขนาดภาพระยะปานกลาง (Medium Shot) เป็นขนาดภาพที่ใช้ในการนำเสนอให้เห็นตัวละครทุกตัวละครที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความรุนแรงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์นั้นโดยเฉพาะสถานที่ที่เป็นส่วนตัว ค่อนข้างมืดซิด ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกอึดอัดที่เกิดขึ้นกับตัวละครที่ถูกกระทำความรุนแรง

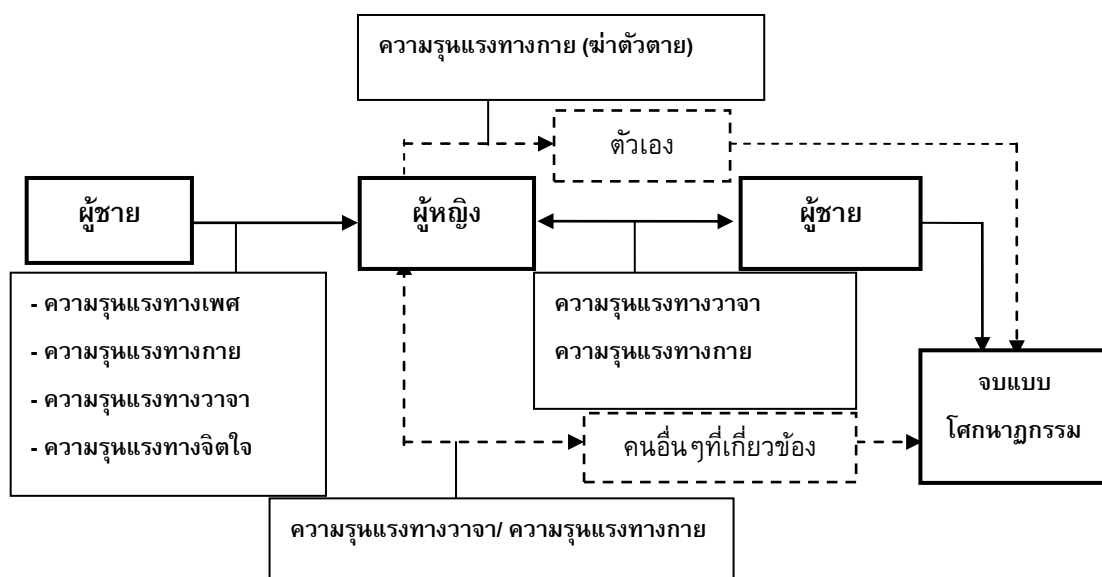
3. การใช้ทิศทางแสง	- ทิศทางแสงในภาพยนตร์เป็นเทคนิคที่มีส่วนอย่างมากในการสร้างให้เกิดมิติของตัวละครได้อย่างชัดเจน ทำให้ตัวละครดูสมจริง และการใช้ทิศทางแสงด้านข้าง (Side Light) กับตัวละครที่ถูกกระทำ ความรุนแรง จะช่วยสื่อให้เห็นถึงอารมณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นกับตัวละครหรือเป็นความรู้สึกที่ตัวละครต้องการที่จะปกปิดไว้ รู้สึกไม่ปลอดภัย สะท้อนถึงความรู้สึกกดดันที่เพิ่มมากขึ้นในจิตใจของตัวละครที่ถูกกระทำ ความรุนแรงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
4. การใช้ภาพมุมสูง	- ภาพมุมสูงในภาพยนตร์ เป็นเทคนิคทางภาพยนตร์ที่ถูกนำมาใช้อย่างเฉพาะเจาะจงในเหตุการณ์ที่ตัวละครผู้หญิงถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศ มุมภาพนี้สามารถสื่อให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศหรืออำนาจที่แตกต่างกันระหว่างตัวละครผู้ชายกับตัวละครผู้หญิงที่ถูกกระทำ ซึ่งมุมภาพนี้จะทำให้ผู้หญิงคนนั้นดูด้อยค่า ถูกกดขี่ และเป็นการเหยียดหยามศักดิ์ศรี ซึ่งเกิดจากทัศนคติเดิมในสังคมไทยที่สร้างให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศและความเข้าใจที่ผิดว่า ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นสมบัติที่ผู้ชายถือสิทธิเหนือกว่าและสามารถที่จะกระทำการใดๆก็ได้

ตารางที่ 2: การใช้เทคนิคทางภาพยนตร์สื่อความหมาย

การนำเสนอผ่านเทคนิคต่างๆทางภาพยนตร์เพื่อสื่อความหมาย เทคนิคทางภาพยนตร์ เป็นสัญญาณอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการสื่อความหมายและ สร้างความสมจริงที่ผู้ผลิตภาพยนตร์ต้องเลือกนำมาใช้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เทคนิคทางภาพยนตร์ที่นำเสนอข้างต้นยังสามารถที่จะสื่อความหมายโดยนัย ที่ต้องอาศัยกระบวนการตีความระหว่างสิ่งที่เป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นได้จากการนำเสนอในแต่ละฉาก กับสิ่งที่เป็นนามธรรมที่แฝงอยู่ เช่น ความรู้สึก อารมณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับตัวละครทั้งผู้ชายและผู้หญิง เมื่อต้องเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง และความรุนแรงที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นในเหตุการณ์ของภาพยนตร์แต่ละเรื่อง นอกจากนี้ เทคนิคทางภาพยนตร์ยังมีส่วนช่วยให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมไปกับตัวละคร เช่น ความรู้สึกเจ็บปวด อึดอัด ที่เกิดขึ้นเมื่อภาพยนตร์ใช้ภาพระยะใกล้ หรือใช้ภาพมุมสูง เพื่อให้เห็นสีหน้าของตัวละครผู้หญิงขณะกำลังถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศ หรือความรู้สึกสะใจที่เกิดขึ้นเมื่อภาพยนตร์ใช้ภาพระยะใกล้ หรือทิศทางแสงด้านข้าง เพื่อให้เห็นสีหน้า แววตาของตัวละครผู้หญิงแก้แค้นคนเลวได้สำเร็จ ซึ่งผู้ชมสามารถที่จะเกิดความรู้สึกร่วม และเข้าใจได้ในทันที ที่รับชมภาพยนตร์แม้ว่าจะไม่เคยมีประสบการณ์โดยตรงในชีวิตจริง นอกจากนี้ยังช่วยเราอารมณ์ให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้น บันทึกลงไปกับสิ่งที่กำลังดำเนินไปในภาพยนตร์ โดยมีตัวละครเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้น และประเด็นที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอให้สังคมรับรู้

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ไทย

จากการวิเคราะห์ภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่อง พบว่า มีการนำเสนอถึงสาเหตุและการกระทำ ความรุนแรง มีรูปแบบที่เหมือนกัน ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1: ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับการกระทำความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย

1) ความสัมพันธ์ที่นำมาสู่การใช้ความรุนแรงระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงในภาพยนตร์ ส่วนใหญ่ตัวละครผู้ชายจะเป็นผู้ที่ลงมือใช้ความรุนแรงก่อน และเป็นความรุนแรงที่เกิดจากความตั้งใจ ทั้งความรุนแรงทางกาย ทางวาจา และความรุนแรงทางเพศ เป็นการกระทำที่ไม่เพียงสร้างให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายเท่านั้น แต่ยังสร้างให้เกิดบาดแผลภายในจิตใจของตัวละครผู้หญิง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญ บีบคั้นให้ตัวละครผู้หญิงจำเป็นต้องใช้ความรุนแรง เพื่อหยุดการกระทำดังกล่าวและเป็นการให้บทลงโทษกับตัวละครนั้นของภาพยนตร์ เช่น ถูกตามล่าแค้น หรือถูกฆ่าตาย

2) ตัวละครผู้หญิง แม้ว่าจะเป็นตัวละครที่ถูกกระทำความรุนแรงก่อน ที่มีการใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ จะต้องได้รับการลงโทษจากการใช้ความรุนแรงเช่นเดียวกันกับตัวละครผู้ชาย คือ หากไม่ได้รับโทษทางกฎหมาย ก็จะต้องหนีไปตลอดชีวิต หรือมีอาการทางจิตเนื่องจากความกดดัน เก็บกดที่สั่งสมมานาน และบางกรณีก็เลือกที่จะฆ่าตัวตายหนีความผิดในตอนจบของเรื่อง ซึ่งเป็นการนำเสนอบทเรียนชีวิตว่า “การใช้ความรุนแรงไม่ใช่ทางออกของการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง” เพราะท้ายที่สุดแล้วก็จะเกิดปัญหาอื่นๆตามมาไม่สิ้นสุด

3) ตัวละครทุกตัวละครที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ไม่ว่าจะเป็นคนดีหรือคนเลวจะต้องได้รับผลของการกระทำ มีลักษณะเหมือนกันคือ “ทำดี-ได้ดี ทำชั่ว-ได้ชั่ว” คนที่ทำดีเป็นคนดีแม้ถูกทำร้ายแต่สุดท้ายก็สามารถที่จะเอาชนะได้ แต่คนที่ทำเลว ทำร้ายคนอื่นก็จะได้รับผลของการกระทำไม่ ถ้าติดคุกก็ถูกผู้อื่นตามฆ่าล้างแค้นไม่สามารถที่จะมีชีวิตที่สงบสุขได้เหมือนคนทั่วไป

4) ภาพยนตร์ไทยทุกเรื่องพยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงโทษของความรุนแรง และไม่มีตัวละครใดที่จะมีความสุขเมื่อใช้ความรุนแรง แต่ในอีกด้านหนึ่งความรุนแรงก็กลายเป็นเรื่องบันเทิงสำหรับการประกอบสร้างในภาพยนตร์ เป็นสิ่งที่ผู้ผลิตเลือกนำเสนอ เนื่องจากการใช้ความรุนแรงของตัวละครสามารถทำให้ผู้ชมเห็นผลของการกระทำที่เกิดขึ้นได้ในทันที ทั้งยังมีส่วนกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมให้ตื่นตัว และตื่นตัวไปกับการกระทำของตัวละคร

5) ตอนจบของภาพยนตร์ไทยทุกเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงของตัวละครทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะไม่มีใครได้ในสิ่งที่ตัวเองปรารถนา ไม่สมหวังในความรัก และไม่สามารถที่จะใช้ชีวิตอยู่กับคนที่ได้ภาพยนตร์ไทยส่วนใหญ่เลือกให้จบแบบโศกนาฏกรรมของความสูญเสีย และความผิดหวังในชีวิต ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นโทษของความรุนแรง เพราะไม่ว่าจะเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ การใช้ความรุนแรงก็ไม่เคยให้ประโยชน์กับใคร ทั้งยังไม่สามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง สุดท้ายแล้วผู้ที่ใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายก็ต้องได้รับบทลงโทษไม่ว่าจะเป็นในทางกฎหมาย สังคม หรือแม้แต่ความรู้สึกผิดที่เกิดขึ้นในจิตใจของคนคนนั้น เหมือนเช่นบทสรุปของความดีที่ต้องชนะความเลวเสมอไป

สรุปผลการศึกษา

การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย ส่วนใหญ่ถูกประกอบสร้างอยู่ภายใต้พื้นที่ความคิดและมุมมองของผู้ชายไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตหรือผู้กำกับ ถ่ายทอดผ่านบทบาทและการแสดงของตัวละครทั้งผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งเป็นความพยายามของสื่อภาพยนตร์ที่ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เช่น ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ หรือปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง ผ่านการแสดงของตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์ โดยปรากฏภาพของตัวละครผู้หญิงที่ยังคงมีภาพลักษณ์ที่สวยงาม มีเสน่ห์ น่าทะนุถนอม และเป็นเหยื่อของความรุนแรงก่อนเสมอ และส่วนใหญ่เกิดจากผู้ชายที่เป็นคนใกล้ชิดในครอบครัว เป็นผู้กระทำความรุนแรงทั้งทางร่างกาย ทางวาจา และความรุนแรงทางเพศ ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบอย่างมากต่อเหยื่อ ทั้งทางร่างกาย และทางจิตใจเกิดเป็นภาวะเจ็บป่วยทางจิต นำไปสู่การทำร้ายผู้อื่น และการทำร้ายตัวเองในระยะยาว (นันทพันธ์ ชินล้ำประเสริฐ, 2546; ศุภย์พิงได้, 2553) ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยยังเป็นสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ มีความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ภายใต้สังคมแบบปิตาธิปไตยที่ยังกดทับผู้หญิงอยู่ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543, น. 97) เป็นวิธีคิดแบบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) ที่ค่อนข้างแคบสร้างให้เกิดการเหมารวมภาพผู้หญิงว่าผู้หญิงทุกคนเหมือนกันทั้งที่ในความเป็นจริงผู้หญิงแต่ละคนมีความหลากหลายทั้งทางทัศนคติ ประสบการณ์ และการแสดงออกของพฤติกรรม ดังที่สะท้อนให้เห็นในภาพยนตร์ที่ได้นำมาวิเคราะห์ทั้ง 10 เรื่อง พบว่าภาพยนตร์ไทยได้นำเสนอให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผู้หญิงในเรื่องการรับรู้ และให้ความสำคัญกับสิทธิ และเสรีภาพที่ตัวเองมี แสดงออกมาในลักษณะของผู้หญิงที่เป็นปัจเจกชน ทั้งการตัดสินใจ การใช้ชีวิต และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ที่มีทั้งดีและไม่ดี สะท้อนถึงการขัดแย้งอำนาจ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยผู้หญิง ซึ่งเป็นการนำเสนอความหลากหลายในมิติต่างๆของสังคมไทยในปัจจุบัน ที่ไม่ได้ยึดติดกับอุดมการณ์เดิมของสังคมอย่างเหนียวแน่นเหมือนในอดีต ซึ่งทัศนคติในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยม (Feminism) และสจิวท ฮอลล์ กล่าวไว้ถึงความเปลี่ยนแปลง และความหลากหลายในมิติต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจจะระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง หรือแม้แต่เพศเดียวกัน รวมถึงเรื่องเสรีภาพของการแสดงออกทางความคิดหรือพฤติกรรม และการให้ความสำคัญในเรื่องของความเท่าเทียมกันความเป็นมนุษย์ที่จะต้องไม่ถูกกดขี่จากคนอื่นในสังคม (กอบกุล อิงคุหา นนท์, 2537; กนกพรรณ วิบูลย์ศรี, 2547; วิจิศา ไชยสินธุ์, 2547; Albistur & Armogathe, 1977; Beasley, 1999,)

การศึกษาความรุนแรงที่ถูกนำเสนอในภาพยนตร์ไทย พบว่า มีเนื้อหาที่หลากหลายมากขึ้นตามทฤษฎีความรุนแรง ดังที่ องค์การอนามัยโลก (The World Health Organization) (1995,1997) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในประเทศไทยของ ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2545) กล่าวไว้ถึงลักษณะของการกระทำ ความรุนแรงเหมือนกัน ดังนี้ 1) ความรุนแรงทางร่างกาย 2) ความรุนแรงทางวาจา 3) ความรุนแรงทางจิตใจ 4) ความรุนแรงทางเพศ และ 5) ความรุนแรงเชิงโครงสร้างสังคม โดยปรากฏว่ามีผู้กระทำเป็นทั้งผู้ชาย และผู้หญิงกระทำต่อกันในลักษณะของคู่ขัดแย้งที่เกิดจากความไม่ลงรอยกันทางความคิด ความปรารถนาในจิตใจ และอุดมคติเดิมๆแบบสังคมปิตาธิปไตยในสังคมไทย กดทับผู้หญิงให้อยู่ในสถานะที่ด้อยกว่า และง่ายต่อการถูกกระทำ ความรุนแรง โดยเฉพาะความรุนแรงทางเพศที่ถูกนำเสนอในภาพยนตร์ไทย และให้ตัวละครผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของการกระทำเพียงฝ่ายเดียว รวมถึงความรุนแรงทางจิตใจที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนในตัวละครผู้หญิงผ่านพฤติกรรมที่ไม่ปกติ เช่น มีอาการหวาดระแวง เก็บตัว และหลีกเลี่ยงสังคม เป็นต้น ในขณะที่ความรุนแรงเชิงโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นความรุนแรงอีกรูปแบบหนึ่งที่พบว่ามี การนำเสนอให้เห็นในภาพยนตร์ไทย โดยส่วนใหญ่เป็นเพียงส่วนประกอบที่บอกว่าเหตุการณ์ในเรื่องเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด (ฉากที่เป็นช่วงเวลา) และไม่ได้ถูกนำเสนอในรายละเอียดเท่าที่ควร

นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายประเด็นที่ภาพยนตร์ไทยไม่ได้นำเสนอให้เห็นอย่างชัดเจนเกี่ยวกับตัวละครผู้ชายที่เป็นผู้กระทำ ความรุนแรงถึงสาเหตุที่แน่ชัดในการใช้ความรุนแรงต่อตัวละครผู้หญิง ภาพยนตร์หลายเรื่องไม่ได้บอกถึงที่มาที่ไปของการกระทำดังกล่าว และประเด็นความรุนแรงที่ผู้ชายกระทำต่อตัวเองก็ไม่ได้มีการนำเสนอในภาพยนตร์ไทย สะท้อนให้เห็นถึงการประกอบสร้างที่ให้มีมิติด้านเดียวของตัวละครผู้ชายในภาพยนตร์ไทย ที่ยังมองว่าผู้ชายเป็นเพศที่เข้มแข็งมีลักษณะเป็นผู้ปกป้อง และมีความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง ทั้งนี้การใช้ความรุนแรงต่อตัวเองยังเป็นการสะท้อนถึงความอ่อนแอ น่าอับอาย (กุสุมา รักขมณี, เสาวณิต จุลวงศ์ และ สายวรุณ น้อยนิมิตร, 2550) ตัวละครผู้ชายจึงเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบนมากกว่าตัวละครผู้หญิง คือ แยกคนดีกับคนเลวออกจากกันอย่างชัดเจน (กฤตยา ณ หนองคาย, 2556) แม้ว่าความเป็นจริงในสังคมไทยมีสถิติการฆ่าตัวตายของผู้ชายเกิดขึ้นในสังคมไทย แต่การที่ภาพยนตร์ไทยทั้ง 10 เรื่องไม่นำเสนอประเด็นนี้ก็เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ภาพยนตร์เป็นสื่อที่นำเสนอความจริงแค่เพียงบางส่วนเท่านั้น ไม่สามารถที่จะเชื่อมความเป็นจริงในโลกภาพยนตร์กับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแนบสนิท

ดังนั้น การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ ที่เกิดจากการประกอบสร้างของผู้ผลิตภาพยนตร์ตามแนวคิดและทฤษฎีการประกอบสร้างความจริงทางสังคม (Construction of Social Reality) โดยมีสื่อภาพยนตร์เป็นสื่อกลางในการนำเสนอภาพตัวแทน (Representations) ที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อสะท้อนความเป็นจริง (Reality) การนำเสนอของภาพยนตร์ในลักษณะการนำเสนอซ้ำๆผ่านภาพตัวแทน (Representations) ก็เพื่อตอกย้ำภาพว่าสิ่งที่ภาพยนตร์นำเสนอ ยังคงมีอยู่ในสังคม และการนำเสนอของภาพยนตร์สามารถสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคนในสังคมทั้งในด้านทัศนคติและพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น การนำเสนอบทลงโทษที่ตัวละครจะได้รับเมื่อตัดสินใจใช้ความรุนแรง การนำเสนอซ้ำๆในลักษณะนี้จะช่วยให้คนในสังคมเกิดการตระหนักถึงโทษของการใช้ความรุนแรง หรือการนำเสนอภาพตัวแทนของผู้หญิงเก่งที่สามารถดูแลงานในบ้านและงานนอกบ้านได้ดี ก็จะเป็นการสร้างให้เกิดการยอมรับในประสิทธิภาพ และความสามารถของผู้หญิง ทั้งยังช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ลดการเอารัดเอาเปรียบ หรือการกดขี่ที่เกิดจากทัศนคติเดิมๆในสังคมชายเป็นใหญ่กดทับผู้หญิงให้เป็นเพียงวัตถุที่ผู้ชาย

สามารถครอบครองได้ และมีอำนาจเหนือกว่าทำให้ผู้หญิงเป็นเพศที่ถูกกระทำความรุนแรงทั้งยังกลายเป็นปัญหาที่ยังไม่หมดไปจากสังคมไทย

การนำเสนอของภาพยนตร์นอกจากจะสะท้อนภาพความจริงแล้ว ภาพยนตร์ยังมีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงความเข้าใจระหว่างผู้ที่ประสบปัญหานั้นโดยตรงกับผู้ที่ไม่ได้ประสบการณ์เหล่านั้นให้เกิดการเข้าใจ เห็นใจ และรับรู้ผ่านภาษาทางภาพยนตร์ คือ ภาพและเสียงที่สามารถได้เห็นได้ยินอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นความพยายามของผู้ผลิตภาพยนตร์ในการทำหน้าที่ของสื่อสะท้อนภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ผ่านภาพตัวแทนให้ออกมาเหมือนจริงที่สุดผ่านบทบาทการแสดง และเทคนิคต่างๆทางภาพยนตร์ให้กับผู้ชม เป็นการทำหน้าที่ในการชี้แนะสังคมให้ตระหนักถึงผลร้ายของการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขความขัดแย้ง เพราะไม่ว่าความรุนแรงจะเกิดจากสาเหตุใด มีใครเป็นผู้กระทำและการกระทำดังกล่าวจะเกิดจากความตั้งใจหรือความไม่ตั้งใจ บทสรุปที่ตัวละครจะได้รับก็คือ บทลงโทษ ความสูญเสียทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน การนำเสนอทั้งหมดนี้ของภาพยนตร์ ก็เพื่อเป็นบทเรียนให้แก่ผู้ชมตระหนักถึงโทษของความรุนแรง ไม่ควรใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา และร่วมกันหาแนวทางที่ถูกต้องในการป้องกันหรือจัดการเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกพรรณ วิบูลย์ศรีน. (2547). การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ และหลังสมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทย และภาพยนตร์อเมริกัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤตยา ณ หนองคาย. (2556). พระเอกและผู้หญิงในภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัยของไทย: การวิเคราะห์ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กอบกุล อิงคุทานนท์. (2537). ผู้หญิงกับอำนาจที่แปรเปลี่ยน. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2535). ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสื่อมวลชน. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย. ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่. กรุงเทพฯ : บริษัทเอดิสัน เพรส โปรดักส์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). แนวพินิจใหม่ในการสื่อสารศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษมา รักขมณี, เสาวณิต จุลวงศ์ และสายวรุณ น้อยนิมิตร. (2550). คักดีศรีและความอับอายในวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.
- ขจิตขวัญ กิจวิสาละ. (2553). ความหมายของการขัดขืนอำนาจของสังคมผ่านการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ไทยระหว่าง พ.ศ.2513-2550. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2535). การศึกษาเรื่องผู้หญิง. กรุงเทพฯ: โครงการสตรี และเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2545). เรื่องราวความรุนแรงในสังคมไทย: ฆ่าหั่นศพ พ่อฆ่าลูก และอื่นๆอีกมาก. รัฐศาสตร์สาร, 21(2), 130-160.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). สัญวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ธัญญา สังขพัฒน์. (2539). วรรณกรรมวิจารณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นาคร.
- นพมาศ ชีระเวคิน. (2546). ทฤษฎีบุคลิกภาพและการปรับตัว. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทพันธ์ ชินล้ำประเสริฐ. (2546). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสังคมงานวิจัยด้านความรุนแรงในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- บงกช เสวตอมร. (2533). การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของภาพยนตร์ไทย กรณีตัวละครหญิงที่มีลักษณะเบี่ยงเบน ปี พ.ศ. 2528-2530. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัตนา จักกะพาก. (2546). รายงานการวิจัยเรื่องจินตทัศน์ทางสังคมและกลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ของหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล: การศึกษาวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ ตติยวรกุลวงศ์. (2553). การเล่าเรื่องและทัศนคติของผู้ชมเกี่ยวกับความรุนแรงในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ฮอลลีวูด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พนิดา หันสวาสดี. (2544). *ผู้หญิงในภาพยนตร์: กระบวนการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสังคมไทย*. (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรพิไล ฅมรัชต์สวัสดิ์. (2539). *ปรัชญาผู้หญิง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2545). *นักสร้าง สร้างหนัง หนังสือ*. กรุงเทพฯ: โครงการตำรา. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2551). ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย กรณีศึกษาการวางแผนการตลาดของภาพยนตร์ไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 26(1), 47-61.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2553). *รายงานประจำปี 2553*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ศรอนงค์ สุขยิ่ง. (2547). *การนำเสนอภาพพระสงฆ์ในภาพยนตร์ไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วาสนี พิพิธกุล และ กิติ ก้นภัย. (2546). *เรื่องเพศในมิติวัฒนธรรมของวัฒนธรรมสังคมและญาณวิทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสนับสนุนการวิจัย.
- วิจิรา ไชยสินธุ์. (2547). *อัตลักษณ์ ผู้หญิงเก่ง ในนิตยสารสตรีช่วงปี พ.ศ.2540-2545*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2551). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ (รู้เข้าใจ รู้เรา)*. (พิมพ์ครั้งที่ 15 ปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ศูนย์พึ่งได้. (2554). *สถิติการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข.

ภาษาอังกฤษ

- Bandura, A. (1963). *Aggression: A social learning analysis*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Baron, R. A. & Richardson, D. R. (1994). *Human aggression* (2nd ed.). New York: Plenum Press.
- Baumgardner, J., & Richards, A. (2000). 'A day without feminism.' *Manifesta: Young women, feminism, and the future*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Beasley, C. (1999). *What is feminism?: An introduction to feminist theory*. Sage.
- Beauvoir, D. S. (1949). *The second sex: Feminism, race, and the origins of existentialism*. Maryland: Rowman & Littlefield.
- Ben-Shaul, N. S. (2007). *Film: The key concepts*. New York: Berg.
- Berger, A. A. (2007). *Media and society: A critical perspectives* (2nd ed.). Maryland: Rowman & Littlefield.

- Berger, P. L. & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Garden City, NY: Doubleday.
- Berkowitz, L. (1962). *Aggression: A social psychological analysis*. New York: McGraw-Hill.
- Donald, J. & Renov, M. (2008). *Film studies*. London: Sage.
- Fredrickson, B. L. & Roberts, T. A. (1997). Objectification theory. *Psychology of women quarterly*, 21(2), 173-206.
- Galtung, J. (1969). Violence, peace, and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3). pp. 167-191
- Giannetti, L. D. (1990). *Understanding movies*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Hall, S. (1997). Cultural representations and signifying practices. London: Sage.
- Hurtik, E. & Yarber, R. (1971). *An introduction to drama and criticism*. Xerox College Publishing.
- Millett, K. (1969). *Sexual politics*. New York: Doubleday.
- Monaco, J. (1981). *How to read a film*. New York: Oxford University Press.
- Muller, G. H. & Williams, J. A. (1985). *Introduction to literature*. New York: McGraw - Hill.
- McDonnell, R. A. & Burrough, P. A. (1998). *Principles of geographical information systems*. Oxford University Press.
- Metz, C. (1974). *Film Language*. New York: Oxford University Press.
- O' Shaughnessy, M. & Stadler, J. (2005). *Media and society: An introduction*. Victoria: Oxford University Press.
- Rich, A. (1979). *Claiming an education in on lies, secrets, and silence prose, 1966-1978*. New York: Norton
- Swain, D. V. (1982). *Film scripting: A practical manual*. Jodan Hill, Oxford: Focal Press.
- Weiner, G. (1994) *Feminisms in education: an introduction*. Buckingham, Open University Press.
- World Health Organization. (1995). *Violence: a public health priority*. Geneva, Switzerland.
- World Health Organization. (1997). *World health statistics annual*. Geneva, Switzerland.

การแปลมโนทัศน์ที่สื่อโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” จากภาษาไทยเป็น ภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษา เรื่อง *หลายชีวิต* A Study of Conveying Thai Serial Verb Constructions with the Word /ʔau/ into English: Case Study of *Many Lives*

เมทินี สิงห์เวชสกุล¹ และปริมา มัลลิกะมาส

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการแปลมโนทัศน์ที่สื่อโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษา เรื่อง *หลายชีวิต* (*Many Lives*) โดยคัดเฉพาะที่คำว่า “เอา” มีความสัมพันธ์ทางความหมายกับกริยาอื่นในหน่วยสร้างแบบที่แสดงสองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน (sequential actions) เพื่อหาว่าผู้แปลรักษาความหมายของหน่วยสร้างดังกล่าวในต้นฉบับไว้ในบทแปลหรือไม่ เมื่อรักษาความหมายไว้ทั้งสองเหตุการณ์ ผู้แปลใช้รูปแบบการแปลแบบใด หากไม่ได้รักษาไว้ เป็นเพราะเหตุใด และผู้แปลมักเลือกใช้รูปแบบการแปลแบบใดในกรณีนี้ ผลการวิจัยพบว่าจากหน่วยสร้างกริยาเรียงที่เลือกมาศึกษาจำนวน 82 หน่วยสร้าง มีประโยคแปลภาษาอังกฤษที่แสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ตรงกับต้นฉบับเพียง 9 ประโยค ที่เหลืออีก 73 ประโยคไม่แสดงสองเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน โดยแบ่งเป็นประโยคที่แสดงเฉพาะเหตุการณ์แรก ประโยคที่แสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สอง ซึ่งพบมากที่สุดและประโยคที่ไม่แสดงเลยทั้งสองเหตุการณ์ ในส่วนของกลวิธีการแปลนั้น ผู้แปลใช้กลวิธีที่หลากหลายซึ่งเป็นผลจากการใช้ทฤษฎีการแปลแบบตีความ (interpretive theory) รูปแบบการแปลต่าง ๆ ที่ผู้แปลเลือกใช้ขึ้นสามารถอธิบายได้โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการคิดที่จะพูด (thinking for speaking)

คำสำคัญ: การแปล, หน่วยสร้างกริยาเรียง, เอา, เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน, การคิดที่จะพูด

ABSTRACT

This article aims to study how Thai serial verb constructions with the verb /ʔau/, which describe sequential actions, are translated into English. The data used in this research is from the Thai short stories and their English version entitled *Many Lives*. The research question is to see if the sequential actions in the source text are also shown in the translated version. If they are, what are the methods used to keep the meaning of the Thai serial verb constructions? If the translator fails to do so, what are the methods that she used in her translation?

¹ บทความวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (RES560530179-HS)

The study found that out of 82 serial verb constructions with /ʔau/ showing sequential actions, only 9 English sentences convey the same meaning as the original text. The remaining 73 do not convey any sequential actions. The various translation methods that the translator used to convey the meanings of Thai serial verb constructions appropriately in English resulted from the application of the interpretive theory and can be explained through the principles of thinking for speaking.

Keywords: translation, serial verb construction, /ʔau/, sequential action, thinking for speaking

บทนำ

หน่วยสร้างกริยาเรียงเป็นโครงสร้างทางภาษาที่โดดเด่นในภาษาไทย ในทางภาษาศาสตร์ คำว่า “หน่วยสร้างกริยาเรียง” มักหมายถึงหน่วยสร้างที่ประกอบด้วยคำกริยาจำนวนตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อมใดๆ ปรากฏขึ้นระหว่างคำกริยาที่อยู่เรียงกันในหน่วยสร้างกริยานั้น (กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2553, น.66) เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่มีกลไกทางไวยากรณ์แบบมีการเรียงตัวของคำกริยา (verb serialization) ส่วนภาษาอังกฤษพบว่ามีคำกริยาที่ปรากฏเรียงต่อกันได้แต่กริยาตัวแรกจะเป็นกริยาที่มีการเปลี่ยนรูป (finite verb) ในขณะที่กริยาตัวหลังจะเป็นกริยาที่ไม่มีการเปลี่ยนรูป (non-finite verb) ลักษณะเช่นนี้ไม่จัดว่าเป็นโครงสร้างกริยาเรียงเหมือนในภาษาไทย ดังนั้นการแปลเพื่อรักษาคุณสมบัติทั้งทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ (semantic and syntactic equivalence) ของหน่วยสร้างกริยาเรียงจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษจึงอาจทำได้ยากเพราะทั้ง 2 ภาษามีระบบโครงสร้างทางภาษาที่แตกต่างกัน

หน่วยสร้างกริยาเรียงประกอบไปด้วยคำกริยาต่างๆ มากมายที่มีความหมายแตกต่างและปรากฏในตำแหน่งที่หลากหลาย ในงานนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษา การแปลหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ เนื่องจากในภาษาไทยคำว่า ‘เอา’ สามารถปรากฏอยู่ในหน่วยสร้างกริยาเรียงได้หลายตำแหน่งและความหมายแตกต่างกันอย่างมาก จากผลการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความหมายของคำว่า ‘เอา’ ในภาษาไทย” ของ จิรัชย์ หิรัญรัตน์ (2550, น. 2) คำกริยา ‘เอา’ จะมีความหมายที่ต่างกันไปตามลักษณะการปรากฏในทางวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ เมื่อปรากฏในโครงสร้างประโยคที่ต่างกันไปแล้วก็จะส่งผลให้ความหมายของคำๆ นี้แตกต่างกันออกไปด้วย

นอกจากนี้แล้ว ลอร์ด (Lord, 1993, p.61) อ้างถึงใน กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2553, น. 111) กล่าวว่าคำที่แปลว่า ‘take’ ซึ่งปรากฏเป็นคำกริยาตัวแรกในหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาต่างๆ มีแนวโน้มที่จะผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ แสดงหน้าที่หรือความสัมพันธ์ทางความหมายของคำนามที่ตามมา เช่น เครื่องมือ (instrumental case) ผู้รับการกระทำ (patient case) อากัปกริยา (manner) และวัสดุ (material) หน้าที่หรือความสัมพันธ์ทางความหมายนี้ตรงกับคำว่ากรณสัมพันธ์ (case relations) ของฟิลมอร์ (Fillmore, 1997) กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2553, น.111) ได้วิเคราะห์ว่า “คำว่า ‘เอา’ ในภาษาไทยยังไม่ได้มีสถานภาพเป็นคำไวยากรณ์ คำกริยานี้เป็นเพียงกรรมกริยาตำแหน่งหนึ่งในหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยซึ่งมีความหมายว่า หยิบฉวยสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาหรือนำ

ผู้ใดผู้หนึ่งมาเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง เราสามารถตีความคำนามที่ทำหน้าที่กรรมของ ‘เอา’ เป็นเครื่องมือผู้รับการกระทำ อาทิ ปกิริยา และวัสดุได้ด้วยเหตุผลทางวัจนปฏิบัติ (pragmatics) ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ และ ‘ใช้’ ปรากฏอยู่นั้นไม่ใช่หน่วยสร้างกริยาแสดงเครื่องมือ แต่เป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ของการกระทำแรก” จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าคำว่า ‘เอา’ ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษาเพราะความหมายขึ้นอยู่กับการปรากฏในตำแหน่งที่แตกต่างกันในประโยค และประเภทของคำกริยาที่ปรากฏร่วมกันด้วย สำหรับงานวิจัยนี้สนใจศึกษาความหมายของกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ที่แปลว่า ‘หยิบฉวยสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาหรือนำผู้ใดผู้หนึ่งมาทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง’ ซึ่งแสดงให้เห็นเหตุการณ์สองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน เนื่องจากเป็นความหมายพื้นฐานของคำกริยานี้และน่าจะพบบ่อยกว่าความหมายอื่นๆ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการแปล เมื่อพิจารณาจากคำนิยามที่สิทธา พินิจวุฒล (2543, น.12-13) ได้สรุปไว้ว่าการแปล คือ “การถ่ายทอดข้อความจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยรักษารูปแบบ คุณค่า และความหมายในข้อความเดิมไว้อย่างครบถ้วน รวมทั้งความหมายแฝงซึ่งได้แก่ ความหมายทางวัฒนธรรม ปรัชญา ความคิด ความรู้สึก ฯลฯ” เป็นเรื่องน่าสนใจว่าการที่โครงสร้างทางภาษาไทยมีลักษณะโดดเด่นคือมีคำกริยาหลายคำเกิดเรียงต่อกันได้ในขณะที่ในภาษาอังกฤษ เมื่อคำกริยาปรากฏเรียงกันในประโยคสามัญจะมีเพียงกริยาที่เปลี่ยนรูปตัวเดียวในภาคแสดง ความแตกต่างทางโครงสร้างและไวยากรณ์ระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษเช่นนี้อาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาในการแปล เพราะทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดต้นฉบับโดยรักษารักษาคูสมบัติทางทั้งทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ไว้ได้ทั้งหมด

ในงานนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ว่าผู้แปลสามารถรักษาความหมายพื้นฐานของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ที่ระบุข้างต้น ซึ่งปรากฏอยู่ในต้นฉบับภาษาไทยไว้ในบทแปลภาษาอังกฤษซึ่งเป็นคู่ภาษาที่มีความแตกต่างกันได้หรือไม่รวมทั้งศึกษากลวิธีการแปลที่ผู้แปลเลือกใช้ด้วย กล่าวคือ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาว่าประโยคฉบับแปลภาษาอังกฤษแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกันในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ไว้อย่างครบถ้วนทั้ง 2 เหตุการณ์ด้วยการใช้คำกริยา 2 คำที่ชัดเจนสำหรับแสดงการกระทำในแต่ละเหตุการณ์เช่นเดียวกับที่ปรากฏในต้นฉบับภาษาไทยหรือไม่ ประโยคฉบับแปลที่แสดงเพียงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งหรือไม่แสดงเลยทั้งสองเหตุการณ์ ผู้วิจัยถือว่าเป็นประโยคแปลที่ไม่ได้รักษาความหมายของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ไว้อย่างครบถ้วน

ผลงานที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการแปลหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษกรณีศึกษา เรื่อง *หลายชีวิต (Many Lives)* ต้องมีการศึกษาและทบทวนแนวคิด ผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องใน 4 ส่วนหลัก คือ แนวคิดรวมทั้งผลการวิจัยเกี่ยวกับหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย การศึกษาความหมายของคำว่า ‘เอา’ แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเพื่อที่จะพูด (thinking for speaking) และแนวทางการแปลแบบตีความ ดังต่อไปนี้

(1) ผลงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย

กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2553, น.66) นิยามว่า “หน่วยสร้างกริยาเรียง” (Serial Verb Construction) มักหมายถึงหน่วยสร้างที่ประกอบด้วยคำกริยาจำนวนตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อมใดๆ ปรากฏระหว่างคำกริยา คำกริยาที่อยู่เรียงกันในหน่วยสร้างนั้น อาจมีคำนามซึ่งทำหน้าที่กรรมปรากฏอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ ตัวอย่างเช่น *เขานั่งดูโทรทัศน์ เขาทอดปลากิน*

อิwasaki และอิงคาภิรมย์ (Iwasaki & Ingkaphirom, 2005) แบ่งหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยออกเป็น 3 ประเภทคือ

1) แบบซ้อนความ (subordination) ซึ่งประกอบด้วยกริยาหลักและกริยารอง เช่น *เขาอยาก(จะ)เจาะหู“อยาก”* เป็นกริยาหลัก “เจาะ” เป็นกริยารอง โดยอาจมี “จะ” ปรากฏระหว่างกริยาหลักและกริยารองหรือไม่ก็ได้

2) แบบรวมความ (coordination) ซึ่งแบ่งย่อยเป็น

2.1) กริยาเรียงแสดงลำดับเหตุการณ์และบอกวัตถุประสงค์ (sequential and purposive serialization) เช่น *กินน้ำเสร็จ และ คนวิ่งมาดูกันใหญ่*

2.2) กริยาเรียงแสดงการเคลื่อนที่ (motion serialization) เช่น *เดินข้ามถนนเข้าซอยกลับบ้าน*

2.3) กริยาเรียงแสดงเหตุการณ์ที่เกิดพร้อมกัน (simultaneous serialization) เช่น *แม่ตะโกนตอบน้อง*

3) แบบผสม (hybrid) หน่วยสร้างกริยาเรียงแบบผสมจะต่างจากสองแบบแรกในประเด็นที่คำกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียงสองแบบแรกมีประธานร่วมกัน แต่คำกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียงแบบผสมมีประธานคนละตัว หน่วยสร้างกริยาเรียงแบบนี้แบ่งย่อยเป็น

3.1) กริยาเรียงแสดงเหตุการณ์ก่อเหตุ (causative serialization) เช่น *สมชายสั่งลูกให้ไปเรียกหมอ*

3.2) กริยาเรียงแสดงเหตุการณ์ก่อผล (resultative serialization) เช่น *น้องกินข้าวอิ่มแล้ว นักโทษเผาเรือนจำใหม่*

หน่วยสร้างกริยาเรียงมีคุณสมบัติที่สำคัญซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 ด้านคือคุณสมบัติด้านวากยสัมพันธ์และคุณสมบัติด้านอรรถศาสตร์

คุณสมบัติด้านวากยสัมพันธ์

กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2553, น.139-163) ได้ศึกษาเรื่องหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยโดยละเอียด และกล่าวถึงลักษณะหลักๆ ทางรูปและวากยสัมพันธ์ของหน่วยสร้างชนิดนี้ว่ามีดังนี้

1. องค์ประกอบของหน่วยสร้างกริยาเรียงเนื่องจากภาษาไทยเป็นคำโดด (isolating language) หน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยจึงประกอบด้วยคำกริยามากกว่าหนึ่งคำ เช่น *ฉันลิ้มเอากาบบ้านมา*

2. คุณสมบัติในแง่ประเภททางไวยากรณ์ (grammatical category) ของหน่วยสร้างกริยาเรียง กล่าวคือนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาหน่วยสร้างกริยาเรียงมักกล่าวว่าคำกริยาทุกคำในหน่วยสร้างนี้จะมีประเภททางไวยากรณ์ร่วมกัน ได้แก่ กาล (tense) การณ์ลักษณะ (aspect) มาลา (mood) วัจนกรรม (speech act) และขั้วบอกเล่า-ปฏิเสธ (polarity value) หน่วยสร้างกริยาเรียงจึงมักมีหน่วยคำที่แสดงประเภททางไวยากรณ์ดังกล่าวแสดงอยู่ที่คำกริยาใด

คำหนึ่งเพียงคำเดียวซึ่งครอบคลุมคำกริยาทั้งหน่วยสร้างเช่น *เขาไม่ได้ยื่นอ่านหนังสือ* การปฏิเสธครอบคลุมหน่วยสร้างกริยาเรียงทั้งหน่วยสร้าง

3. การมีคุณสมบัติเป็นประโยคเดียว (monoclausal) คำกริยาทุกคำในหน่วยสร้างรวมกันทำหน้าที่ภาคแสดงหนึ่งหน่วย เช่น *เขาเดินไปซื้อของ* คำกริยาในหน่วยสร้างมีประธานร่วมกัน

4. การทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของกริยาเรียงในหน่วยสร้างโดยปกติ คำกริยาแต่ละคำทำหน้าที่เป็นภาคแสดง (predicate) ในประโยคและมีโครงสร้างผู้ร่วมเหตุการณ์ ซึ่งเรียกว่าโครงสร้างเพร็ดดิเคท – อาร์กิวเมนต์ (predicate – argument structure) ของตัวเอง คำกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียงอาจทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) เช่น *เขาทอดปลากิน* หรืออาจทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของคำกริยาอีกคำหนึ่งในหน่วยสร้างก็ได้ เช่น *แม่ค้านับผลไม้ถูก* จะเห็นได้ว่าคำกริยา ‘ถูก’ ทำหน้าที่ขยาย คำกริยา ‘นับ’

คุณสมบัติทางด้านอรรถศาสตร์

การเรียงกันของคำกริยาเป็นกลไกทางไวยากรณ์ที่ใช้แสดงความหมายและหน้าที่ต่างกันในภาษา ด้วยเหตุนี้หน่วยสร้างกริยาเรียงจึงมีความหมายและหน้าที่ที่หลากหลาย กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2553, น.104) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย ไว้ 2 ข้อหลักๆ ดังนี้ คือ 1) ความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำกริยาหรือกริยาวลีในหน่วยสร้างกริยาเรียง 2) ลักษณะของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างกริยาเรียง

1. ความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำกริยาหรือกริยาวลีในหน่วยสร้างกริยาเรียงมีหลายแบบในที่นี้จะอธิบายถึงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของงานวิจัยนี้คือ การเกิดต่อเนื่องกันของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ หน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้ประกอบด้วยคำกริยา 2 คำ คำกริยาคำแรกแสดงเหตุการณ์ที่เกิดก่อนเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยาคำที่ 2 คำแรกเป็นกริยาแสดงการกระทำหรือกระบวนการส่วนคำที่ 2 เป็นกริยาแสดงการกระทำหรือแสดงสภาพ ลำดับของคำกริยาสะท้อนลำดับของเหตุการณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างคำกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่เป็นการเกิดต่อเนื่องกันของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ยังสามารถจำแนกออกเป็นประเภทย่อย ดังนี้

1.1 การแสดงวัตถุประสงค์ของการกระทำแรก

หน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้ประกอบด้วยคำกริยาแสดงการกระทำด้วยความตั้งใจ (Volition) 2 คำเรียงต่อกันโดยมีประธานร่วมกัน หน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้มีแนวโน้มที่จะแสดงการกระทำที่เรียงต่อกันโดยไม่มีช่วงห่างระหว่างเหตุการณ์ที่ยาวพอที่เราจะสังเกตเห็นได้ คำกริยาทั้ง 2 อาจเป็นกรรมกริยาหรือกรรมกริยาก็ได้ เช่น *เขาปั๊มปลากิน เขาจุดบุหรี่สูบ* นอกจากนี้คำกริยาคำแรกในหน่วยสร้างประเภทนี้อาจเป็นคำกริยา ‘เอา’ หรือ ‘ใช้’ ก็ได้ เช่น *เขาเอามัดหั่นขนมปัง เขาใช้กุญแจเปิดประตูห้อง*

แม้ว่าการใช้คำกริยา ‘เอา’ และ ‘ใช้’ ในตัวอย่างข้างต้นอาจทำให้มีผู้เข้าใจว่า คำว่า ‘เอา’ และ ‘ใช้’ เป็นคำแสดงการกรอเครื่องมือ (instrumental case) ซึ่งแสดงว่าประธานใช้คำนามที่ตามหลัง ‘เอา’ และ ‘ใช้’ ในการแสดงเครื่องมือที่ใช้ทำอาการที่แสดงโดยคำกริยาคำที่ 2 และอาจจัดประเภทให้หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ และ ‘ใช้’ เป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงที่แสดงการกรอเครื่องมือ แต่ในความเป็นจริงแล้ว หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ และ ‘ใช้’ เป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงที่แสดงการเกิดต่อเนื่องกันของการกระทำ 2 การกระทำเท่านั้น

ความหมายในแง่การเครื่องมือเป็นความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ (pragmatic meaning) ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำกริยาและคำนามต่างๆ ในประโยค

1.2 การแสดงเหตุการณ์ก่อผล

หน่วยสร้างกริยาเรียงที่แสดงการเกิดต่อเนื่องของเหตุการณ์ประเภทเหตุการณ์ก่อผลประกอบด้วยคำกริยาคำแรกซึ่งแสดงเหตุการณ์เหตุและคำกริยาคำที่ 2 แสดงเหตุการณ์ผล เช่น *ผู้ร้ายฆ่าตำรวจตาย เขาล้างรถสะอาด*

2. ลักษณะของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างกริยาเรียง

งานวิจัยของกิงกาญจน์ เทพกาญจนา (2553) ซึ่งอ้างอิงประเภทของเหตุการณ์แบบต่างๆ ที่เสนอโดยพอลลี (Pawley, 1987, p. 335-336) พบว่าหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยแสดงเหตุการณ์ซับซ้อน คำกริยาแต่ละคำในหน่วยสร้างสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น คือ คำกริยามีประธานร่วมกัน หรือประธานของคำกริยาคำที่ 2 เป็นกรรมของกริยาคำแรก คำกริยาคำที่ 2 ไม่สามารถมีประธานที่ไม่ได้อยู่ในโครงสร้างอาร์กิวเมนต์ (argument structure) ของคำกริยาคำแรกในหน่วยสร้างได้ คำกริยาแต่ละคำในหน่วยสร้างแสดงเหตุการณ์ประจำคำกริยาที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือต่อเนื่องกันโดยไม่มีช่วงห่างที่สังเกตได้ นอกจากนี้ คำกริยาแต่ละคำในหน่วยสร้างยังแสดงเหตุการณ์ที่เกิดในสถานที่เดียวกันด้วย

(2) งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาความหมายของคำว่า ‘เอา’ ในภาษาไทย

จิรัชย์ หิรัญรัตน์ (2550) ศึกษาความหมายต่างๆ ของคำว่า เอา ในภาษาไทย โดยกล่าวว่า ความหมายของคำว่า เอา ในภาษาไทยนั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ ความหมายประจำคำ ความหมายทางไวยากรณ์ และความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายประจำคำและความหมายทางไวยากรณ์เท่านั้น ความหมายประจำคำเป็นความหมายที่ปรากฏในฐานะของคำกริยาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยอาจเป็นคำกริยาตัวแรกหรือตัวที่ 2 ในหน่วยสร้างกริยาเรียง หรือเป็นคำกริยาโดดๆ ก็ได้ คำกริยา ‘เอา’ มีความหมายประจำคำทั้งหมด 4 ความหมาย คือ 1) การย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว 2) การต้องการ 3) การมีเพศสัมพันธ์ และ 4) การกำหนดให้สิ่งหนึ่งทำหน้าที่แทนสิ่งหนึ่ง

2.1 การย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว

ความหมายการย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัวเป็นความหมายพื้นฐานของคำว่า ‘เอา’ ในภาษาไทย ก่อนที่จะขยายความหมายออกไปยังความหมายอื่นๆ ซึ่งความหมายแก่นหรือความหมายพื้นฐานนี้ปรากฏมากที่สุดเมื่อเทียบกับความหมายอื่นๆ งานวิจัยของจิรัชย์ให้ความหมายพื้นฐานของคำว่า ‘เอา’ ว่าหมายถึงเหตุการณ์ของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” เช่น “เอามอนมาถอดไว้” ส่วนมากแล้วมักจะเป็นเหตุการณ์การกระทำที่มีลักษณะทางกายภาพที่มีการใช้วาระของคนในการกระทำอาการ คำว่า ‘เอา’ ฉากเหตุการณ์จะประกอบไปด้วย ผู้ร่วมเหตุการณ์ 3 ส่วน ได้แก่ 1) บุคคลผู้ที่กระทำกริยา 2) สิ่งของที่เป็นวัตถุเป้าหมายของการ ‘เอา’ และ 3) ตำแหน่งเดิมของวัตถุเป้าหมาย คำว่า ‘เอา’ ในความหมายการย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัวนี้มักมีบุพบทวลี ‘จาก ไป ขึ้น ลง มา’ ฯลฯ ปรากฏอยู่ด้วยเพื่อบอกทิศทางการเคลื่อนที่ของวัตถุเป้าหมาย นอกจากนี้ ความหมายการย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว

ยังอาจรวม 1) มโนทัศน์ของการพกพา 2) มโนทัศน์ของการครอบครองในคำว่า ‘เอา’ และ 3) สถานะของคำว่า ‘เอา’ ในหน่วยสร้างกริยาเรียงไว้ด้วย

2.1.1 มโนทัศน์ของการพกพา

จิรัชย์ หิรัญรัตน์ (2550, น. 42) กล่าวว่า มโนทัศน์ของการ ‘พกพา’ และ ‘ย้ายเป้าหมายมาไว้กับตัว’ เป็นมโนทัศน์ที่คล้ายกันมาก เพราะในการพกพาบางสิ่งบางอย่างไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง สามารถอนุมานได้ว่าประธานหรือผู้พูดได้ทำการ ‘หยิบฉวย’ คว้าเอาสิ่งนั้นมาไว้กับตัวเองก่อน ความหมายของกริยา ‘เอา’ ในโครงสร้างมโนทัศน์ของการพกพา จะคล้ายความหมายของคำกริยา ‘พก’ หรือ ‘พกพา’ อย่างไรก็ตามความหมายของคำว่าเอาในมโนทัศน์ ‘พกพา’ มักปรากฏร่วมกับคำว่า ‘ด้วย’ ซึ่งแสดงการกระทำที่เกิดขึ้น พร้อมๆกัน ของคำนาม 2 ตัว คือการย้ายตำแหน่งของตัวเองหรือการเคลื่อนที่ เช่น *เอาถุงกอล์ฟไปด้วย*

2.1.2 มโนทัศน์ของการ ‘ครอบครอง’ ในคำว่า ‘เอา’

ในเหตุการณ์ของคำกริยา ‘เอา’ นั้น นอกจากวัตถุเป้าหมายจะเกิดการเปลี่ยนตำแหน่งแล้ว ผลที่ตามมาอีกอย่างของเหตุการณ์ ‘เอา’ คือ การที่ผู้กระทำได้ครอบครองวัตถุเป้าหมาย แต่การที่มโนทัศน์ของการครอบครองเกิดความเด่นชัดขึ้นมาเพราะคำนามที่หมายถึงวัตถุเป้าหมายมีลักษณะของสิ่งที่เป็นรูปธรรมน้อย ภาพเหตุการณ์ของการใช้มือหยิบฉวยจึงแสดงออกมาได้ไม่ชัดเจนนัก ความหมายของคำกริยา ‘เอา’ จึงเน้นไปในเรื่องของ การครอบครองและเป็นเจ้าของมากกว่า เช่น *เอากว่าไรจากสินค้าตัวอื่น* คำกริยาที่แสดงการกระทำ ‘เอา’ ที่มีความหมายคล้ายกริยา ‘take’ ในภาษาอังกฤษรวมไปถึงคำกริยา seize, grab, catch, hold, carry, find, obtain, acquire เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การแสดงการกระทำ ‘เอา’ หรือย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว จะส่งผลให้ผู้กระทำได้ครอบครองหรือเป็นเจ้าของวัตถุนั้นๆด้วย

2.1.3 สถานะของคำว่า ‘เอา’ ในหน่วยสร้างกริยาเรียง

จิรัชย์ กล่าวว่าจากการสำรวจข้อมูลของการใช้คำว่า ‘เอา’ ในภาษาไทยพบว่า คำกริยา ‘เอา’ ที่มีความหมายพื้นฐานนั้นส่วนใหญ่แล้วปรากฏใน “หน่วยสร้างกริยาเรียง” เช่น *เอาก่อนกรวดไปกองที่ริมลำธาร* และยังได้กล่าวถึงสถานะของคำว่า ‘เอา’ ในหน่วยสร้างกริยาเรียงไว้ว่า ในทางวากยสัมพันธ์นั้น คำว่า ‘เอา’ ในความหมายพื้นฐานสามารถปรากฏอยู่ในฐานะกรรมกริยาที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาหลักของประโยค (ทั้งในทางโครงสร้างและทางอรรถศาสตร์) ปรากฏเป็นคำกริยาตัวแรกภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง ลักษณะทางโครงสร้างที่เด่นชัดของคำๆนี้ ก็คือ การที่ไม่สามารถปรากฏเป็นคำกริยาเดี่ยวๆได้ อย่างน้อยที่สุดจะต้องมีกริยาบอกทิศทาง (ส่วนใหญ่แล้วเป็นคำกริยา ‘ไป’ และ ‘มา’) หรือบุพบทวลี ‘จาก’ แสดงตำแหน่งเดิมของวัตถุเป้าหมายมาปรากฏตามท้าย

ประเด็นที่น่าสนใจอีกข้อหนึ่งในการศึกษาลักษณะของคำหลายความหมายของคำกริยา ‘เอา’ ก็คือ ประเภททางไวยากรณ์ของคำว่า ‘เอา’ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าคำว่า ‘เอา’ มีลักษณะพิเศษทางความหมายอยู่อย่างหนึ่ง คือเมื่อปรากฏนำหน้าคำกริยาตัวอื่นๆแล้ว จะมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับความหมายของคำกริยาดังกล่าวนั้น ผลที่ตามมาก็คือจากเดิมที่เป็นเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์เกิดต่อเนื่องกันตามลำดับเวลา ได้กลายเป็นเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ที่เกิดติดๆ กัน โดยแทบไม่ระยะห่างที่สังเกตได้

นักภาษาศาสตร์บางคน เช่น สไตน์ (Stine, 1968, p.22 อ้างถึงในจิรัชย์ หิรัญรัตน์, 2550, น. 60) มีความคิดว่า คำว่า ‘เอา’ ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยาในเชิงของ “เครื่องมือ” หรือ

“อุปกรณ์” ที่นำมาใช้ประกอบการกระทำของกริยาตัวถัดมา จะมีความหมายเหมือนกับคำกริยา ‘ใช้’ เช่น *เราควรเอา / ใช้ เวลาที่มีค่าคิดแก้ปัญหาสำคัญต่างๆ ดีกว่า* อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของจิรัชย์ คำว่า ‘เอา’ ในประโยคนี้นี้ยังคงมีสถานะเป็นคำกริยาที่มีความหมายประจำคำเป็นความหมายพื้นฐานหรือการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” เพราะคำกริยาแสดงการกระทำในประโยคนี้จะเป็นการกระทำที่ใช้มือในการหยิบฉวยสิ่งที่เป็นเหมือน ‘อุปกรณ์’ หรือ ‘เครื่องมือ’ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของกึ่งกาญจน์ที่สรุปว่า คำว่า ‘เอา’ ไม่ใช่หน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงเครื่องมือ แต่เป็นเพียงหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงวัตถุประสงค์ของการกระทำแรกเท่านั้น เช่น *เขาเอาข้าวใหม่หุง* (กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2553, น.111)

2.2 การต้องการ

ความหมาย “การต้องการที่จะได้รับวัตถุเป้าหมาย” เช่น *ผมจะเอารองเท้าคู่นั้นครับ* ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการกระทำในทางกายภาพ ประธานไม่ได้ลงมือกระทำการใดๆ ที่จะเคลื่อนย้ายวัตถุเป้าหมายเข้ามาสู่ตัวเอง คำกริยา ‘เอา’ แสดงความรู้สึกต้องการ อยากรครอบครองและทัศนคติบางอย่างที่ตัวประธานมีต่อวัตถุเป้าหมาย ประธานแสดงบทบาทในการแสดงความต้องการจะเป็น “ผู้ได้รับ” มากกว่าที่จะเป็น “ผู้กระทำ”

คำกริยา ‘เอา’ ในความหมายของการแสดงความต้องการ สามารถใช้เป็นคำกริยารองหรือคำกริยาตัวที่สองภายในหน่วยสร้างกริยาเรียงได้อีกด้วย เช่น *แค่เอาดินจากหินที่เสื่อมสภาพแล้ว* นอกจากนั้นคำว่า ‘เอา’ ในความหมายแสดงการต้องการ ยังสามารถปรากฏตามหลังคำกริยาได้อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งก็คือคำกริยาที่มีความหมายแสดงการ “หยิบฉวย” (taking verb) ที่มีความหมายคล้ายกับคำว่า ‘เอา’ อยู่แล้ว เช่น ‘หยิบ ฉวย คว่ำ ดึง’ เป็นต้น เช่น *ดิฉันวิ่งกลับไปบนบ้าน หยิบเอากระเป๋าสเงิน* เมื่อคำกริยา ‘เอา’ ปรากฏหลังคำกริยา กลุ่มดังกล่าวนี้ จะสามารถละคำกริยา ‘เอา’ ได้โดยที่ประโยคไม่สูญเสียความหมาย เนื่องจากความหมายของกริยาในกลุ่มนี้ใกล้เคียงกับคำว่า ‘เอา’ มาก จึงส่งผลให้ความหมายของคำกริยาในกลุ่มนี้ซ้อนเหลื่อมกับความหมายของคำกริยา ‘เอา’ และในทางกลับกันความหมายของคำกริยา ‘เอา’ ก็เหลื่อมกับคำกริยาในกลุ่มนี้ด้วยเช่นกัน

2.3 การมีเพศสัมพันธ์

ความหมายของคำกริยา ‘เอา’ แบบนี้เป็นความหมายที่ปรากฏเฉพาะในภาษาพูดที่ไม่เป็นทางการ แฝงความหยาบคายและเป็นความหมายที่ขยายมาจากความหมายของการต้องการ ครอบครอง

2.4 การกำหนดให้สิ่งหนึ่งทำหน้าที่แทนสิ่งหนึ่ง

คำกริยาที่ปรากฏตามหลังคำกริยา ‘เอา’ ในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่สามารถส่งผลต่อความหมายของคำกริยา คือ คำกริยา ‘เป็น’ เช่น *ครูบางคนถือเอาการลงโทษเด็กแรงๆ เป็นความสุข* ความหมายของคำกริยา ‘เอา’ ในความหมายนี้ คือ การที่ประธาน คิด พิจารณา หรือกำหนด ให้วัตถุเป้าหมายเปลี่ยนสภาพกลายเป็นหรือมีสถานะเดียวกันกับอีกวัตถุเป้าหมายหนึ่ง ซึ่งจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ไม่ใช่ทางกายภาพหรือในโลกความเป็นจริงซึ่งสามารถมองเห็นได้ด้วยตาแต่อย่างใด เป็นเพียงทัศนคติของตัวประธานที่มีต่อวัตถุเป้าหมาย

นอกจากแสดงความหมายประจำคำแล้ว คำว่า ‘เอา’ ในฐานะคำกริยายังแสดงความหมายทางไวยากรณ์อีกด้วย ความหมายทางไวยากรณ์ คือความหมายของคำที่ไม่มีความสมบูรณ์ด้านศัพท์หรือไม่มีความหมายในตัวเอง ต้องอาศัยบริบทหรือความหมายของคำอื่นๆ ภายในประโยคมาใช้ในการระบุความหมาย ความหมายทางไวยากรณ์ของคำว่า ‘เอา’ ในภาษาไทยมีอยู่ความหมายเดียว คือ ความหมายการแสดงการริตคือการทำให้วัตถุ

เป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงสภาพนี้เป็นได้ทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพทางกายภาพ เช่น ทุบกระจก แร้งๆ ลี เอาให้แตกเลย และทางอารมณ์ความรู้สึก เช่น *เอามันให้หลาบจำไม่กล้าให้อีก* คำกริยา ‘หลาบจำ’ แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก (จิรัชย์ หิรัญรัตน์, 2550, น.8)

(3) แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเพื่อที่จะพูด (thinking for speaking)

แดน สโลบิน (Dan Slobin) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการคิดเพื่อที่จะพูดในปี ค.ศ. 1978 แนวคิดนี้พัฒนามาจากงานด้านจิตวิทยาปริชาน (cognitive psychology) ซึ่งมองว่าความคิดและภาษาสัมพันธ์กันโดยตรง ความคิดคือเนื้อหา (content) ที่อยู่ในสมองส่วนภาษาคือรูปแสดง (form) ที่ใช้เพื่อสื่อสารความคิด ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับภาษาอยู่ในรูปของการที่ผู้พูดจะใส่ความคิดของตนลงในรูปแบบภาษาที่ตนรู้เพื่อสื่อความคิดนั้นออกมา สโลบิน (Slobin, 1987) กล่าวว่าความคิดเพื่อที่จะพูดเป็นรูปแบบความคิดที่มีลักษณะพิเศษซึ่งผู้พูดปรับให้เข้ากับโครงสร้างในภาษาที่ตนใช้สื่อสาร ทำให้แต่ละภาษามีการคิดเพื่อที่จะพูดที่แตกต่างกันไป เนื่องจากแต่ละภาษาใช้วิธีการเข้ารหัสภาษาที่ต่างกันส่งผลให้ผู้พูดแต่ละภาษาสนใจข้อมูลของเหตุการณ์ในแง่มุมที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นจึงใช้วิธีการและแสดงรายละเอียดที่ต่างกันเมื่อเล่าถึงเหตุการณ์เดียวกัน ด้วยการผ่านการเข้ารหัสภาษาซึ่งมีโครงสร้างที่ต่างกันซึ่งความคิดในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะเมื่อผู้พูดจะต้องสื่อสารผ่านภาษาเท่านั้น

สโลบิน (Slobin, 1991) อธิบายว่าจากการที่ภาษามีโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ต่างกัน กระบวนการคิดเพื่อที่จะผลิตภาษานั้นๆ ของผู้พูดแต่ละภาษาจึงต่างกันด้วยและกล่าวเพิ่มเติมใน Slobin (2003) ว่าเมื่อพิจารณาการคิดเพื่อที่จะพูด โดยใช้แบบจำลองกระบวนการผลิตภาษาของเลเวลท์ (Levett's production model) การคิดเพื่อที่จะพูดจัดว่าเป็นกระบวนการหนึ่งของหน่วยในสมอง (conceptualizer) โดยเลเวลท์ (Levett, 1989, p.71) กล่าวว่าแต่ละครั้งที่มีการผลิตภาษาเพื่อจะสื่อสาร ต้องมีการปรับข้อความในระดับก่อนที่จะออกมาในรูปของภาษา (pre-verbal message) ให้เข้ากับโครงสร้างและไวยากรณ์ของภาษาที่จะใช้สื่อสารก่อน และข้อมูลที่แต่ละภาษาต้องการเพื่อเข้ารหัสภาษาจะแตกต่างกัน กระบวนการคัดเลือกข้อมูลที่โครงสร้างในแต่ละภาษาต้องการนี้ก็คือสิ่งที่สโลบินเรียกว่าการคิดเพื่อที่จะพูดนั่นเอง

ตัวอย่างการทำงานของ conceptualizer ในกระบวนการนี้ เช่น ภาษาอังกฤษและภาษาไทยมีความแตกต่างกันในการให้ความสำคัญกับข้อมูลด้านความเกี่ยวข้องทางสายเลือดด้านบิดาหรือมารดาในระบบเครือญาติ รวมทั้งข้อมูลเรื่องอายุของญาติเมื่อเทียบกับผู้พูดด้วย ซึ่งเห็นได้จากการที่คำนามซึ่งที่ใช้เรียกญาติในภาษาอังกฤษและภาษาไทยนั้นมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนใน 2 ประเด็นนี้ ดังนั้นในสถานการณ์ที่เรากล่าวถึงญาติ หากผู้พูดกำลังพูดภาษาไทยอยู่ conceptualizer ในแบบจำลองการผลิตภาษาของเลเวลท์ (หรือการคิดเพื่อที่จะพูด) จะเริ่มกระบวนการคัดเลือกข้อมูลที่สำคัญสำหรับภาษาไทยซึ่งในที่นี้คือข้อมูลเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องทางสายเลือดด้านบิดาหรือมารดาและข้อมูลเรื่องอายุของญาติเมื่อเทียบกับผู้พูด เพื่อให้เกิดการผลิตภาษาที่สมบูรณ์สื่อสารได้เข้าใจแต่ถ้าผู้พูดเปลี่ยนมาใช้ภาษาอังกฤษข้อมูลดังกล่าวจะไม่มีสำคัญต่อการผลิตภาษาในสถานการณ์นี้

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงกระบวนการที่สโลบินเรียกว่าการคิดเพื่อที่จะพูดเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลเรื่องการเคลื่อนที่ งานวิจัยของสโลบิน (Slobin, 1996) ศึกษาข้อมูลการเล่าเหตุการณ์เคลื่อนที่โดยผู้พูดภาษา 4 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษ เยอรมัน ฮิบรู และสเปน การเล่าเหตุการณ์การเคลื่อนที่ในภาษาเหล่านี้ใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ต่างกัน

ตามเกณฑ์ที่ทาลมี (Talmy, 1991) ใช้แบ่งภาษา โดยดูจากลักษณะที่ภาษานั้นใช้เล่าถึงเหตุการณ์การเคลื่อนที่จะแบ่งภาษาออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ 1) verb-framed language (v-language) และ 2) satellite-framed language (S-language) ภาษาที่อยู่ในกลุ่ม v-language จะให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางของการเคลื่อนที่ (path) มากกว่าลักษณะของการเคลื่อนที่ (manner) ว่าเป็นแบบใด ดังจะเห็นได้จากกลวิธีที่ภาษากลุ่มนี้ใช้แสดงทิศทางเมื่อพูดถึงเหตุการณ์การเคลื่อนที่ว่าจะอยู่ที่กริยาหลักของประโยค ภาษาสเปนและภาษาฮิบรูจัดอยู่ในภาษากลุ่มแรกนี้ ส่วนภาษากลุ่ม s-language ซึ่งแสดงทิศทางไว้ในองค์ประกอบของกริยา (satellite) จะให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของการเคลื่อนที่มากกว่าทิศทางของการเคลื่อนที่ ภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมันจัดอยู่ในกลุ่มที่สอง

หลักการที่ว่าโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่แตกต่างกันของแต่ละภาษามีอิทธิพลต่อการที่ผู้ใช้ภาษาจะให้ความสนใจกับแง่มุมต่างๆในเหตุการณ์จนมองเหตุการณ์ด้วยแง่มุมตามความสนใจที่เคยชินนั้นเสมอและพัฒนามาเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละภาษาซึ่งสโลบิน (Slobin, 1987) เรียกว่า ‘การคิดเพื่อที่จะพูด’ นี้จะนำมาใช้อธิบายการแปลมโนทัศน์ที่สื่อโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษได้ เมื่อเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ พบว่าทั้งสองภาษาอาจมีมุมมองต่างกันในการให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นผลจากกลไกทางไวยากรณ์ในการเล่าถึงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันที่ต่างกัน กล่าวคือภาษาไทยซึ่งจัดอยู่ในกลุ่ม v-language เป็นภาษาที่แสดงเหตุการณ์ในลักษณะต่างๆ ที่กริยาของประโยคโดยมีกลไกทางไวยากรณ์แบบที่กริยามีการเรียงตัวต่อกัน เช่น *มันเอานิ้วไปรอที่จมูกของเจ้ และมันรู้ทันทีว่าเจ้หมดลมเสียแล้ว* (ตัวอย่างที่ 4) การแสดงเหตุการณ์ว่านิ้วอยู่ในลักษณะใดจะอยู่ที่คำกริยา “รอ” ในขณะที่ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาในกลุ่ม s-language ไม่มีกลไกดังกล่าวแต่ใช้วิธีแสดงเหตุการณ์ในลักษณะต่างๆ ที่องค์ประกอบของกริยา (satellite) เช่น *He put his finger under her nose, and knew immediately that she had breathed her last.* การแสดงเหตุการณ์ว่านิ้วอยู่ในลักษณะใดจะอยู่ที่คำบุพบท “under”

(4) ทฤษฎีการแปลแบบตีความ (interpretive theory)

ทฤษฎีการแปลแบบตีความมีที่มาจากแนวคิดของ เลเดอเร่ (Lédérer) (2540, น. 1-43) ซึ่งเสนอว่า การแปลคือการถ่ายทอดความหมายไม่ใช่การถ่ายภาษา นักแปลต้องทำความเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อในระดับวาทกรรมซึ่งกำหนดโดยบริบทและนำความหมายระดับวาทกรรมที่เข้าใจมาถ่ายทอดด้วยรูปแบบภาษาปลายทาง ในการถ่ายทอดความหมาย นักแปลต้องผล่อจากรูปแบบของภาษาต้นฉบับและไม่ยึดติดกับรูปคำ นำแต่ความหมายล้วนๆ ที่ได้มาคิดว่าจะสื่อออกมาอย่างไรในภาษาปลายทางให้สละสลวยเป็นธรรมชาติ ต่อมา เดอลิส (Delisle, 1988) นำทฤษฎีนี้มาพัฒนาเป็นแนวทางการแปลแบบตีความซึ่งมุ่งแก้ปัญหาที่เกิดจากการที่ผู้แปลยึดติดกับรูปแบบของภาษาต้นฉบับมากเกินไปจนทำให้หาคำที่สอดคล้องหรือหาประโยคที่เหมาะสมในภาษาฉบับแปลไม่ได้

ขั้นตอนการแปลในกรอบทฤษฎีนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1) การทำความเข้าใจต้นฉบับ (comprehension) 2) การถ่ายทอดความหมาย (reformulation) และ 3) การตรวจสอบ (verification) เดอลิสอธิบายว่าขั้นตอนที่ 1 การทำความเข้าใจต้นฉบับแบ่งออกเป็นสองส่วนที่เกิดขึ้นพร้อมกัน คือการถอดความหมายระดับภาษาจากการวิเคราะห์ความหมายประจำคำและไวยากรณ์และการจับความหมายโดยดูเนื้อหาของต้นฉบับด้วยการ

ประมวลเข้ากับบริบทอ้างอิงที่ตัวบทนั้นปรากฏอยู่ เพื่อหาว่าถ้อยคำต่างๆ ที่มาประกอบกันขึ้นมีความหมายว่าอย่างไร ในสถานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสารที่ใช้เพื่อสื่อสาร ส่วนในขั้นตอนการถ่ายทอดความหมายซึ่งเป็นขั้นที่ 2 เป็นการนำความหมายมาถ่ายทอดใหม่โดยหาถ้อยคำในภาษาปลายทางที่เหมาะสมโดยพิจารณาความเชื่อมโยง การอนุมานและการสรุปความเห็น การหาคำที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของคำนั้นกับคำอื่นๆ ในตัวบทและบริบทโดยรวมด้วย มิใช่พิจารณาเฉพาะคำแต่ละคำ สำหรับขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ เป็นการยืนยันว่าคำแปลที่ได้ถูกต้องตรงตามที่ผู้แปลได้ตีความตัวบทต้นฉบับไว้ในขั้นตอนแรก

โดยสรุปในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยที่พบในงานวิจัยของกึ่งกาญจน์ เทพกาญจน์ รวมทั้งผลการศึกษาความหมายของคำว่า ‘เอา’ ในภาษาไทยของจิรัชย์ หิรัญรัตน์ มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความหมายของคำว่า ‘เอา’ และใช้แนวคิดเกี่ยวกับการคิดเพื่อที่จะพูดของแดน สโลบินและทฤษฎีการแปลแบบตีความในการศึกษาการแปลมโนทัศน์ที่สื่อโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้คัดมาจากรวบรวมเรื่อง *หลายชีวิต* ซึ่งเป็นผลงานประพันธ์รวมเรื่องสั้น แต่งโดยหม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช ผู้เป็นทั้งนักปราชญ์ นักเขียน นักคิด นักการเมืองและศิลปินแห่งชาติ ส่วนฉบับแปลภาษาอังกฤษชื่อ *Many Lives* แปลโดยเมเรดิธ บอร์ธวิก (Meredith Borthwick) ซึ่งมีความรู้ภาษาไทยที่เชี่ยวชาญ เมเรดิธ บอร์ธวิกได้แปลเรื่องสั้น *หลายชีวิต* ออกมาเป็นภาษาอังกฤษที่ดี สื่อความหมายและได้วรรคตามต้นฉบับ จึงถือว่าเป็นงานแปลที่มีคุณภาพ น่าเชื่อถือ นอกจากนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้ทรงเขียนคำนิยมฉบับแปลพระราชทานให้กับหนังสือ เรื่อง *Many lives* ด้วย จึงนับได้ว่างานวรรณกรรมเล่มนี้ทั้งต้นฉบับภาษาไทยและฉบับแปลภาษาอังกฤษ มีความน่าเชื่อถือและมีคุณค่าทางวรรณศิลป์ควรแก่การนำมาศึกษา

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการของภาษาศาสตร์คลังข้อมูลในการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการ โดยวิธีการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. เก็บข้อมูลในรูปแบบไฟล์เอกสารนามสกุล .txt ซึ่งแบ่งเป็นต้นฉบับเรื่อง *หลายชีวิต* จำนวนประมาณ 89,143 คำ ฉบับแปลภาษาอังกฤษเรื่อง *Many Lives* จำนวนประมาณ 71,401 คำ
2. สืบค้นข้อมูลที่ต้องการในไฟล์ต้นฉบับภาษาไทยโดยใช้โปรแกรม Thai Concordance โปรแกรมจะประมวลผลและแสดงข้อมูลที่มีคำว่า ‘เอา’ ทั้งหมดที่ปรากฏ
3. คัดเลือกคำว่า ‘เอา’ ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงออกมาสร้างเป็นคลังข้อมูลภาษาเทียบบท (Parallel Corpus) โดยจัดเรียงประโยคที่มีคำว่า ‘เอา’ ในภาษาไทยพร้อมกับจัดเรียงประโยคฉบับแปลภาษาอังกฤษในโปรแกรม Microsoft Excel โดยแบ่งให้ประโยคต้นฉบับภาษาไทยตรงกับฉบับแปลภาษาอังกฤษ ซึ่งจะทำให้ได้คู่ประโยคต้นฉบับภาษาไทยที่มีคำว่า ‘เอา’ และฉบับแปลภาษาอังกฤษมีเนื้อความเท่าเทียมกันปรากฏในบรรทัดเดียวกัน
4. รายงานผลเชิงปริมาณว่าพบหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ในเรื่อง “หลายชีวิต” จำนวนเท่าใด
5. วิเคราะห์หาจำนวนหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกัน

6. นำหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประโยคแปลภาษาอังกฤษเพื่อหาว่าผู้แปลรักษาความหมายพื้นฐานของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ที่แสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันไว้ในบทแปลภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งศึกษากลวิธีการถ่ายทอดความหมายดังกล่าว

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาเฉพาะคำว่า ‘เอา’ ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำกริยาที่เรียงกันตั้งแต่ 2 ถึง 5 คำ โดยคำว่า ‘เอา’ จะปรากฏตำแหน่งใดในหน่วยสร้างกริยาเรียงนี้ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่รวมคำว่า ‘เอา’ ที่ไม่ใช่หน่วยสร้างกริยาเรียงหรือที่ปรากฏในลักษณะอื่นไว้ในข้อมูลที่นำมาศึกษา เช่นคำว่าเอาที่ปรากฏเป็นกริยาเดียวในประโยค คำว่า ‘เอา’ ที่ปรากฏเป็นข้อความเชิงเปรียบ เช่นเอาใจใส่ ซึ่งมีความหมายว่า ใฝ่ใจตั้งใจ จึงไม่นับเป็นหน่วยสร้างกริยาเรียงและ คำว่า ‘เอา’ ที่มีความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งเป็นความหมายที่พบได้ในคำว่า ‘เอา’ ที่มีสถานะเป็นคำอนุภาคและดัชนีปริจเฉท เราสามารถละคำว่า ‘เอา’ ได้โดยไม่ทำให้ความหมายของประโยคเสียไปแต่อย่างใด (จิรัชย์ หิรัญรัตน์, 2550, น. 31, 84) เช่น คำพูดสองสามคำที่ได้ยินจากพวกคนใช้ ทำให้พรรคเริ่มเปลี่ยนความคิดเอา

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณและการจำแนกลักษณะเหตุการณ์ที่สื่อในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ในประโยคภาษาอังกฤษ

งานวิจัยนี้พบคำกริยา ‘เอา’ ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงทั้งสิ้น 134 หน่วยสร้าง ในจำนวนนี้ มีหน่วยสร้างกริยาเรียงซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันอยู่ 82 หน่วยสร้าง ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ทั้งหมดที่พบในงานนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณนี้ชี้ให้เห็นในเบื้องต้นว่าความหมายประจำคำของคำกริยา ‘เอา’ ที่แสดงการย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัวตามผลการวิจัยของจิรัชย์ หิรัญรัตน์ หรือถ้าจะกล่าวให้เจาะจงมากยิ่งขึ้นคือความหมายของกริยาเรียงที่มีคำว่าเอาปรากฏอยู่ ซึ่งแสดง ‘การหยิบฉวยสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาหรือนำผู้ใดผู้หนึ่งมาทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง’ อันเป็นความหมายพื้นฐานของคำกริยานี้และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำกริยา ‘เอา’ กับคำกริยาอื่นๆ ในหน่วยสร้างกริยาเรียงในลักษณะของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์เกิดต่อเนื่องกันตามการวิเคราะห์ของกึ่งกาญจน์ เทพกาญจนานันเมื่อเทียบกันแล้วมีการใช้มากกว่าลักษณะเหตุการณ์แบบอื่นๆ เช่น เหตุการณ์ที่กำหนดให้สิ่งหนึ่งทำหน้าที่แทนอีกสิ่งหนึ่ง เช่น *ถือเอาหน้าที่การทำงานเป็นชีวิต*

ลักษณะเหตุการณ์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ในงานวิจัยนี้จัดว่าสอดคล้องกับลักษณะของเหตุการณ์ที่หน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทยแสดงคือเป็นเหตุการณ์ซับซ้อนตามที่อธิบายไว้ข้างต้นในเรื่องคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างกริยาเรียง แต่ความต่อเนื่องของเหตุการณ์อาจมีช่วงห่างทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ และคำกริยาแต่ละคำในหน่วยสร้างอาจไม่ได้แสดงเหตุการณ์ที่เกิดที่สถานที่เดียวกันก็ได้

หลังจากที่พบว่าหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันมีอยู่ทั้งหมด 82 หน่วยสร้าง ขึ้นต่อไป ผู้วิจัยได้นำหน่วยสร้างกริยาเรียงดังกล่าวในประโยคต้นฉบับภาษาไทยรวมทั้งคู่

ประโยคฉบับแปลภาษาอังกฤษมาวิเคราะห์เพื่อหาว่ามีประโยคแปลภาษาอังกฤษจำนวนเท่าใดที่เก็บความหมายของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันตรงตามต้นฉบับภาษาไทย โดยผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1

ประเภท	ประเภทย่อย	จำนวนที่พบ	ร้อยละ
ความหมายตรงกับต้นฉบับ (แสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่อง)	—	9	10.98
ความหมายไม่ตรงกับต้นฉบับ (ไม่แสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่อง)	แสดงเฉพาะเหตุการณ์แรก	17	20.74
	แสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สอง	51	62.74
	ไม่แสดงทั้งสองเหตุการณ์	5	6.09
รวม		82	100

ข้อมูลในตารางนี้แสดงให้เห็นว่าประโยคฉบับแปลภาษาอังกฤษที่รักษาความหมายของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันตามที่ปรากฏในต้นฉบับภาษาไทยไว้ได้อย่างครบถ้วนชัดเจนนั้นมีจำนวนน้อย คือมีอยู่เพียง 9 ประโยคจาก 82 ประโยค ตัวอย่างเช่น

พรรณมีเพื่อนฝูงบางคนที่หัดเต้นรำ แล้วไปอยู่ตามโรงเต้นรำในเวลากลางคืน และเพื่อนฝูงเหล่านั้น ในที่สุดก็มีคนไทยที่มีฐานะดีหรือชาวต่างประเทศเอาตัวไปเลี้ยงดู

*Some of her friends were learning to dance, to frequent the dance halls at night, and eventually well-off Thais or foreigners **took them off and kept them**.*

เหตุการณ์แรกที่ปรากฏคือ คนไทยที่มีฐานะดีหรือชาวต่างประเทศเอาเพื่อนพรรณไป ซึ่งในบทแปลคือส่วนแรกของประโยคที่มีกริยาลีแสดงเหตุการณ์แรกชัดเจนว่า “.... well-off Thais or foreigners **took them off**” ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ คนเหล่านั้นเลี้ยงดูเพื่อนของพรรณ โดยในบทแปลส่วนที่สองแปลไว้โดยใช้กริยาลีว่า “and **kept them**”.

ประโยคฉบับแปลภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ที่พบไม่ได้รักษาความหมายของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันตามที่ปรากฏในต้นฉบับภาษาไทยไว้อย่างครบถ้วนชัดเจน กรณีเช่นนี้มีอยู่ 73 ประโยคจาก 82 ประโยค ความหมายในฉบับแปลที่ไม่ตรงกับต้นฉบับนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1.1 แสดงเฉพาะเหตุการณ์แรก ซึ่งมีจำนวน 17 ประโยคเช่น

“โอ้ย! ตายจริง! แม้จะไปเอาเงินที่ไหนมาให้” นางลมุลพูดพลางเหลือบดูหีบที่วางอยู่ตรงหัวนอน
อย่างเป็นห่วง

"Hey, what's this? Where am I going to get the money from?" Nang Lamun said, casting an anxious glance at the box at the head of her bed.

ในตัวอย่างนี้ เหตุการณ์แรกที่ปรากฏคือ (แม่) จะไปเอาเงินมา (จากที่ไหน) ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ แม่เอาเงินนั้นให้ (ลูก) ซึ่งประโยคภาษาอังกฤษแสดงเฉพาะเหตุการณ์แรกโดยแปลไว้ว่า *Where am I going to get the money from?* ส่วนเหตุการณ์ที่สองซึ่งพูดถึงการให้เงินนั้นไม่ปรากฏในบทแปลเลย

1.2 แสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สองซึ่งมีจำนวน 51 ประโยค คิดเป็นกว่าครึ่งของประโยคทั้งหมดที่มีหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันปรากฏอยู่เช่น

มันนำเอาเรื่องที่ชาวบ้านเขาเล่าลือกันเกี่ยวกับเสือปรี๊ดนั้นมาบรรยายเสียอย่างยืดยาว

He *related the tales the villagers told about him*, at great length.

สำหรับตัวอย่างนี้ เหตุการณ์แรกที่ปรากฏคือ นำเอาเรื่องที่ชาวบ้านเล่าเกี่ยวกับเสือปรี๊ดมา ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ บรรยายเรื่องนั้น ซึ่งประโยคภาษาอังกฤษแสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สองโดยแปลไว้โดยใช้กริยาลือว่า *related the tales the villagers told about him* แต่ไม่เอ่ยถึงเหตุการณ์ที่หนึ่งในโครงสร้างกริยาเรียงนี้

1.3 ไม่แสดงทั้งสองเหตุการณ์ ซึ่งมีจำนวน 5 ประโยคเช่น

นายรอตลงนั่งพับเพียบเอามือประสานไว้บนตักอย่างสงบเสงี่ยม

He sat politely, legs to one side, *hands in his lap*.

ในตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์แรกที่ปรากฏคือ (นายรอต)เอามือสองข้างของตนมา ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ ประสานมือกัน จะเห็นได้ว่าประโยคภาษาอังกฤษไม่ได้กล่าวถึงการกระทำที่แสดงทั้งสองเหตุการณ์ที่หนึ่งและเหตุการณ์ที่สองตามที่สื่อไว้ในโครงสร้างกริยาเรียงนี้ในภาษาไทย สิ่งที่ปรากฏในประโยคแปลเป็นการบอกให้รู้ว่ามือของนายรอตอยู่บนตักเท่านั้น ไม่มีการระบุชัดเจนเหมือนในต้นฉบับว่านายรอตเอามือมาวางอยู่ในลักษณะใด

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีการถ่ายทอดความหมายของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันในบทแปลภาษาอังกฤษ เพื่อศึกษาว่าการถ่ายทอดความหมายดังกล่าวจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษนั้นใช้วิธีใดบ้าง โดยแบ่งออกเป็นกรณีที่บทแปลรักษาความหมายได้ตรงกับต้นฉบับภาษาไทยและกรณีที่ไม่ได้แสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องกันดังเช่นที่ปรากฏในต้นฉบับ

2.1 ความหมายตรงกับต้นฉบับ กล่าวคือกลวิธีการแปลที่ใช้สามารถแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องได้ครบถ้วน โดยมีคำกริยา 2 คำที่ชัดเจนสำหรับแสดงการกระทำในแต่ละเหตุการณ์ กล่าวคือคำกริยาทั้ง 2 คำเป็นกริยาเปลี่ยนรูปและมีคำเชื่อมที่ชัดเจน เช่น

ตัวอย่างที่ 1

แล้วนายทับทิมก็เอียงคอดูรูปร่างหน้าตาเจ้าผลอย่างพิถีพิถันเหมือนกับว่าหยิบเอาตัวเจ้าผลขึ้นมาพลิกดูแล้วก็ชั่งตัวเจ้าผลอยู่ในใจอย่างกับคนซื้อผักซื้อปลา

He inclined his head to one side and scrutinized Phon's face and figure critically, as if he *were picking him up and examining him*, then mentally weighing him like someone buying fish or vegetables.

กริยาตัวแรกเป็นคำกริยาเปลี่ยนรูป “were picking” แสดงการกระทำในเหตุการณ์แรกและกริยาตัวที่สองเป็นคำกริยาเปลี่ยนรูป “(were) examining” แสดงการกระทำในเหตุการณ์ที่สองซึ่งเกิดต่อเนื่องมา โดยมี “and” เป็นคำเชื่อมระหว่างกริยาสอง และแสดงว่ากริยาสองทั้งหมดมีประธานคนเดียวกันคือ “he” ซึ่งหมายถึง “นายทัพบิม” ในต้นฉบับ ในตัวอย่างนี้ เหตุการณ์แรกที่ปรากฏคือ นายทัพบิมหยิบเอาตัวผลขึ้นมา ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันคือ (นายทัพบิม) พลิกดูตัวผล ซึ่งนายทัพบิมไม่ได้กระทำการทั้งสองจริงๆ เป็นแค่การเปรียบเทียบว่าเขาสำรวจดูตัวผลอย่างถี่ถ้วน ประโยคภาษาอังกฤษแสดงการกระทำทั้งสองเหตุการณ์ไว้ครบถ้วน เพราะการกระทำทั้งสองล้วนมีความสำคัญ โดยบรรยายให้เห็นว่านายทัพบิมพิจารณาดูผลอย่างละเอียดโดยทำอะไรบ้าง ซึ่งเหมือนกับสิ่งที่ทำในการเลือกซื้อสิ่งของ เนื่องจากบริบทของเรื่องตอนนี้คือนายทัพบิมซึ่งเป็นหัวหน้าคณะลิเกที่ผลขอมาอยู่ด้วยกำลังตัดสินใจว่าควรจะได้รับผลเข้าคณะหรือไม่

อีกกลวิธีหนึ่งคือ กริยาตัวแรกอาจจะเป็นคำกริยาเปลี่ยนรูปหรือไม่เปลี่ยนรูปก็ได้ แต่กริยาตัวที่สองจะเป็นคำกริยาไม่เปลี่ยนรูปเช่น

ตัวอย่างที่ 2

ได้ข่าวว่ามีเด็กกำพร้าที่ใหญ่มาก เอามาเลี้ยงเป็นลูกจนมีลูกบุญธรรมอยู่หลายคน

There was talk that whenever he encountered an orphan he would adopt it to raise as his own, and that he now had a number of adopted children.

กริยาตัวแรกเป็นคำกริยาเปลี่ยนรูป “would adopt (it)” แสดงการกระทำในเหตุการณ์แรกคือ “เอามา (เด็กกำพร้า) มา” และกริยาตัวที่สองเป็นคำกริยาไม่เปลี่ยนรูป “to raise as his own” แสดงการกระทำในเหตุการณ์ที่สองซึ่งเกิดต่อเนื่องมาคือ “เลี้ยง (เป็นลูก)” โดย “he” ซึ่งหมายถึง “ผู้ใหญ่” เป็นผู้กระทำการทั้งสองตัว คือ “would adopt” และ “to raise” ในกรณีนี้ ผู้แปลเก็บการกระทำทั้งสองเหตุการณ์ไว้ เนื่องจากต้องรักษาความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ครบถ้วนว่า ผู้ใหญ่เอาเด็กกำพร้ามาทำอะไร การกระทำสองเหตุการณ์นี้จึงมีความสำคัญทั้งคู่ ไม่สามารถละอันใดอันหนึ่งไปได้

ตัวอย่างที่ 3

พยายามแต่งแต้มให้เห็นงามโดย เอาก้านธูปชุบน้ำทาปากเอาดินหม้อเขียนคิ้วแต้มไฟ

He made his face up, using an incense stick dipped in water to colour his mouth and baked ash from the bottom of the cooking pot to accentuate his eyebrows and paint beauty spots.

กริยาตัวแรกเป็นคำกริยาไม่เปลี่ยนรูป “using” แสดงการกระทำในเหตุการณ์แรก กริยาตัวที่สอง สาม และสี่ก็เป็นคำกริยาไม่เปลี่ยนรูป คือ “to color (his mouth)” “to accentuate (his eyebrows)” และ “(to) paint (beauty spots)” ตามลำดับ คำกริยาแต่ละตัวแสดงการกระทำในเหตุการณ์ที่เกิดต่อเนื่องมาโดย “He” เป็นผู้กระทำการทั้งหมดซึ่งทุกเหตุการณ์มีความสำคัญ เพราะแสดงการกระทำที่เป็นลำดับขั้นตอนในการแต่งหน้าก่อนจะ

เล่นลิเกว่าประธานใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งในการแต่งเติมสีสันที่ส่วนต่างๆ บนใบหน้า ผู้แปลจึงต้องรักษาความหมายทั้งหมดในต้นฉบับที่หน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ แสดงว่ามีการเกิดต่อเนื่องกันของการกระทำหลายการกระทำ รวมทั้งความหมายในแง่การกรอกร้อมมือซึ่งเป็นความหมายเชิงวัจนปฏิบัติ (pragmatic meaning) ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำกริยาและคำนามต่างๆ ในประโยค เช่น ความสัมพันธ์ของกริยา “เอา” และ “ทา” กับ คำนาม “ก้านธูปชุบน้ำ” และ “ปาก” เป็นต้น

2.2 ความหมายไม่ตรงกับต้นฉบับ กล่าวคือกลวิธีการแปลที่ใช้ไม่ได้แสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องอย่างครบถ้วนเหมือนในต้นฉบับ ส่วนใหญ่ผู้แปลเลือกที่จะเอ่ยถึงเหตุใดเหตุการณ์หนึ่ง อาจจะเป็นเหตุการณ์แรก หรือเหตุการณ์ที่สอง ซึ่งเท่าที่พบในงานวิจัยนี้ เหตุการณ์ที่มักปรากฏอยู่ในฉบับแปลคือเหตุการณ์ที่สอง ส่วนการละไม่แสดงการเกิดเหตุการณ์สองเหตุการณ์ต่อเนื่องกันเลยนั้นมีอยู่น้อยมาก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 แสดงเฉพาะเหตุการณ์แรก

ตัวอย่างที่ 4

ตอนกลางวันแม่ก็เอาข้าวห่อมายื่นให้แล้วก็ทำตาแดงๆ เหมือนกับจะร้องไห้

At noon his mother brought him a parcel of food, and looked at him red-eyed, on the verge of tears.

เหตุการณ์แรกที่เกิดขึ้นคือ แม่เอาข้าวห่อมา ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ (แม่) ยื่นข้าวห่อให้เขา จะเห็นได้ว่าประโยคในฉบับแปลแสดงเฉพาะเหตุการณ์แรกเท่านั้นซึ่งแปลด้วยกริยาวลี brought him a parcel of food ไม่ได้แสดงให้เห็นการกระทำว่าให้อย่างไร บอกเพียงแค่ว่าแม่เอาข้าวห่อมาให้ ซึ่งอาจจะเอาแค่เอามาวางไว้ให้เฉยๆ ก็ได้ ในขณะที่ต้นฉบับระบุไว้ชัดเจนว่า “ยื่นให้” ทั้งนี้อาจเพราะในภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาปลายทาง ความสำคัญอยู่ที่การเอามาให้มากกว่าลักษณะการให้ ผู้แปลจึงไม่ระบุไว้ ที่สำคัญ การที่ผู้อ่านฉบับภาษาอังกฤษไม่ได้ข้อมูลเรื่องนี้ ไม่ส่งผลทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจตัวบทหรือจับอารมณ์ความรู้สึกที่สื่อในต้นฉบับไม่ได้ นอกจากนี้ การระบุอย่างชัดเจน เช่น ถ้าแปลว่า “... his mother brought a parcel of food and handed it to him, and looked at him red-eyed ...” อาจส่งผลให้บทแปลเียนเยื่อไม่เป็นธรรมชาติและมีการใช้โครงสร้างซ้ำๆ มากเกินไปด้วย

ตัวอย่างที่ 5

การจำหน่ายยาแม่ปลั่งก็ยึดเอาการทำเสียเองโดยอ้างว่าเพื่อจะช่วยเหลือผ่อนแรงสามี

Plang took over the distribution of the medicine, arguing that it relieved her husband of the burden.

เหตุการณ์แรกที่เกิดขึ้นคือ แม่ปลั่งยึดเอาการจำหน่ายยา ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ แม่ปลั่งจำหน่ายยาเสียเอง จะเห็นได้ว่าประโยคในฉบับแปลแสดงเฉพาะเหตุการณ์แรกเท่านั้น โดยแปลด้วยคำกริยา took over เหตุการณ์ส่วนที่สองนั้น ผู้แปลใช้วิธีการแปลเป็นนามวลี “the distribution of the medicine” ทั้งนี้เพราะคำกริยา “took over” มีความหมายว่า to begin to have control of or responsibility for something,

especially in place of somebody else (Take over, 2013) ซึ่งตรงกับความหมายของโครงสร้างกริยาเรียง “ยึดเอามาทำเสียเอง” ในภาษาไทย จึงเท่ากับว่าเก็บความหมายของต้นฉบับได้ครบถ้วนแล้วเพียงแต่มีสิ่งที่แตกต่างกันคือ take over ไม่ได้แสดงเหตุการณ์สองเหตุการณ์ต่อเนื่องกันอย่างชัดเจนเหมือนในโครงสร้างกริยาเรียงภาษาไทย ในประโยคแปลนั้น เหตุการณ์ที่สองปรากฏในรูปนามวลีตามหลัง took over ซึ่งเป็นกริยาที่ต้องการกรรมตามกฎไวยากรณ์โครงสร้างของภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างที่ 6

มันเอานิ้วไปรอที่จมูกของเจ้ และมันก็รู้ทันทีว่าเจ้หมดลมเสียแล้ว

He put his finger under her nose, and knew immediately that she had breathed her last.

เหตุการณ์แรกที่เกิดขึ้นคือ (ลอย) เอานิ้วมา ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดขึ้นคือ (นิ้ว)รอที่จมูกเจ้ จะเห็นได้ว่าประโยคในฉบับแปลแสดงเฉพาะเหตุการณ์แรกเท่านั้น โดยแปลว่า “put his finger” เหตุการณ์ส่วนที่สองนั้นผู้แปลใช้วิธีการแปลเป็นบุพบทวลี “under her nose” ซึ่งเป็นส่วนองค์ประกอบของกริยา (satellite) ทั้งนี้เพราะตามกฎไวยากรณ์โครงสร้างของภาษาอังกฤษ คำกริยา “put” เป็นกริยาที่ต้องการกรรมและต้องตามด้วยวิเศษณ์หรือบุพบทวลี ซึ่งกริยาลี put his finger under her nose นั้นสื่อความได้ตรงกับโครงสร้างกริยาเรียงในต้นฉบับภาษาไทย จึงเท่ากับว่าเก็บความหมายของต้นฉบับได้ครบถ้วน แต่ไม่ได้แสดงเหตุการณ์สองเหตุการณ์ต่อเนื่องกันเหมือนในโครงสร้างกริยาเรียงภาษาไทย

ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ พบว่ามีการใช้คำกริยา put ตามด้วยกรรมเพื่อแสดงเหตุการณ์แรกในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ซึ่งแสดงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ต่อเนื่องและใช้บุพบทวลีที่ตามมาสื่อความหมายของเหตุการณ์ที่สองอยู่ถึง 7 ครั้ง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะโครงสร้าง put someone/something + prepositional phrase สอดคล้องกับการคัดเลือกข้อมูลที่สำคัญสำหรับภาษาอังกฤษ ซึ่งในที่นี้คือส่วนแรกที่สื่อการ “นำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาหรือผู้ใดผู้หนึ่งมา” ส่วนความหมายในส่วนที่สองนั้น แม้จะสำคัญเช่นกันแต่ ภาษาอังกฤษที่จัดว่าเป็น S-language มีวิธีการอื่นในการสื่อความหมายนี้ ไม่ได้ใช้กริยาเรียงเหมือนอย่างภาษาไทยที่จัดว่าเป็น V-language

ตัวอย่างที่ 7

ไอ้คนอย่างเราอยู่ที่ไหนก็ลำบากถึงหน้านาก็ต้องไถต้องหว่านจนล้าไปหมดถึงหน้าน้ำเอาควายขึ้นคอกแล้วก็ต้องเป็นขี่ข้าควายต้องพายเรือเกี่ยวหญ้ามาให้มันแตกเท่าไรก็ไม่รู้จักพอ

People like us suffer hardship anywhere. In the planting season, we have to plough and transplant. In the rainy season, we take the buffalo to its pen and become its slave, eternally going out in the boat to get grass for it to eat its never-ending fill.

เหตุการณ์แรกที่เกิดขึ้นคือ (ชาวนา) เอาควายมา ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดขึ้นคือ ควายขึ้นคอก จะเห็นได้ว่าประโยคในฉบับแปลแสดงเฉพาะเหตุการณ์แรกเท่านั้น โดยแปลว่า “take the buffalo” สำหรับเหตุการณ์ส่วนที่สองนั้น ผู้แปลใช้วิธีการแปลเป็นบุพบทวลี “to its pen” ซึ่งเป็นส่วนองค์ประกอบของกริยา (satellite) ทั้งนี้เพราะตามกฎไวยากรณ์โครงสร้างของภาษาอังกฤษ คำกริยา “take” ซึ่งมีความหมายว่า to carry or

move something from one place to another (Take, 2013) เป็นกริยาที่ต้องการกรรมและต้องตามด้วยบุพบทวลี to someone/something ข้อมูลในทั้งสองเหตุการณ์ในหน่วยสร้างกริยาเรียงภาษาไทยมีความสำคัญทั้งสองส่วน ซึ่งกริยาลี take the buffalo to its pen ในฉบับแปลนั้นเก็บความได้ตรงกับโครงสร้างกริยาเรียงในต้นฉบับภาษาไทยอย่างครบถ้วน แม้จะไม่ได้แสดงเหตุการณ์สองเหตุการณ์ต่อเนื่องกันชัดเจนเหมือนในโครงสร้างกริยาเรียงภาษาไทย

2.2.2 แสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สอง

ตัวอย่างที่ 8

เสียงคนตะโพนคนกลองซึ่งกำลังเอาข้าวเปียกขยำกับขี้เถ้าปะหน้ากลองหน้าตะโพนอยู่นั้นลองเสียงเบาๆทำให้บรรยากาศภายในโรงยี่เกครื้นครึกขึ้นกว่าเก่า

The drummers, who were applying a paste of wet rice mixed with ash to their drums, softly tested the sound, enlivening the atmosphere in the theatre.

ในตัวอย่างนี้ เหตุการณ์แรกที่เกิดขึ้นคือ คนกลองเอาข้าวเปียกที่ขยำกับขี้เถ้ามา ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันคือ (คนกลอง) ปะข้าวเปียกที่ขยำกับขี้เถ้าลงบนหน้ากลองและหน้าตะโพน จะเห็นได้ว่าประโยคในฉบับแปลแสดงเฉพาะเหตุการณ์สองเท่านั้น โดยแปลด้วยกริยาลีว่า were applying a paste of wet rice mixed with ash ผู้แปลไม่ได้แสดงเหตุการณ์แรกอย่างชัดเจน แต่ใช้วิธีแสดงความหมายของเหตุการณ์ที่หนึ่งและสองผสมรวมกันอยู่ในกริยา “were applying” และกรรมรอง “their drums” โดยภาษาอังกฤษจะมีรูปเป็นอนุพจน์เดียว โดยบอกเพียงว่าทาบบนกลองเท่านั้น โดยใช้บุพบทลี to their drums และไม่ได้ระบุว่าใช้กับกลองส่วนใด ในขณะที่ต้นฉบับเขียนไว้ชัดเจนว่า “หน้ากลอง” ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ในภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาปลายทาง ความสำคัญอยู่ที่การบอกให้ผู้อ่านทราบว่าประธานทาส่วนผสมลงบนกลอง แต่จะเป็นตรงส่วนไหนเป็นรายละเอียดที่ไม่จำเป็น ผู้แปลจึงละไว้ นอกจากนี้ บริบทที่ว่าก่อนจะเริ่มเล่นลิเก คนกลองลองเสียงเครื่องดนตรีเมื่อเอาข้าวเปียกขยำขี้เถ้าปะหน้ากลองและตะโพนเป็นการบอกนัยแฝงว่าการทำเช่นนั้นเพื่อปรับเสียงกลองและการลองเสียงกลองก็ต้องตีที่หน้ากลอง ดังนั้นเมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษจึงไม่จำเป็นต้องระบุว่านำส่วนผสมนั้นไปใช้กับส่วนใดของกลอง

ตัวอย่างที่ 9

บางครั้งเมื่อพ่ออาละวาดจนหมดฤทธิ์ไปแล้วแม่อีกจะเอาโนรีซึ่งเป็นลูกคนเล็กไปกอดแนบไว้กับตัว (แล้วก็ร้องไห้พรรณาคความยากลำบากของตนเองให้ลูกฟังเหมือนกับว่าโนรีเป็นผู้ใหญ่รู้ความได้ดี)

At times, when his father had ranted until he passed out, his mother hugged Nori, her youngest, closely to her. (Crying, she told him her troubles as if he were a mature adult.)

เหตุการณ์แรกที่เกิดขึ้นในตัวอย่างนี้คือ แม่เอาตัวโนรีมา ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันคือ แม่กอดโนรีแนบไว้กับตัว ประโยคในฉบับแปลแสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สองเท่านั้น โดยละไม่แปลส่วนแรก ทำให้ไม่เห็นภาพการย้ายวัตถุเป้าหมาย (คือ โนรี) มาไว้กับตัวแม่ สิ่งที่แสดงไว้ในบทแปลคือการกระทำส่วนที่สองที่แม่กอดลูก

แนบไว้กับตัว ซึ่งแปลด้วยคำกริยา “hugged” และวิเศษณ์วลี (adverb phrase) “closely to her” สาเหตุที่ผู้แปลเลือกใช้วิธีแปลเช่นนี้อาจเป็นเพราะในมุมมองของภาษาอังกฤษ ความสำคัญอยู่ที่การบอกให้ผู้อ่านทราบว่าแม่ทำอะไรกับลูกหลังจากที่พ่ออาละวาด บริบทแวดล้อมบ่งชี้ว่า แม่กอดลูกเพื่อปลอบโยนลูกรวมทั้งหากำลังใจให้ตนเองด้วยและการที่แม่กอดลูกแน่นเพราะรู้สึกอัดอั้นและเป็นทุกข์มาก (ดูประโยคในวงเล็บที่ตามมา) ด้วยเหตุนี้ แม้ประโยคภาษาอังกฤษไม่ได้แสดงการกระทำแรกเพราะไม่ได้ให้ความสำคัญที่จะต้องระบุว่าแม่ดึงเอาตัวลูกมากอดไว้หรือแม่เป็นฝ่ายเข้าไปกอดลูก ผู้อ่านก็เข้าใจความหมายและจับอารมณ์ความรู้สึกที่สื่อในตัวบทต้นฉบับได้อย่างชัดเจนจากคำแปลเหตุการณ์ที่สอง

ตัวอย่างที่ 10

“เอาเด็กคนนี้ไปอาบน้ำเสียแล้วหาเสื้อผ้าให้ผัดเห็บมาสับออกจะตายไป!” คุณนายสั่งแล้วก็ลุกขึ้นเรือน
“Give this girl a bath, and find some old clothes for her to change into. She stinks!”
Khun Nat ordered, and went into the house.

สำหรับตัวอย่างนี้ เหตุการณ์แรกที่ปรากฏคือ เอาตัวเด็กไป ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ อาบน้ำให้เด็ก ซึ่งประโยคภาษาอังกฤษแสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สองโดยผู้แปลเลือกแปลเป็นประโยคคำสั่งว่า *Give this girl a bath* และไม่เอ่ยถึงเหตุการณ์ที่หนึ่งในโครงสร้างกริยาเรียงนี้ เหตุผลอาจเป็นเพราะในภาษาอังกฤษ ความสำคัญอยู่ที่การอาบน้ำให้เด็กเนื่องจากเด็กตัวเห็บสกปรกมากกว่าเหตุการณ์ที่หนึ่งที่แสดงการเอาตัวเด็กไป เพราะบริบทแสดงไว้ชัดเจนว่าคุณนายสั่งให้คนงานพาเด็กไป และสถานที่ที่จะอาบน้ำให้เด็กไม่ใช่ที่เดียวกัน จึงต้องมีการย้าวยัตถูปาหมายคือตัวเด็กไปกับคนที่รับคำสั่งอยู่แล้ว การแปลที่แสดงเหตุการณ์แรกด้วยโดยแปลว่า “Take this girl and give her a bath” จะทำให้บทแปลเียนเยื่อเพราะแสดงข้อมูลที่ไม่จำเป็นไว้ด้วย

ตัวอย่างที่ 11

ที่มันยอมทำตามคำสั่งก็เพราะมันรู้ว่าถ้าไม่ทำเขาจะเอาตัวไปขังมันไม่อยากถูกขังจึงทำตาม
He followed orders because he knew that if he did not, he would be jailed - he obeyed because he did not want to go to jail

บริบทของประโยคนี้คือล่อยถูกเกณฑ์ทหาร เขาสั่งให้ทำอะไร ลอยก็ทำตามทุกอย่าง ไม่กล้าทำผิดกฎใดๆ เพราะกลัวว่าจะต้องติดคุก เหตุการณ์แรกที่ปรากฏในโครงสร้างกริยาเรียงคือ เอาตัวลอยไป เหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ ขังลอย ประโยคภาษาอังกฤษแสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สองโดยผู้แปลเลือกแปลเป็นกริยาในกรรมวาจก (passive voice) ว่า “would be jailed” และไม่เอ่ยถึงเหตุการณ์ที่เอาตัวลอยไป การที่ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะหลายเหตุผลด้วยกัน ประการแรก คือในมุมมองของภาษาปลายทาง การเอาตัวลอยไปซึ่งเป็นเหตุการณ์แรกมีความสำคัญน้อยกว่าการที่บอกว่าเอาตัวลอยไปทำอะไรซึ่งแสดงไว้ในเหตุการณ์ที่สอง เพราะการเข้าคุกนั้น ประธานของประโยคเป็นผู้กระทำกริยาเองไม่ได้ ต้องมีคนจับตัวเอาไปขังอยู่แล้ว ข้อมูลตรงส่วนนี้จึงไม่จำเป็น

อีกประการหนึ่ง ผู้แปลต้องการคงจุดเน้นหลักให้สอดคล้องต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบประโยคคือเน้นที่ประธานประโยคขึ้นต้นด้วย“มัน” (ซึ่งหมายถึงลอย) *ที่มันยอมทำตามคำสั่งก็เพราะมันรู้ว่าถ้า(มัน)ไม่ทำเขาจะเอาตัวไปขัง มันไม่อยากถูกขัง(มัน)จึงทำตาม* หากเลือกแปลว่า .., they would send him to jail แทน ซึ่งแสดงการกระทำแรก และแสดงการกระทำที่สองด้วยบุพบท *to jail* จะทำให้ข้อความฉบับแปลขาดความต่อเนื่องในด้านจุดเน้นดังกล่าว นอกจากนี้ คำนามที่เป็นคำอ้างอิงของสรรพนาม they คือผู้บังคับบัญชาของลอย นั้นอยู่ในบริบทที่มาข้างหน้าซึ่งอยู่ห่างไปมากจนอาจทำให้ผู้อ่านมีปัญหาในการทำความเข้าใจตัวบทได้ การแปลว่า “He followed orders because he knew that if he did not, he would be jailed - he obeyed because he did not want to go to jail” จึงเหมาะสมกว่า อีกทั้งโครงสร้างกรรมวาจายังแสดงด้วยว่า ลอยเป็นผู้ถูกกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของต้นฉบับที่แสดงว่ามีคนเอาตัวลอยไป และเมื่อผู้แปลเลือกแปลส่วนนี้ด้วยกรรมวาจาก็ไปแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้แปลเลี่ยงไม่แปลประโยคกรรมวาจาในต้นฉบับ *มันไม่อยากถูกขัง* เป็นประโยคกรตุ “he did not want to go to jail ในฉบับแปล เพื่อไม่ให้เกิดการใช้โครงสร้างประโยคซ้ำๆ และเพื่อคงจุดเน้นเดิมให้ต่อเนื่อง

ตัวอย่างที่ 12

บางคนมีศรัทธาถึงกับหวงแหนพรณีเอาตัวไปเลี้ยงไว้ที่บ้าน

Others took such a liking to her they jealously set her up in their own houses.

บริบทของประโยคนี้คือพรณีขายบริการให้กับลูกค้าชาวต่างชาติที่โรงเตี๊นราซึ่งชอบใจในตัวพรณีมากจนบางคนเอาตัวพรณีไปเลี้ยงไว้ที่บ้าน เหตุการณ์แรกที่ปรากฏในโครงสร้างกริยาเรียงคือ เอาตัวพรณีไป เหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ เลี้ยงพรณี ประโยคภาษาอังกฤษแสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สองโดยผู้แปลเลือกแปลเป็นกริยาลีว่า *set her up* โดยมี *they* ซึ่งหมายถึงชาวต่างชาติบางคนที่เป็นลูกค้าของพรณีเป็นประธาน *set up* แปลว่า *provide somebody with money that they need* (Set somebody up, 2013) ซึ่งสื่อความหมายเดียวกับการเลี้ยงดูในต้นฉบับ เหตุที่ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลเช่นนี้โดยไม่เอ่ยถึงเหตุการณ์ที่เอาตัวพรณีไปอาจเนื่องมาจากในมุมมองของภาษาปลายทาง การเอาตัวพรณีไป ซึ่งเป็นเหตุการณ์แรกไม่ได้มีความสำคัญเท่าการที่บอกว่าเอาตัวพรณีไปทำอะไรซึ่งแสดงไว้ในเหตุการณ์ที่สอง เพราะการไปอยู่ด้วยกันที่บ้านของพวกเขานั้น พรณีไม่ได้ไปเอง เจ้าของบ้านเป็นคนพาเธอไป ดังนั้นข้อมูลตรงส่วนนี้ซึ่งแสดงความหมายของการย้ายวัตถุเป้าหมาย (คือพรณี) มาไว้กับตัว (คือลูกค้า) จึงไม่จำเป็นต้องระบุไว้ในประโยคภาษาอังกฤษ

2.2.3 ไม่แสดงทั้งสองเหตุการณ์

ตัวอย่างที่ 13

พระเสมารู้จักดีเพราะเจ้าตันเคยถูกใช้ให้เอาของมาถวายพระที่วัดอยู่เสมอ

Sem knew him well, as Dan was often sent over to the temple with things for him.

ในตัวอย่างนี้ เหตุการณ์แรกที่ปรากฏคือ (เจ้าตัน) เอาของมา ส่วนเหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ ถวายของพระเสม ประโยคแปลภาษาอังกฤษไม่แสดงทั้งสองเหตุการณ์ที่หนึ่งและเหตุการณ์ที่สอง โดยผู้แปลเลือกกลวิธีการแปลแบบตีความว่า “Dan was sent over to the temple with things for him” ซึ่งถ้าแปลกลับ (back

translate) เป็นภาษาไทยจะได้ว่า “ต้นถูกส่งไปที่วัดพร้อมกับของสำหรับพระเสม” เหตุผลอาจเป็นเพราะบริบทของประโยคนี้ชัดเจนพอที่ผู้อ่านภาษาปลายทางเข้าใจได้อยู่แล้วว่าการไปที่วัดพร้อมกับของสำหรับพระ ก็คือการนำเอาของมาเพื่อถวายของนั้นให้กับพระนั่นเอง จึงไม่จำเป็นต้องบรรยายการกระทำแต่ละเหตุการณ์อย่างละเอียด

ตัวอย่างที่ 14

ระหว่างเวลา 4 – 5 ปีที่บำเพ็ญชีวิตอยู่ระหว่างบ้านของคนที่รับเอาไปเลี้ยง และโรงเต็นรำพรรณีก็ออกไปเยี่ยมลูกทุกครั้งที่มีโอกาสขณะนั้น

During her four or five years in the dance hall and in various houses, Phanni visited her child at every opportunity.

บริบทของประโยคนี้คือพรรณีใช้ชีวิตอยู่ระหว่างการไปโรงเต็นรำกับบ้านของคนที่เอาตัวพรรณีไปเลี้ยงไว้ เหตุการณ์แรกที่ปรากฏในโครงสร้างกริยาเรียงคือ รับเอาตัวพรรณีไป เหตุการณ์ที่สองที่เกิดต่อเนื่องกันคือ เลี้ยงพรรณี ประโยคภาษาอังกฤษไม่ได้แสดงทั้งเหตุการณ์ที่หนึ่งและเหตุการณ์ที่สอง โดยผู้แปลเลือกที่จะตัดส่วนนี้ทิ้งไปทั้งหมด และแปลแบบตีความโดยใช้นามวลีว่า *various houses* ซึ่งผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายได้ว่าเป็นบ้านของใคร ไม่จำเป็นต้องระบุในที่นี้อีก เนื่องจากในย่อหน้าก่อนมีการกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าพรรณีขายบริการให้กับลูกค้าชาวต่างชาติที่โรงเต็นรำซึ่งชอบใจในตัวพรรณีมากจนบางคนเอาตัวพรรณีไปเลี้ยงไว้ที่บ้าน (ดูตัวอย่างที่ 12) การเก็บเหตุการณ์ทั้งสองเหตุการณ์อย่างละเอียดน่าจะทำให้ซ้ำซ้อนและเยิ่นเย้อโดยใช่เหตุ นอกจากนี้ การใช้คำนามในรูปพหูพจน์ *houses* ยังแสดงได้ด้วยว่าพรรณีออกจากบ้านคนนั้นไปอยู่บ้านคนนี้หลายบ้าน ซึ่งมีการระบุไว้ชัดเจนในย่อหน้าก่อนเช่นกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดข้างต้นโดยละเอียด สรุปได้ว่าผู้แปลใช้กลวิธีที่หลากหลายในการสื่อความหมายที่ปรากฏในโครงสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” วิธีการเหล่านี้อยู่ในกรอบของทฤษฎีการแปลแบบตีความ ซึ่งผู้แปลจะผล่อจากรูปแบบของภาษาต้นฉบับและไม่ยึดติดกับรูปคำ นำแต่ความหมายล้วนๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ความหมายต้นฉบับมาคิดว่าจะสื่อออกมาอย่างไรในภาษาปลายทางให้สละสลวยเป็นธรรมชาติ โดยทั่วไปแล้วกลวิธีที่ผู้แปลเลือกสื่อความหมายในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” ไม่ได้แสดงสองเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกันเหมือนอย่างในต้นฉบับ แต่มักจะแสดงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เช่น แสดงเฉพาะเหตุการณ์แรก ในกรณีนี้ผู้แปลจะแสดงเหตุการณ์แรกด้วยกริยาวิเศษณ์และสื่อความหมายในเหตุการณ์ที่สองในรูปบุพบทวลีเป็นส่วนมาก เช่น *เอาควายขึ้นคอก* แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “**take the buffalo to its pen**” และ *เอาพระคล้องคอ* แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “**put the amulet round his neck**” เป็นต้น เมื่อแสดงเฉพาะเหตุการณ์ที่สอง ซึ่งพบเป็นส่วนใหญ่ นั้น ผู้แปลมักสื่อความหมายโดยใช้กริยาวิเศษณ์เช่นกัน ตัวอย่างเช่น *(คลานเข้าไป)เอาน้ำอบประพรมลงบนสิ่งที่วางอยู่บนผ้าแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “(crawled over) to sprinkle the objects laid out on the white cloth”* และ *เอามะม่วงล้างปากเสียด้วย* แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “**freshen your mouth with some mango**” เป็นต้น ในกรณีนี้ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าผู้แปลมักเลือกใช้กลวิธีที่ละส่วนแรกของความหมายพื้นฐานของโครงสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” ที่สื่อการ “หยิบฉวยสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาหรือนำผู้ใดผู้หนึ่งมา” แต่รักษาความหมายส่วนที่สอง “เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง” ไว้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแนวคิดที่เหมาะสมจะนำมาประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายการเลือกของผู้แปลข้างต้นนี้คือแนวคิดเกี่ยวกับการคิดที่จะพูด (thinking for speaking) ที่เสนอโดยแดน สโลบิน ดังมีหลักการตามข้ออธิบายไว้ในหัวข้อ (3) ข้างต้น ทั้งนี้เพราะหลังจากขั้นตอนของการวิเคราะห์ความหมายต้นฉบับ ผู้แปลต้องผ่านกระบวนการคิดว่าจะสื่อความหมายนั้นออกมาในรูปของภาษาปลายทางอย่างไร จากแนวคิดดังกล่าวที่เชื่อว่าผู้ที่พูดภาษาต่างกันจะอธิบายเหตุการณ์เดียวกันในลักษณะที่ต่างกันออกไป เนื่องจากแต่ละภาษามีตัวเลือกในการเข้ารหัสภาษาที่ต่างกันตามข้อจำกัดด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์ของแต่ละภาษา ในกรณีของการอธิบายเหตุการณ์สองเหตุการณ์ต่อเนื่องกันซึ่งสื่อโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” ที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ การที่ภาษาไทยที่มีหน่วยสร้างกริยาเรียงนั้นชี้ให้เห็นว่าภาษาไทยสนใจข้อมูลของแต่ละเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด ทุกเหตุการณ์จึงแสดงด้วยการนำคำกริยาแต่ละตัวมาเรียงต่อกันไปเพื่อสื่อสารให้เห็นภาพทุกลำดับ ในขณะที่ภาษาอังกฤษไม่มีหน่วยสร้างดังกล่าว ซึ่งสะท้อนว่าภาษาอังกฤษสนใจข้อมูลของเหตุการณ์ในมุมที่ต่างกับภาษาไทย กล่าวคือ ภาษาอังกฤษให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งมากกว่า ในที่นี้คือการบอกวัตถุประสงค์และสิ่งที่กระทำกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือผู้ใดผู้หนึ่งที่ถูกนำมามากกว่าการนำสิ่งนั้นหรือคนผู้นั้นมา

ด้วยเหตุนี้ เมื่อผู้แปลต้องการสื่อความหมายของเหตุการณ์สองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันในต้นฉบับภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ในขั้นตอนการทำความเข้าใจตัวบท ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการแปลตามทฤษฎีการแปลแบบตีความ ผู้แปลจะคัดเลือกข้อมูลจากต้นฉบับที่สำคัญสำหรับภาษาอังกฤษ ซึ่งในที่นี้คือการบอกวัตถุประสงค์และสิ่งที่กระทำกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือผู้ใดผู้หนึ่งที่ถูกนำมา และนำมาเข้ารหัสภาษาบรรยายเหตุการณ์นั้นด้วยโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาอังกฤษที่ใช้สื่อความหมายดังกล่าวอันเป็นขั้นตอนที่สองของการแปล ส่งผลให้ประโยคแปลที่พบแสดงแต่เหตุการณ์ที่สองที่เกิดขึ้นในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” เป็นส่วนใหญ่

อย่างไรก็ตาม หากในขั้นตอนแรกที่ผู้แปลวิเคราะห์ความหมายของต้นฉบับ ผู้แปลพบว่าในบริบทนั้นความหมายของหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า “เอา” ส่วนแรกสื่อการ “หยิบฉวยสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาหรือนำผู้ใดผู้หนึ่งมา” สำคัญกว่าความหมายส่วนที่สอง “เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง” หรือสำคัญเท่ากัน ผู้แปลก็จะนำข้อมูลนั้นมาเข้ารหัสภาษาและเลือกโครงสร้างทางไวยากรณ์ภาษาอังกฤษแบบที่เอื้อให้สื่อความหมายดังกล่าวได้ เช่น การใช้กริยาวิเศษณ์และบุพบทวิ (ดูตัวอย่างที่ 6-7 ข้อ 4.2.2.1) สำหรับกรณีที่ความหมายส่วนแรกสำคัญและการใช้คำกริยาสองคำโดยมีคำเชื่อม (ดูตัวอย่าง 1-3 ในข้อ 4.2.1) สำหรับกรณีที่ความหมายทั้งสองส่วนมีความสำคัญทั้งคู่ หากความหมายไม่สำคัญทั้งสองส่วน คือไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุการณ์สองเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกันเลย เพราะสามารถเข้าใจได้จากข้อความแวดล้อม ผู้แปลก็จะละไว้ไม่แปลเลยหรืออาจเลือกแปลด้วยคำศัพท์เทียบเคียง (ดูตัวอย่าง 13-14 ในข้อ 4.2.1.3)

สรุป

ผลจากการศึกษาการแปลมโนทัศน์ที่สื่อโดยหน่วยสร้างกริยาเรียงที่มีคำว่า ‘เอา’ ที่มีความสัมพันธ์ทางความหมายกับกริยาอื่นในหน่วยสร้างแบบที่แสดงสองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน (sequential actions) จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ แสดงให้เห็นว่าวิธีการสื่อความหมายที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษทำได้โดยใช้โครงสร้างต่างๆ ที่หลากหลาย ซึ่งผู้แปลทำการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแปลแบบตีความ โดยผลออกจากรูปแบบของภาษาต้นฉบับและไม่ยึดติดกับรูปคำ แต่นำความหมายล้วนๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ต้นฉบับมาคิดว่าจะสื่อออกมาเป็น

ภาษาปลายทางที่สละสลวยเป็นธรรมชาติได้อย่างไร วิธีที่ผู้แปลเลือกสื่อความหมายในหน่วยสร้างกริยาเรียงนั้น มีทั้งที่แสดงสองเหตุการณ์ได้ครบถ้วนเหมือนต้นฉบับ แต่มีน้อย และแสดงเฉพาะเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเหตุการณ์ที่สองมากกว่าเหตุการณ์แรก รวมทั้งไม่แสดงเลยทั้งสองเหตุการณ์ซึ่งมีน้อยมากเช่นกัน กลวิธีการแปลที่หลากหลายนี้มีอาทิเช่น ใช้คำกริยาแสดงแต่ละเหตุการณ์อย่างชัดเจนและอาจมีคำเชื่อมระหว่างคำกริยา กริยาวลีที่อาจตามด้วยบุพบทที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย ละความไว้มองไม่แปลเลยหรืออาจเลือกแปลด้วยคำศัพท์เทียบเคียงเช่น นามวลี

แนวคิดที่น่าจะอธิบายรูปแบบการแปลส่วนใหญ่ของผู้แปลได้ดีคือแนวคิดเกี่ยวกับการคิดที่จะพูด (thinking for speaking) เพราะหลักการของแนวคิดนี้ทำให้เห็นการจัดลำดับความสำคัญของแต่ละเหตุการณ์ในเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดต่อเนื่องกันในหน่วยสร้างกริยาเรียงตามมุมมองของภาษาปลายทาง (ซึ่งต่างจากมุมมองของภาษาต้นฉบับ) เมื่อระบุได้ว่าเหตุการณ์ใดสำคัญมาก เหตุการณ์ใดสำคัญน้อย หรือเหตุการณ์ใดไม่สำคัญ ผู้แปลจึงเลือกโครงสร้างภาษาปลายทาง ซึ่งในที่นี้คือภาษาอังกฤษที่เหมาะสมเพื่อสื่อความหมายของหน่วยสร้างนี้ในต้นฉบับภาษาไทยได้ โดยไม่พยายามฝืนที่จะรักษาคุณสมบัติทั้งทางอรรถศาสตร์และวากยสัมพันธ์ (semantic and syntactic equivalence) ของหน่วยสร้างกริยาเรียงภาษาไทยไว้ในการแปลเป็นภาษาอังกฤษจนทำให้บทแปลที่ได้นั้นมีความแปลกประหลาด แต่มุ่งที่จะผลิตบทแปลสื่อความหมายได้ดีและมีความสละสลวยเป็นธรรมชาติด้วยเป็นสำคัญ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา.(2553). หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบในภาษาไทย. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ.), *หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2) (น. 66-173). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2530). *หลายชีวิต*. กรุงเทพฯ: สยามรัฐ.
- จิรัชย์ หิรัญรัต. (2525). *การศึกษาความหมายของคำว่า ‘เอา’ ในภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต).จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาวิชาภาษาศาสตร์.
- เลเดแรร์, มาริอานน์. (2540). การแปลคือการถ่ายทอดความหมาย มิใช่การถ่ายภาษา. (จิระพรรัช บุญเกียรติ, ผู้แปล). ใน *ศาสตร์การแปล : รวมบทความเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ* (น. 1-43). กรุงเทพฯ : โครงการศูนย์การแปล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธิา พินิจภูวดล.(2543). *คู่มือนักแปลอาชีพ*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2545). ความแตกต่างทางโครงสร้างของภาษาไทยกับภาษาอังกฤษที่มีผลต่อการแปล. *วารสารรวมคำแหง*, 19(3), 68-82.

ภาษาอังกฤษ

- Delisle, J. (1988). *Translation : An interpretive approach*. (Patricia Logan & Monica Creery, Trans.). Ottawa, Canada: University of Ottawa Press. (Original work published 1980)
- Fillmore, C. J. (1997). *Santa Cruz lectures on deixis*. Stanford, CA: CSLI Publications.
- Iwasaki, S. & Ingkaphirom, P. (2005). *A reference grammar of Thai*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Kukrit, P. M.R. (1996). *Many lives*. (M. Borthwick, Trans.). Chiang Mai, Thailand: Silkworm Books. (Original work published 1987)
- Levelt, W. J. M. (1989). *Speaking: From intention to articulation*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Lord, C. (1973). Serial verbs in transition. *Studies in African Linguistics*, 4(3), 269-295.
- Pawley, A. (1987). Encoding events in Kalam and English: Different logics for reporting experience. In R. Tomlin (Ed.), *Coherence and grounding in discourse* (pp. 335-336). Amsterdam, Netherlands: John Benjamins.
- Set somebody up. (2013). In *Oxford learner's dictionaries*. Retrieved from http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/set_1#set_1__365
- Slobin, Dan I. (1987). Thinking for speaking. *Proceedings of the Thirteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 435-445.

- Slobin, Dan I. (1991). Learning to think for speaking: Native language, cognition and rhetorical style. *Pragmatics*, 1(1), 7-25.
- Slobin, Dan I. (1996). From “thought and language” to “thinking for speaking”. In J.J. Gumperz & S. C. Levinson (Eds.), *Rethinking linguistic relativity* (pp. 70-96). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Slobin, Dan I. (2003). Language and thought online: Cognitive consequences of linguistic relativity. In D. Gentner & S. Gladin-Meadow (Eds.), *Language in mind: Advances in the study of language and thought* (pp. 157-192). Cambridge, MA: MIT Press.
- Stine, P.C. (1968). *The instrumental case in Thai: a study of syntax and semantics in generative model*. (Ph.D dissertation). University of Michigan, Ann Arbor, MI.
- Take. (2013). In *Oxford learner's dictionaries*. Retrieved from http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/take_1
- Take over. (2013). In *Oxford learner's dictionaries*. Retrieved from http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/take_1#take_1__812
- Talmy, Leonard. (1991). Path to realization: A typology of event conflation. *Berkeley Working Papers in Linguistics*, 17, 480-519.

กลวิธีการตอบรับคำชมและการถ่ายโอนทางภาษาแม่ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย
เปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น
Compliment Response Strategies and Language Transfer between Thai-
Speaking Learners of Japanese and Native Speakers of Japanese

วีณา สว่างกลาง

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานที่ศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการตอบรับคำชม ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเลือกใช้สำนวนในการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยและผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น รวมทั้งการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยซึ่งเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวไทย โดยศึกษาข้อมูลจากการทำแบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนา เพื่อที่จะทราบถึงกลวิธีในการตอบรับคำชมของแต่ละกลุ่มตัวอย่างและระดับในการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย จากผลของการศึกษาพบว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยและผู้พูดภาษาไทยชาวไทย ใช้กลวิธีการยอมรับต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุด สำหรับผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น ใช้กลวิธีการเลี่ยงต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุด สำหรับกลวิธีย่อย พบว่าทั้งสามกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีการแสดงความชื่นชมด้วยการกล่าวคำขอบคุณต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุด แต่มีความแตกต่างในกลวิธีที่ใช้อย่างมากคือ ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยใช้กลวิธีการแสดงความไม่เห็นด้วย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่นใช้กลวิธีการลดค่าคำชม ผู้พูดภาษาไทยชาวไทยใช้กลวิธีการเสนอแนะและกลวิธีการอธิบาย สำหรับผลเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมพบว่า ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำในการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยน้อยกว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยชาวไทย และปัจจัยด้านสถานที่ในการตอบรับคำชมมีผลน้อยกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ สำหรับการถ่ายโอนทางภาษาพบว่า มีการถ่ายโอนทางภาษาแตกต่างกันไปตามระดับความรู้ทางภาษาและประสบการณ์ในการพำนักในญี่ปุ่นหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับภาษาญี่ปุ่น

คำสำคัญ: การตอบรับคำชม, การถ่ายโอนทางภาษา, วัจนกรรม, ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

ABSTRACT

This research studies a comparison of compliment response strategies, including the social factors affecting the choice of expression made for a response to compliments among Thai-speaking learners of Japanese and native speakers of Japanese. Concurrently, this study also examines language transfer between Thai-speaking learners of Japanese and native speakers of Thai. The data was collected from participants of a conversation questionnaire into the process of

acquiring compliment response strategies of each of the sampling groups; as well, the levels of language transfer amongst Thai-speaking learners of Japanese was appraised. The results of the study reveal that Thai-speaking learners of Japanese and native speakers of Thai use compliment accepting strategies most often. In contrast, native speakers of Japanese use compliment evasion strategies most often. In addition, it was found that three of the sampling groups used the sub-strategy of appreciation, saying thank you to a compliment, most frequently; however, there was difference amongst the participants in the way the strategies were engaged. For example, the second most frequently used sub-strategy was that of Thai-speaking learners of Japanese using disagreement strategies. Native speakers of Japanese used compliment devaluing strategies, and native speakers of Thai used recommendation strategies and describing strategies. Finally, the results relating to social factors show that Thai-speaking learners of Japanese use fewer expressions in compliment responses than native speakers of Japanese and native speakers of Thai. Moreover, the site factor for compliment responses had the least influence compared with other factors. For example, it was found that differences in language transfer were related to Japanese language proficiency levels and experience of living in Japan or interaction with the Japanese language.

Keywords: compliment responses, language transfer, speed act, Thai-speaking learners of Japanese

ความสำคัญของปัญหา

การใช้ภาษาในการสื่อสารของมนุษย์ไม่ใช่แค่การแสดงคำพูดและแสดงท่าทางเท่านั้น มนุษย์ยังแสดงวัจนกรรมอันเป็นการกระทำบางสิ่งบางอย่างผ่านคำพูดหรือถ้อยคำที่กล่าวออกมาในขณะสนทนาด้วยซึ่งการแสดงวัจนกรรมแต่ละวัจนกรรม ต้องรู้จักเลือกสรรถ้อยคำให้เหมาะสมกับบริบทหรือสถานการณ์ตลอดจนปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง(นฤพร สันตมนัส, 2547:1) เพราะว่าถ้อยคำบางถ้อยคำสามารถคงความสัมพันธ์อันดีต่อกันได้ ในขณะที่เดียวกันบางถ้อยคำอาจสามารถทำลายความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อกันได้

การชมเปรียบเสมือนน้ำมันหล่อลื่นที่หล่อเลี้ยงสังคมช่วยเสริมสร้างและส่งเสริมความรู้สึกร่วมและสัมพันธภาพของผู้กล่าวรับและผู้รับคำชม (Yang, 2011:22) เมื่อได้รับคำชมผู้ฟังก็ต้องตอบรับคำชมด้วยการยอมรับการเลี้ยง หรือปฏิเสธ ขึ้นอยู่กับบริบทและสถานการณ์รอบข้าง การตอบรับคำชมเป็นวัจนกรรมอันแสดงถึงการกระทำบางอย่างผ่านทางคำพูดอันเป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่อคำชมที่ได้รับ และเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด และผู้พูดมักประสบกับสถานการณ์กลืนไม่เข้าคายไม่ออก แม้จะถูกชมในสถานการณ์เดียวกันความแตกต่างทางวัฒนธรรมส่งผลให้ใช้กลวิธีในการตอบรับคำชมแตกต่างกัน และอาจทำให้เกิดปัญหาบาดหมางและทำลายสัมพันธภาพที่มีมาได้ ดังนั้น ผู้ตอบรับคำชมต้องคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม สถานที่ และคุณภาพของภาษา(Brown &

Levinson, 1987) ไม่ใช่การใช้วาทะที่ไพเราะแต่เป็นการเลือกใช้ภาษาสุภาพอันมีเจตนาในการรักษาหน้า ซึ่งแตกต่างไปตามแต่ละสังคมและวัฒนธรรม เช่น สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาสุภาพมาก เพราะในสังคมญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์แบบสูงต่ำ และในภาษาญี่ปุ่นมีการใช้ไวยากรณ์พิเศษ อันได้แก่ คำสุภาพ คำยกย่อง คำถ่อมตน (ยูตากะ, 2552) ส่วนคำสุภาพในสังคมและวัฒนธรรมไทย คือการใช้คำราชาศัพท์ ซึ่งมีข้อกำหนดที่เป็นระเบียบแบบแผน เป็นตัวอย่างการใช้ภาษาสุภาพที่ชัดเจน (นิชาพร ยอตนณิ, 2554) โดยผู้ตอบรับคำชมควรคำนึงถึงหน้าของตนเองและคู่สนทนา และเลือกใช้ถ้อยคำหรือสำนวนที่เหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะ และกล่าวตอบรับคำชมด้วยกลวิธีหลีกเลี่ยงการชื่นชมตัวเอง และในขณะเดียวกันต้องแสดงความเห็นด้วยต่อสิ่งที่ผู้กล่าวชมได้ชมมา (Permerantz, 1978)

งานวิจัยที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่ทำการเปรียบเทียบการตอบรับคำชมระหว่างภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่นและการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย แต่ยังไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบกลวิธีการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น และ ผู้พูดภาษาไทยชาวไทย รวมทั้งการถ่ายโอนทางภาษาในตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่สองชาวไทย อีกทั้งการตอบรับคำชมเป็นวัจนกรรมที่ส่งผลต่อความรู้สึกของคู่สนทนาที่อาจทำให้เกิดการคุกคามหน้าของอีกฝ่าย อันสร้างความลำบากใจให้กับผู้กล่าวรับคำชมว่า จะกล่าวรับคำชมด้วยกลวิธีใดเพื่อไม่ทำลายหน้าของคู่สนทนา นอกจากนี้ความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของไทยและญี่ปุ่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมการใช้ภาษา มีแนวโน้มทำให้เกิดการเลือกใช้สำนวนในการตอบรับคำชมที่ต่างกันไป โดยเฉพาะเมื่อทำการตอบรับคำชมเมื่อถูกชมเรื่องความสามารถของตนเองและสิ่งที่ครอบครอง คนไทยตอบรับคำชมด้วยการยอมรับคำชมที่ได้รับ (นฤพร สันตมนัส, 2547) ในขณะที่ภาษาญี่ปุ่นสอนให้ปฏิเสธต่อคำชมเพื่อเป็นการแสดงความถ่อมตน (เซนโค เค เมย์นาร์ต, 2544: 638 ; ประภา แสงทองสุข และคณะ, 2556: 42) ฉะนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งประเด็นดังกล่าวเพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของกลวิธีการตอบรับคำชมรวมทั้งปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการเลือกใช้สำนวนตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น และผู้พูดภาษาไทยชาวไทย นอกจากนี้ยังศึกษาไปถึงการถ่ายโอนภาษาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นล่ามภาษาญี่ปุ่นด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษารั้วนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในกลวิธีการตอบรับคำชม ปัจจัยทางสังคมอันมีผลต่อการเลือกใช้สำนวนในการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่ทำอาชีพล่ามภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นผู้ที่เคยเรียนภาษาญี่ปุ่นแต่ปัจจุบันไม่ได้เรียนภาษาญี่ปุ่น ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น และผู้พูดภาษาไทยชาวไทย รวมทั้งศึกษาการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย เพื่อที่จะทราบถึงกลวิธีที่แต่ละกลุ่มตัวอย่างใช้ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ และการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย โดยมีคำถามนำวิจัย 3 คำถามดังนี้

คำถามนำวิจัย

- ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น มีกลวิธีตอบรับคำชมแตกต่างกันหรือไม่ และมีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร
- ปัจจัยทางสังคม อันได้แก่ เพศ สถานภาพ สถานที่ มีอิทธิพลต่อกลวิธีตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาว

ไทย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น และผู้พูดภาษาไทยชาวไทยหรือไม่ และปัจจัยใดที่มีผลต่อการตอบรับคำชมของกลุ่มตัวอย่าง

- ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยได้รับการถ่ายโอนจากภาษาแม่ผ่านถ้อยคำการตอบรับคำชมหรือไม่ และมีลักษณะการถ่ายโอนอย่างไรโดยเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาไทยชาวไทย

สมมุติฐาน

- ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นตอบปฏิเสธต่อคำชมที่ได้รับ อันเนื่องมาจากหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นสอนให้ปฏิเสธต่อคำชมเพื่อเป็นการแสดงความถ่อมตน (เซนโคะ เค เมย์นาร์ต, 2544:638 ; ประภา แสงทองสุขและคณะ, 2556:42) และผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่มีความสามารถระดับต่ำกว่า มีประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์กับชาวญี่ปุ่นน้อยกว่า จะเกิดการถ่ายโอนทางภาษา
- ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น ตอบลดค่าต่อคำชมที่ได้รับ อันแสดงให้เห็นถึงการอ่อนน้อมถ่อมตนซึ่งเป็นเรื่องที่ฝังรากลึกอยู่ในความคิดค่านึงของคนญี่ปุ่นมาตั้งแต่โบราณกาล
- ผู้พูดภาษาไทยชาวไทย ตอบยอมรับต่อคำชมที่ได้รับด้วยการกล่าวคำขอบคุณ สังคมไทยเป็นสังคมที่ปฏิบัติตามคติความเห็นด้วย ซึ่งควรมีความขัดแย้งกับผู้อื่นให้น้อยที่สุด และควรเห็นด้วยกับคำชมที่ได้รับ เพราะการแสดงความคิดเห็นเป็นการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง (นฤพร สันตมนัส, 2547:133-134) ทั้งสังคมไทยมีค่านิยมในการเคารพผู้อาวุโส ดังนั้นหากกล่าวปฏิเสธต่อคำชมก็เสมือนกับเป็นการทำลายหน้าของฝ่ายตรงข้ามได้

การทบทวนวรรณกรรม

ที่ผ่านมาการศึกษาเกี่ยวกับการตอบรับคำชมมากมาย อาทิเช่น Permerantz, 1978 ; Yokota, 1985 ; Han, 1992 ; Chiang & Pochtrager, 1993 ; Hirata, 1999; Qu & Wang, 2005 ; Shimizu, 2009 ; Kim, 2006 ; Cedar, 2006 ; Masuda, 2009 ; Sayan, 2010 ; Xia, 2010 ; Bu, 2010 ; Tatsumi, 2010 ; Chen, 2012 ; Phoocharoensil, 2012 เป็นต้น แม้แต่ในภาษาไทยก็ได้รับการศึกษาเช่นเดียวกัน อาทิเช่น นฤพร สันตมนัส, 2547 ; พงศ์ปณต โชติทุม, 2521 ; วสันต์ ดอแว, 2556 เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยที่ผ่านมาทำให้ทราบว่าการเลือกใช้ถ้อยคำหรือสำนวนแสดงการตอบรับคำชมที่ได้รับแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคมและวัฒนธรรม ยกตัวอย่างเช่น การตอบรับคำชมของคนไทยเป็นการตอบรับคำชมแบบเห็นด้วยโดยใช้กลวิธีแสดงการยอมรับต่อคำชมที่ได้รับ (พงศ์ปณต โชติทุม, 2521 ; นฤพร สันตมนัส, 2547 ; Cedar, 2006 ; Sayan, 2010) ส่วนคนญี่ปุ่นตอบรับคำชมแบบปฏิเสธ (เซนโคะ เค เมย์นาร์ต, 2544 ; Xia, 2010) ซึ่งความแตกต่างของการตอบรับคำชมสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ของไทยและญี่ปุ่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมการใช้ภาษา ที่มีแนวโน้มทำให้เกิดการเลือกใช้สำนวนในการตอบรับคำชมที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้งานวิจัยเกี่ยวกับการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ เช่น กลุ่มผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศชาวเกาหลีของ Han (1992) ผู้เรียนชาวจีนของ Chiang & Pochtrager (1993) และ Chen (2012) ผู้เรียนชาวญี่ปุ่นของ Shimizu (2009) ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย Cedar (2006) และผู้เรียนในหลากหลายชนชาติของ Wolfson (1989) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาวเกาหลีของ Han (1992) และกลุ่มผู้เรียนชาวญี่ปุ่นของ

Shimizu (2009) ตอบยอมรับต่อคำชมที่ได้รับด้วยกลวิธีการยอมรับต่อคำชมที่ได้รับ ซึ่ง Han (1992) กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับสูงชาวเกาหลีตอบรับคำชมเช่นนี้มากที่สุดอาจเป็นเพราะ 1) ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษอเมริกันผ่านปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับผู้พูดภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาแม่ชาวอเมริกันนอกห้องเรียน 2) หนังสือหรือบทเรียนที่เรียนตอนอยู่เกาหลีระบุว่า การตอบ “Thank you” เมื่อได้รับคำชมเป็นการตอบที่ถูกต้อง และ 3) คนอเมริกันมีคตินิยม (Stereotype) ในการยอมรับคำชมแบบตรง ๆ ส่วนกลุ่มผู้เรียนชาวจีนของ Chiang & Pochtrager (1993) ตอบปฏิเสธต่อคำชมที่ได้รับ ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มผู้เรียนชาวจีนของ Chen (2012) ที่ตอบยอมรับต่อคำชมที่ได้รับด้วยการกล่าว “Thanks” หรือ “Thank you” เหมือนชาวอเมริกัน และตอบปฏิเสธด้วยการแสดงความไม่เห็นด้วย ทั้งยังใช้คำว่า “really” แตกต่างจากเจ้าของภาษาชาวอเมริกัน กล่าวคือ คนอเมริกันใช้คำว่า “Really” หรือ “Oh, really” ในการตอบรับคำชมแต่ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนใช้เป็นเครื่องหมายในการแสดงการได้รับข้อมูลสำหรับกลุ่มผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยของ Cedar (2006) ตอบรับคำชมแบบยอมรับในสัดส่วนที่เท่ากับผู้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ชาวอเมริกัน และยังพบว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยตอบรับคำชมด้วยกลวิธีที่แตกต่างจากชาวอเมริกัน โดยเฉพาะการตอบรับคำชมแบบให้รายละเอียดในเชิงบวกที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยใช้น้อยกว่าผู้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ชาวอเมริกัน ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยขาดความคุ้นเคยกับการแสดงออกในภาษาอังกฤษทางสังคม หมายความว่า ความสามารถทางภาษาของผู้เรียนยังไม่ถูกพัฒนาไปถึงขั้นที่จะมีความรู้ลึกในการให้รายละเอียดในทางบวกได้ และยังพบอีกว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทยตอบรับคำชมด้วยการยิ้ม (หัวเราะ) ซึ่งกลวิธีนี้ไม่มีในชาวอเมริกัน ซึ่งการยิ้มในวัฒนธรรมไทยเมื่อได้รับคำชมนั้นเป็นการแสดงความยินดีต่อคำชมที่ได้รับเล็กน้อย และเป็นการเสี่ยงต่อการยอมรับคำชม เพราะอาจทำให้ดูเป็นการยกยอตนเอง อีกทั้งการยอมรับคำชมอย่างชัดเจนเหมือนกับเป็นการชื่นชมตนเองซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมในวัฒนธรรมไทย และกลวิธีการยิ้มในสังคมไทย จะช่วยลดการคุกคามหน้าและความตึงเครียดลงได้ ดังนั้นแทนที่จะพูดคำว่า “ไม่” ชาวไทยก็จะยิ้มออกมาให้กับผู้กล่าวชม โดยไม่มีการอธิบายออกมาเป็นภาษาใด ๆ (Cedar, 2006:16)

สำหรับกลุ่มผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองนั้นประกอบไปด้วย กลุ่มผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวอเมริกันของ Shimizu (2009) และ Tatsumi (2010) กลุ่มผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีนของ Xia (2010) ซึ่งผลการวิจัยของกลุ่มผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น ผลการวิจัย พบว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวอเมริกันของ Shimizu (2009) และ Tatsumi (2010) ตอบปฏิเสธต่อคำชมที่ได้รับในลักษณะเดียวกัน โดยกลุ่มตัวอย่างของ Shimizu (2009) ประกอบไปด้วยผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศที่ไม่เคยใช้ชีวิตในประเทศญี่ปุ่นและผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่สองระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่มีประสบการณ์การพำนักในประเทศญี่ปุ่นเฉลี่ย 1.6 ปี ส่วนกลุ่มตัวอย่างของ Tatsumi (2010) เป็นชาวอเมริกันผู้พูดภาษาอังกฤษอเมริกาเป็นภาษาแม่ ไม่เคยเรียนภาษาเอเชียตะวันออกและไม่เคยพำนักอยู่ในเอเชียตะวันออก

Xia (2010) ได้ทำการศึกษาการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีนที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นระดับ 1 โดยเก็บข้อมูลจากบทสนทนาตามธรรมชาติ พบว่าผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีนที่พำนักอยู่ประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลาครึ่งปี ทำการตอบรับคำชมด้วยการหัวเราะแกล้งเกิน ปฏิเสธและยอมรับคำชมที่ได้รับ ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากัน ส่วนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีนที่พำนักอยู่ประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลา 2 ปีครึ่ง ทำการตอบรับคำชมด้วยกลวิธีการปฏิเสธและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมโดยการให้ข้อมูลเชิงปฏิเสธ ผลการศึกษานี้สรุปได้ว่า หากผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีนได้เรียนรู้และได้ใช้

ชีวิตอยู่ในประเทศญี่ปุ่นนานเท่าไรยิ่งทำให้เกิดการซึมซับทางด้านการใช้ภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นมากขึ้นซึ่งทำให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีนสามารถใช้ภาษาญี่ปุ่นได้เป็นธรรมชาติและใกล้เคียงกับคนญี่ปุ่นมากขึ้น

จากผลการวิจัยกลุ่มผู้เรียนภาษาต่างประเทศทั้งภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น พบว่า ผู้เรียนใช้กลวิธีที่ทั้งเหมือนและแตกต่างจากเจ้าของภาษา จึงสรุปได้ว่า หากผู้เรียนอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมของภาษาเป้าหมายหรือมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาต่างประเทศนั้นอย่างเพียงพอ จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากขึ้นในทางกลับกัน หากความรู้หรือประสบการณ์และการพำนักอยู่ในประเทศที่ใช้ภาษาเป้าหมายน้อย ก็อาจทำให้เกิดการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนได้

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการถ่ายโอนทางภาษาในการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศชาวจีน Qu & Wang (2005) กับ Bu (2010) และชาวไทย Phoocharoensil (2012) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Qu & Wang (2005) ศึกษาการถ่ายโอนทางภาษาในการตอบรับคำชมระหว่างผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอกซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับสูงและผู้เรียนภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่วิชาเอกซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับต่ำ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนทั้งสองกลุ่มตอบรับคำชมแบบเดียวกับที่ชาวอเมริกันใช้ คือ ตอบรับคำชมด้วยการเห็นด้วยต่อคำชมที่ได้รับ แต่เมื่อคุระระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนกับการถ่ายโอนทางภาษาแล้วพบว่า ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษต่ำมีการถ่ายโอนทางภาษามากกว่าผู้ที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับสูง และยังมีการถ่ายโอนภาษาทางบวกด้วยการนำเอาความรู้เกี่ยวกับเงื่อนไขหรือปัจจัยทางสังคมที่ควบคุมการใช้ภาษาของผู้พูดไปใช้กับการตอบรับคำชมในภาษาอังกฤษด้วย เช่น

A: You are really helpful!

B: That's what I should do.

A: You should?

(Qu & Wang, 2005:8)

ในภาษาจีนการตอบรับคำชมด้วยการกล่าวคำว่า “That's what I should do.” เป็นเพียงการแสดงความรู้สึกและการถ่อมตนในการตอบรับคำชม ซึ่งมีความหมายว่า คุณชมเกินไปแล้วกับสิ่งที่ดิฉันทำ มันเป็นปกติที่ดิฉันทำและไม่ควรค่าแก่การชมใด ๆ เลย (*Your compliment is too much for what I have done, it's just what I usually do and it's not worth complimenting at all.*) (Qu & Wang, 2005:8)

แต่สำหรับคนที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ถือว่าการตอบรับคำชมในลักษณะเช่นนี้ไม่เหมาะสม เพราะตามธรรมเนียมการตอบรับคำชมในภาษาอังกฤษตอบรับด้วยกลวิธีการเห็นด้วยหรือยอมรับต่อคำชมที่ได้รับ

Bu (2010) ศึกษาการถ่ายโอนทางภาษาในการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนซึ่งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย ผู้ซึ่งมีอายุ การศึกษาและความชำนาญทางด้านภาษาอังกฤษเท่ากันทุกคน พบว่า ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนตอบรับคำชมต่างกับเจ้าของภาษาชาวอังกฤษ กล่าวคือ ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนตอบรับคำชมด้วยวิธีการลดค่าคำชม ขณะที่เจ้าของภาษาชาวอังกฤษตอบรับคำชมด้วยการกล่าวคำขอบคุณ และการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนนั้นเหมือนกับการตอบรับคำชมของชาวจีน สรุปคือ ชาวจีนตอบรับคำชมด้วยการกล่าวคำขอบคุณ

น้อยกว่าชาวอังกฤษและผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนตอบรับคำชมด้วยการกล่าวขอบคุณน้อยมากเมื่อเทียบกับเจ้าของภาษาชาวอังกฤษ สรุปได้ว่า ในการศึกษาพบการถ่ายโอนจากภาษาแม่ไปสู่ภาษาที่สองหรือภาษาเป้าหมายโดยผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองชาวจีน

Phoocharoensil (2012) ศึกษาการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับสูง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอก และ กลุ่มที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับต่ำ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอก ทั้งสองกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการศึกษาภาษาอังกฤษที่ประเทศไทยเป็นเวลา 12 ปีเป็นอย่างต่ำ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับสูง ตอบรับคำชมด้วยกลวิธีการยอมรับคำชมมากกว่ากลุ่มผู้มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับต่ำ และตอบรับคำชมด้วยกลวิธีที่เหมือนกับชาวอเมริกัน กล่าวคือ กลุ่มผู้ที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับสูงตอบรับคำชมด้วยกลวิธีการเพิ่มคำคำชม การเห็นด้วย และแสดงการขอบคุณต่อคำชม ซึ่งเป็นกลวิธีเดียวกับที่ชาวอเมริกันใช้ในการตอบรับคำชม ส่วนการตอบรับคำชมด้วยกลวิธีการลดคำคำชม พบมากในการตอบรับคำชมของชาวไทย กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่ผู้มีความสามารถทางภาษาอังกฤษระดับต่ำนำมาใช้บ่อยมากในการตอบรับคำชมในภาษาอังกฤษ ซึ่งการใช้กลวิธีการตอบรับคำชมในลักษณะเช่นนี้ อาจสื่อถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนของวัฒนธรรมไทย การตอบรับคำชมโดยตรงนั้นแสดงให้เห็นถึงการชมเชยหรือยกย่องตัวเอง อันเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงในสังคมไทย

จากผลการศึกษาการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวจีนและชาวไทย พบว่า ความสามารถทางภาษาของผู้เรียนมีผลต่อการถ่ายโอนทางภาษา กล่าวคือ ผู้เรียนที่มีความสามารถระดับสูง จะตอบรับคำชมด้วยกลวิธีที่เหมือนกับภาษาเป้าหมาย ส่วนผู้เรียนที่มีความสามารถระดับต่ำหรือระดับต้นเกิดการถ่ายโอนจากภาษาแม่ของตนเองไปสู่ภาษาเป้าหมายได้ง่าย เพราะการเรียนรู้ภาษาที่สองผู้เรียนจะใช้หลักการหรือวิธีการในการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งมาเป็นเกณฑ์

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสามกลุ่ม คือ ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่เป็นล่ามภาษาญี่ปุ่นซึ่งขณะนี้ไม่ได้เรียนภาษาญี่ปุ่นแล้ว โดยกำหนดระดับความสามารถของผู้เรียนตั้งแต่ไม่เคยสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นจำนวน 4 คน จนถึงมีความสามารถทางภาษาตั้งแต่ระดับต่ำสุดถึงระดับสูงสุด คือ ระดับ N4 จำนวน 1 คน ระดับ N3 จำนวน 5 คน ระดับ N2 จำนวน 9 คน และ ระดับ N1 จำนวน 1 คน ในกลุ่มผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นนี้มีทั้งผู้ที่เคยพำนักในประเทศญี่ปุ่นจำนวน 13 คน ตั้งแต่ระยะเวลาต่ำสุด 9 วันจนถึงระยะเวลานานสุด 8 ปีและไม่เคยพำนักในประเทศญี่ปุ่นจำนวน 7 คน (ต่อไปจะเรียกแทนกลุ่มนี้ว่า “ผู้เรียน”) คนญี่ปุ่นที่พูดภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่ (ต่อไปจะเรียกแทนกลุ่มนี้ว่า “คนญี่ปุ่น”) และคนไทยที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ (ต่อไปจะเรียกแทนกลุ่มนี้ว่า “คนไทย”) ทั้งหมดเป็นพนักงานบริษัทอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป โดยแต่ละกลุ่มมีจำนวน 20 คน เป็นเพศหญิง 10 คน เพศชาย 10 คนรวมทั้ง 3 กลุ่มมีทั้งหมด 60 คน ทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบ Discourse completion test : DCT โดยบรรยายสถานการณ์และรายละเอียดของความสัมพันธ์ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเติมบทสนทนาเมื่อถูกกล่าวชม

ว่า หากผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในสถานการณ์การถูกข่มขืนตามที่กำหนด ผู้ตอบแบบสอบถามจะกล่าวตอบรับคำข่มขืนอย่างไรใน 2 หัวข้อคำข่ม คือ คำข่มเกี่ยวกับความสามารถและคำข่มเกี่ยวกับสิ่งที่ครอบครอง ซึ่งประกอบด้วยคำข่มละ 2 สถานการณ์ รวมทั้งหมด 4 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์แบ่งออกเป็นสถานการณ์ที่ถูกข่มต่อหน้าบุคคลอื่น และสถานการณ์ที่ถูกข่มโดยอยู่กันสองต่อสองดังรายละเอียดต่อไปนี้

สถานการณ์ 1 และ 2 เป็นการข่มเกี่ยวกับความสามารถในการทำกิจกรรมการปรับปรุงสถานที่ทำงาน (ไคเซ็น) จนได้รับรางวัลชนะเลิศ

สถานการณ์ 3 และ 4 เป็นการข่มเกี่ยวกับสิ่งที่ครอบครองโดยให้ข่มเกี่ยวกับบุตรที่ได้รับรางวัลชนะเลิศในการตอบปัญหาวิชาการในงานวันครอบครัว

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างด้วยการแยกแต่ละ semantic formulas ในการจำแนกประเภทของกลวิธีการตอบรับคำข่มโดยวิเคราะห์จากความหมายของถ้อยคำ ซึ่งผู้วิจัยได้ตีกรอบความหมายของถ้อยคำออกเป็น 3 กลวิธีหลัก 17 กลวิธีย่อย โดยอ้างอิงกลวิธีการตอบรับคำข่มของ Shimizu (2009) อันเป็นกลวิธีที่ครอบคลุมงานวิจัยนี้มากที่สุดเป็นหลักในการตีกรอบความหมาย ได้แก่

1. การตอบรับคำข่มด้วยวิธีการยอมรับ ประกอบด้วย 5 กลวิธีย่อย คือ 1) กลวิธีการแสดงความชื่นชม 2) กลวิธีแสดงความเห็นด้วย 3) กลวิธีแสดงความดีใจ 4) กลวิธีการกล่าวชมกลับ 5) กลวิธีการกล่าวเพิ่มคำคำชม
2. การตอบรับคำข่มด้วยวิธีการเลี่ยง ประกอบด้วย 9 กลวิธีย่อย คือ 1) กลวิธีการอธิบายรายละเอียด 2) กลวิธีการให้คำคำชมแก่ผู้อื่น 3) กลวิธีแสดงคำถามหรือข้อสงสัยต่อคำข่มที่ได้รับ 4) กลวิธีการเปลี่ยนหัวข้อแบบจงใจ 5) กลวิธีการหักเหทสนทนาไปตามเนื้อหา 6) กลวิธีการลดคำคำชม 7) กลวิธีการเสนอแนะ 8) กลวิธีการพูดหยอกล้อหรือพูดตลก 9) กลวิธีการแสดงอวัจนภาษา
3. การตอบรับคำข่มด้วยวิธีการปฏิเสธ ประกอบด้วย 3 กลวิธีย่อย คือ 1) กลวิธีแสดงความไม่เห็นด้วย 2) กลวิธีว่ากล่าว 3) กลวิธีแสดงความเขินอาย

จากนั้นจึงวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำในแต่ละถ้อยคำที่ใช้ในการตอบรับคำข่มตามกรอบความหมาย ทั้ง 17 กลวิธีย่อยข้างต้นเป็นหลัก และนำ Semantic formulas มาวิเคราะห์และจัดแยกกลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบการใช้กลวิธีย่อยของการตอบรับคำข่ม โดยใช้วิธีการตีความหมายในแต่ละกลุ่มคำ ดังต่อไปนี้

การกล่าวข่มเกี่ยวกับความสามารถในการทำไคเซ็นจนคว้ารางวัลชนะเลิศมาได้ ผู้ตอบรับคำข่มกล่าวตอบรับคำข่มที่ได้รับและผู้วิจัยตีความของความหมายดังรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

คำข่ม : “โอเดียแถมเก่งวะ”

ตอบรับ : “ไม่ได้เง้งครั้น เป็นสิ่งที่คิดและทำแล้วเห็นว่าเป็นไปได้กับการใช้งานจริง”

[ไม่เห็นด้วย]

[ให้รายละเอียด]

“ไม่ได้เง้งครั้น”

เป็นการตอบปฏิเสธต่อคำข่มที่ได้รับโดยแสดงถ้อยคำที่ไม่เห็นด้วยกับคำข่มอย่างชัดเจน ดังนั้น ความหมายของถ้อยคำนี้คือ [ไม่เห็นด้วย]

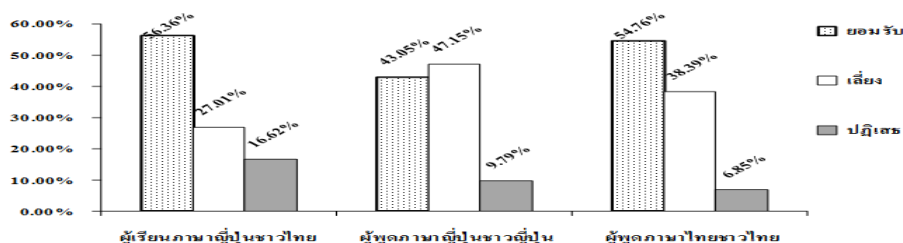
“เป็นสิ่งที่คิดและทำแล้วเห็นว่าเป็นไปได้กับการใช้งานจริง” เป็นการอธิบายและให้รายละเอียดเกี่ยวกับไอดีในการตอบรับคำถามว่าไอดีนั้นเป็นอย่างไร ดังนั้นความหมายของถ้อยคำนี้คือ [ให้รายละเอียด] เป็นต้น

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

1. กลวิธีการตอบรับคำชม

ผลการศึกษาการตอบรับคำชมของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง จากภาพที่ 1 พบว่า ผู้เรียนและคนไทยตอบรับคำชมด้วยการยอมรับมากที่สุดคิดเป็น 56.36% และ 54.76% ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่กล่าวว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่ปฏิบัติตามคติความเห็นด้วย ซึ่งควรมีความขัดแย้งกับผู้อื่นให้น้อยที่สุด และควรเห็นด้วยกับคำชมที่ได้รับ เพราะการแสดงความคิดเห็นเป็นการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง (นฤพร สันตมนัส, 2547:133-134) ทั้งสังคมไทยเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญในเรื่องอาวุโส ให้เกียรติและยกย่องผู้ใหญ่ หรือผู้ที่อาวุโสกว่า อันเป็นลักษณะเด่นของสังคมไทย พบเห็นได้ในทุกกลุ่มทุกชนชั้น โดยพ่อแม่ หรือผู้ปกครองจะสั่งสอนลูกหลานของตน ให้เด็กมีสัมมาคารวะต่อผู้ที่อาวุโสกว่า คนไทยจึงให้ความสำคัญเคารพต่อผู้อาวุโส ดังนั้น หากกล่าวปฏิเสธต่อคำชมก็เสมือนกับเป็นการทำลายหน้าของฝ่ายตรงข้ามได้ และการแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนของคนไทยนั้นควรตอบยอมรับออกมาตรง ๆ เพราะเป็นการแสดงความจริงใจต่อคู่สนทนาและรักษาสัมพันธอันดีต่อกันและกัน แต่ผลงานวิจัยของ Phoocharoensil (2012) พบว่าชาวไทยนิยมตอบรับคำชมด้วยกลวิธีการลดค่าคำชม ซึ่งทาง Phoocharoensil (2012) ได้กล่าวเอาไว้ว่า การตอบรับคำชมด้วยกลวิธีการลดค่าคำชมนั้น อาจสื่อถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนของวัฒนธรรมไทย จึงอาจเป็นไปได้ว่า คนไทยใช้ทั้งสองวิธีนี้เพื่อตอบรับคำชมที่สื่อถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนของวัฒนธรรมไทยที่ช่วยทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ช่วยให้สังคมอยู่ได้อย่างมีสันติสุขอย่างยั่งยืน ไม่มีความขัดแย้ง ซึ่งการแสดง ความอ่อนน้อมถ่อมตนในการตอบรับคำชมนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์การตอบรับคำชมที่แตกต่างกัน

สำหรับคนญี่ปุ่นเลือกใช้การเลี่ยงมากที่สุดคิดเป็น 47.15% อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นที่สอนว่าจะทำสิ่งใดต้องให้ความสำคัญกับส่วนรวม ให้มีความเกรงใจผู้อื่นและให้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน เช่น การไม่ตอบยอมรับหรือไม่ปฏิเสธออกมาตรง ๆ เพราะการแสดงความรู้สึกออกมาตรง ๆ เป็นการคุกคามหรือทำลายหน้าของฝ่ายตรงข้ามได้ ดังนั้น คนญี่ปุ่นจึงมีแนวโน้มตอบเลี่ยง เพื่อรักษาหน้าของฝ่ายตรงข้ามและรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

ภาพที่ 1 กลวิธีการตอบรับคำชมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น และผู้พูดภาษาไทยชาวไทย

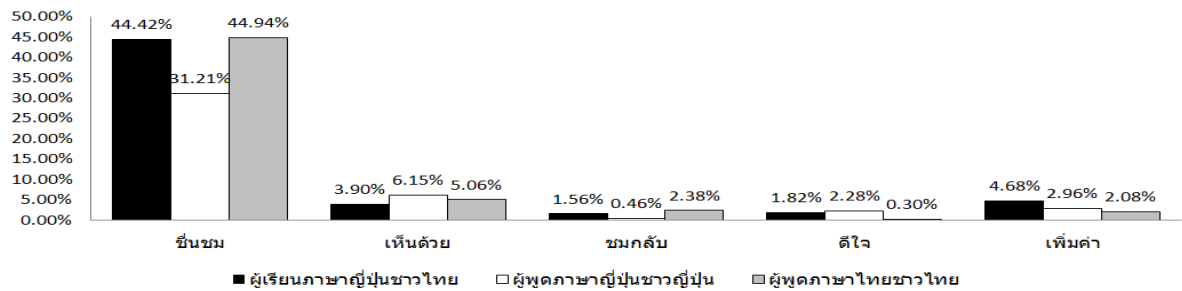
สำหรับกลวิธีย่อยในการตอบรับคำชมแบบยอมรับตามภาพที่ 2 จะเห็นว่าทั้งสามกลุ่มตัวอย่างใช้กลวิธีการแสดงความชื่นชมด้วยการกล่าวขอบคุณต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุด แต่มีความแตกต่างในการเลือกใช้กลวิธีการตอบรับคำชมแบบเลียง(ภาพที่ 3) และแบบปฏิเสธ (ภาพที่ 4) กล่าวคือ ผู้เรียนใช้กลวิธีแสดงความไม่เห็นด้วยและกลวิธีการยกย่องคำชมให้ผู้อื่น ผลที่ได้มานั้นตรงกับสมมุติฐานการวิจัยข้อแรกที่ตั้งเอาไว้ว่า ผู้เรียนตอบปฏิเสธต่อคำชมที่ได้รับการที่ผู้เรียนใช้กลวิธีนี้อาจสืบเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนของผู้เรียนที่ถูกสอนตามหนังสือเกี่ยวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น ที่ได้ระบุเอาไว้ว่า เมื่อได้รับคำชมให้ตอบรับด้วยการปฏิเสธก่อนและถ้าจำเป็นก็ยกความดีเป็นของคนอื่นแทนโดยใช้ถ้อยคำว่า 「～おかげで、～ (เพราะความช่วยเหลือ/การสนับสนุน)」 และ 「～の協力～ (เพราะความร่วมมือของ.....)」 อันเป็นการแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนและเป็นมารยาทอันดีอย่างหนึ่งของคนญี่ปุ่น เช่น หนังสือสนุกกับภาษาญี่ปุ่น 6 ของ โอะซามุ และ โนะบุโกะ มิซึทานิ (2551 : 70-71) และ เซนโคะ เค เมย์นาร์ต (2544 : 638 - 639) ซึ่งกลวิธีการยกย่องคำชมให้ผู้อื่นของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นนั้นยังไม่ปรากฏในงานวิจัยที่ผ่านมา

คนญี่ปุ่นเลือกใช้กลวิธีการตอบรับคำชมแบบเลียงด้วยกลวิธีการลดคำคำชมมากที่สุด (ภาพที่ 3) ซึ่งตรงกับสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนซึ่งเป็นสิ่งที่ฝังรากลึกในความคิดคำนึงของคนญี่ปุ่นมาแต่โบราณกาล ซึ่งญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมการใช้ภาษาสุภาพในการแสดงความสัมพันธ์แบบคนนอก (“ SOTO ” หมายถึง บุคคลที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มของตนเอง เช่น บริษัทอื่น ๆ ครอบครัวอื่น ๆ เป็นต้น) และ คนใน (“ UCHI ” หมายถึง บุคคลที่อยู่ในกลุ่มของตนเองเช่น ครอบครัว เพื่อนร่วมงานบริษัทเดียวกัน เป็นต้น) เพราะว่าการใช้ภาษาในการพูดของคนญี่ปุ่นเมื่อพูดเรื่องของตนเองรวมไปถึงการกล่าวถึงสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองคนญี่ปุ่นจะใช้ถ้อยคำแสดงการถ่อมตนเมื่อพูดกับบุคคลนอกกลุ่มของตนเอง และใช้ถ้อยคำแสดงการยกย่องเมื่อกล่าวถึงบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มของตนเอง (ยูตะกะ, 2552) เช่น เมื่อถูกชมเกี่ยวกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ในงานวิจัยนี้คือ การชมบุตรที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันเป็นการชมเกี่ยวกับสิ่งที่ครอบครอง คนญี่ปุ่นตอบรับคำชมด้วยถ้อยคำที่แสดงการลดคำคำชมนั้นโดยไม่ยกย่องคนในกลุ่มของตนเองว่ามาจากความสามารถของบุตรตนเองจริง ๆ แต่จะกล่าวเลียงออกไปถึงโชคชะตาเพื่อแสดงให้เห็นว่า ที่ได้รับรางวัลนี้เป็นเพราะโชคชะตา อันไม่ได้เกิดจากความสามารถที่แท้จริงของบุตรตนเอง ซึ่งก็คือการถ่อมตนนั่นเอง และแม้ว่าลักษณะของถ้อยคำที่พบในงานวิจัยนี้จะแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ เช่น ในงานวิจัยของ Shimizu (2009) 「大分前のなんですけど。(มันเก่ามากแล้ว)」 เป็นต้น แต่ก็สามารถวิเคราะห์ได้ในลักษณะเดียวกันว่า นอกจากคนญี่ปุ่นจะคำนึงถึงการใช้ภาษาแสดงความเป็นคนนอกคนในดังกล่าวไปข้างต้นแล้ว วัฒนธรรมการตอบรับคำชมในลักษณะเช่นนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะนิสัยของคนญี่ปุ่นไม่นิยมใช้ภาษาที่แสดงความชัดเจนออกมาว่า “ไม่” แต่มักจะใช้ภาษาที่กลางๆ พูดอ้อม ๆ ไม่บ่งชี้อะไรออกไปตรง ๆ และใช้ภาษาคลุ่มเครือ เพราะการปฏิเสธอย่างชัดเจนเป็นการกระทำที่ไร้มารยาทและไม่ถนอมจิตใจของอีกฝ่ายที่อาจทำให้อีกฝ่ายรู้สึกเสียใจได้ (เซนโคะ เค เมย์นาร์ต, 2544 : 661-663) ซึ่งผลวิจัยที่ออกมาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Itoi (1999) ซึ่ง Itoi ได้กล่าวว่า การตอบยอมรับแบบตรง ๆ เปรียบเสมือนการโอ้อวดตนเองและเสียงที่อาจจะทำลายหน้าของฝ่ายตรงข้าม แต่หากปฏิเสธออกไปตรง ๆ ก็เป็นการเสียมารยาทและทำลายหน้าของฝ่ายตรงข้ามได้เช่นกัน ดังนั้น คนญี่ปุ่นจึงใช้ภาษาในลักษณะที่ไม่บ่งชี้ชัดออกไปตรง ๆ

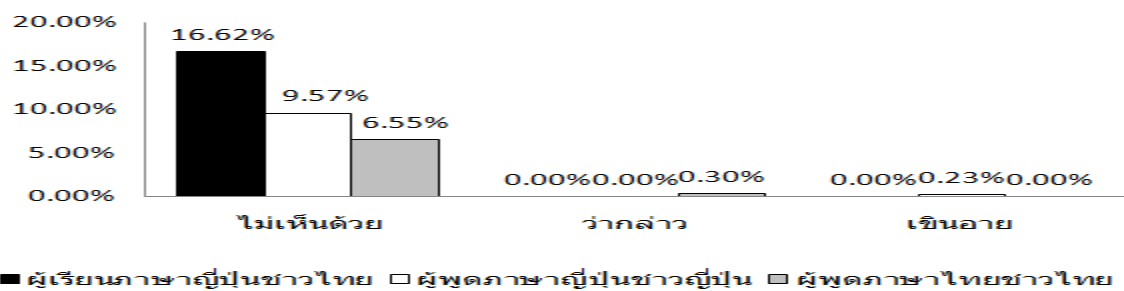
คนไทยเลือกใช้กลวิธีการตอบรับคำชมแบบเลี่ยงด้วยกลวิธีการอธิบายและกลวิธีการเสนอแนะมากที่สุด(ภาพที่ 3) เช่น “สมาธิทำให้เกิดปัญญา” “คิดแล้วปฏิบัติ ก็จะทำออกมาดีเอง” “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ลักษณะนิสัยของคนไทยคือการอธิบายหรือให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลของสิ่ง ๆ นั้น และนิยมเสนอแนะหรือชี้แนะแนวทางให้กับคนในระดับเดียวกันหรือต่ำกว่าตนเองโดยใช้หลักทางพระพุทธศาสนา ชี้แนะให้เห็นผลของการกระทำนั้น ๆ อันแสดงถึงความมีน้ำใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันของคนไทยด้วยกันเอง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ทาง นฤวร สันตมนัส (2547:135-136) ได้กล่าวเอาไว้ว่า คนไทยชอบอธิบายรายละเอียดโดยการกล่าวถึงข้อมูลและเล่าความเป็นมาของสิ่งที่กล่าวถึงไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดหรือเรื่องใดก็ตามให้ฝ่ายตรงข้ามได้รับรู้ และเป็นข้อมูลเสริมให้ได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น และหากผู้พูดเห็นว่าสิ่งที่กล่าวถึงหรือสิ่งที่ถูกกล่าวขมนั้นเป็นผลดีและมีประโยชน์ต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วย คนไทยก็จะแนะนำให้คนอื่นทำหรือนำไปปฏิบัติด้วย อันเป็นการแสดงความปรารถนาดีต่อฝ่ายตรงข้าม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของคนไทย จะมีความอ่อนโยนในพระพุทธศาสนาอันมีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของคนไทยสอดแทรกอยู่ แม้แต่การใช้ถ้อยคำในการตอบรับคำชม

นอกจากนี้ กลวิธีการแสดงอวัจนภาษา เช่น การหัวเราะ พบในกลุ่มผู้เรียนและคนไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Cedar (2006) ที่พบกลวิธีการยิ้มหรือหัวเราะเฉพาะในกลุ่มของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย การตอบรับคำชมด้วยกลวิธีนี้เป็นการตอบรับที่แสดงออกให้เห็นถึงความเป็นสยামเมืองยิ้มอันเป็นอัตลักษณ์ของคนไทยที่ไม่ว่าจะเจอสถานการณ์ใดก็จะยิ้มหรือหัวเราะออกมา เพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดและช่วยลดการคุกคามหน้าของฝ่ายตรงข้ามได้ด้วย ส่วนคนญี่ปุ่นจะใช้กลวิธีหยอกล้อหรือพูดตลก เช่น 「あいつ褒めると調子にのるからね。(ชมแล้วลอยนะเว้ย)」 「あまり褒めると調子にのるからね。(ชมขึ้นมากไปเดี๋ยวขึ้นก็ลอยหรอก)」 การกล่าวหยอกล้อหรือพูดตลกแม้ไม่ปรากฏในกลุ่มคนไทยของงานวิจัยนี้ แต่ปรากฏในกลุ่มตัวอย่างคนไทยในงานวิจัยของ Sayan (2010) เมื่อพิจารณาตามธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่ถือปฏิบัติกันมาของคนญี่ปุ่นแล้ว พบว่าลักษณะการตอบรับคำชมนี้คนญี่ปุ่นไม่นิยมใช้กัน เพราะไม่ใช่การแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนตามแบบฉบับของคนญี่ปุ่น แต่เมื่อตรวจสอบเกี่ยวกับรายละเอียดข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้กลวิธีนี้ในการตอบรับคำชมนั้น ปรากฏว่า เป็นกลุ่มตัวอย่างที่พำนักอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลา 11 ปีแล้ว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่งนี้มีการเรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมเกี่ยวกับการหยอกล้อหรือพูดตลกของคนไทยในระดับหนึ่ง ซึ่งลักษณะที่ไม่เคร่งขรึมและง่าย ๆ สบาย ๆ เช่นนี้เป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทย หรือไม่ก็อาจจะเป็นลักษณะเฉพาะตนของกลุ่มตัวอย่งนั้นที่เป็นคนขี้เล่นก็เป็นได้ ซึ่ง Sayan (2010) ได้กล่าวว่า การพูดหยอกล้อหรือพูดตลกเป็นกลวิธีที่ถูกใช้บ่อย ซึ่งในวัจน กรรมกรชมในชีวิตประจำวัน ถือเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการกระชับความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับฝ่ายตรงข้ามที่สนิทสนม และกลวิธีการแสดงความชื่นชม เช่น 「恥ずかしい。(อายนะ)」 อันเป็นกลวิธีเดียวกับกลุ่มตัวอย่างของ Shimizu (2009) เลือกใช้ในการตอบรับคำชมซึ่งลักษณะของความชื่นชมที่คนญี่ปุ่นแสดงเป็นวัจนกรรมออกมานั้น ผู้วิจัยมองว่า การแสดงความชื่นชมในลักษณะเช่นนี้เป็นพฤติกรรมอันควรแสดงถึงความงามอย่างหนึ่งของเพศหญิงอันพึงกระทำเพราะถือว่าเป็นการแสดงถึงความถ่อมตนอย่างหนึ่งของคนญี่ปุ่น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแสดงความชื่นชมในลักษณะเช่นนี้ต่อไป ในขณะที่คนไทยใช้กลวิธีว่ากล่าวหรือตำหนิต่อคำชมที่ได้รับ เช่น “ยุแล้วแก” เป็นต้น การกล่าวตำหนิในลักษณะเช่นนี้ของคนไทยเป็นการแสดงความสุภาพในเชิงบวก อันเป็นการใช้ภาษาที่แสดงความรู้สึกเป็นมิตรและมีความสนิทสนม เพื่อให้ผู้ฟังได้รู้สีกว่าตนเองได้รับการยอมรับและได้รับการเอาใจใส่ (Brown & Levinson,

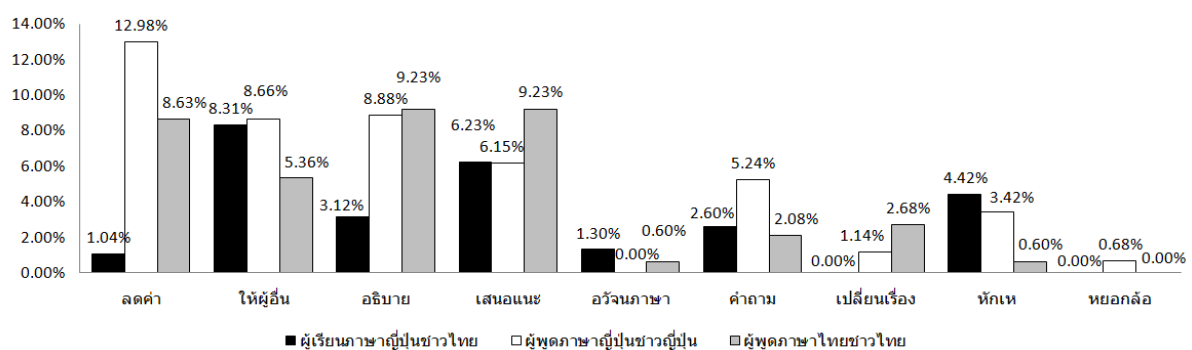
1987) รวมทั้งกลวิธีนี้เป็นการว่ากล่าวในระดับที่ไม่มีความรุนแรง เพราะถือได้ว่าก่อนที่จะกล่าวคำนี้ออกมาคนไทยได้ประเมินระดับความรุนแรงของการทำลายหน้าของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งประมวลผลออกมาเป็นคำว่า “ยุแล้วแก” แต่กระนั้นก็ตาม กลวิธีการว่ากล่าวหรือตำหนินั้นสามารถกระทำได้ระหว่างเพื่อนที่สนิทสนมกันหรือผู้อาวุโสตำหนิผู้น้อยเท่านั้น

ภาพที่ 2 กลวิธีการตอบรับคำชมแบบยอมรับของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น และผู้พูดภาษาไทยชาวไทย

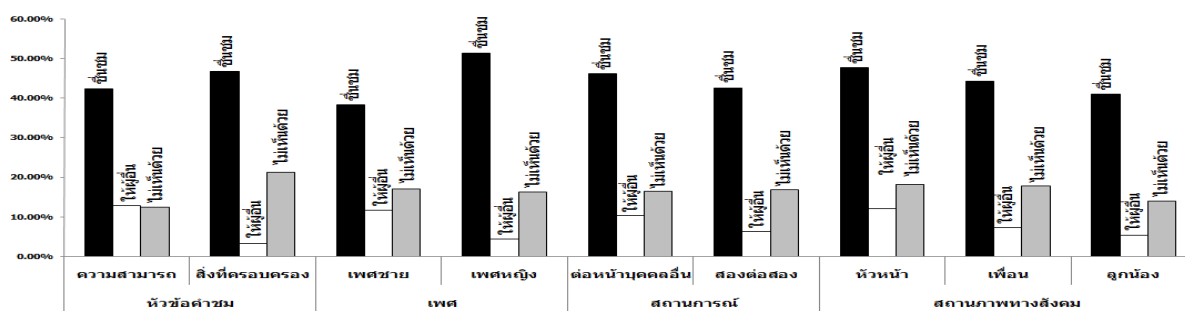
ภาพที่ 3 กลวิธีการตอบรับคำชมแบบเลี่ยงของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น และผู้พูดภาษาไทยชาวไทย

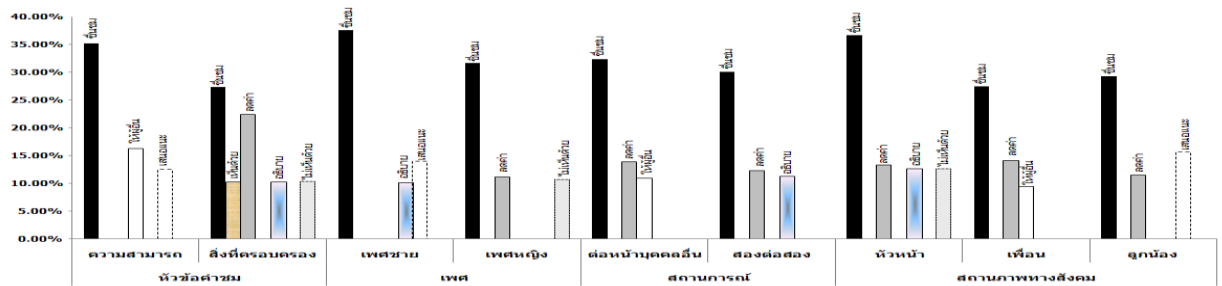
ภาพที่ 4 กลวิธีการตอบรับคำชมแบบปฏิเสธของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น และผู้พูดภาษาไทยชาวไทย

2. ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการตอบรับคำชม

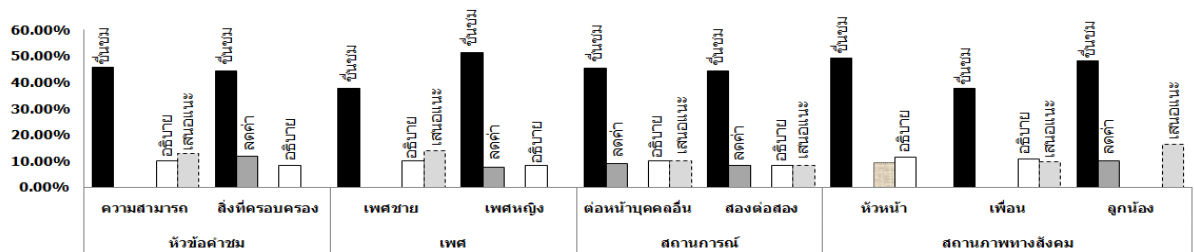
ผลการศึกษาปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการตอบรับคำชม(ภาพที่ 5) พบว่า ผู้เรียนใช้กลวิธีการแสดงความชื่นชม กลวิธีการแสดงความไม่เห็นด้วย และกลวิธีการยกคำคำชมให้ผู้อื่นในทุกปัจจัยทางสังคม ซึ่งมีแนวโน้มปริมาณการใช้ไปในทิศทางเดียวกัน แต่อีกสองกลุ่มนั้นพบว่ามีความแตกต่างด้านปัจจัยทางสังคม ดังนี้ กลุ่มคนญี่ปุ่น (ภาพที่ 6) พบว่า ใช้กลวิธีการยกคำคำชมให้ผู้อื่น (16.20%) ต่อคำชมด้านความสามารถ แต่ใช้กลวิธีการลดคำคำชม (22.42%) ต่อคำชมสิ่งที่ครอบครอง และพบว่า คนญี่ปุ่นทั้งเพศชายและเพศหญิงใช้กลวิธีการลดคำคำชมทั้งสถานการณ์การถูกชม ต่อหน้าบุคคลอื่นและเมื่อถูกชมสองต่อสองในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ 13.81% และ 12.23% ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านสถานะภาพทางสังคม พบว่า มีความแตกต่างไปตามสถานะภาพทางสังคมของฝ่ายตรงข้าม กล่าวคือ คนญี่ปุ่นใช้กลวิธีการลดคำคำชมเมื่อตอบรับคำชมของหัวหน้าและเพื่อนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ 13.33% และ 14.09% ตามลำดับ โดยกล่าวว่า 「運がよかったよ。(ก็ดวงดีแหละ)」 「たまたま当たっただけですよ。(บังเอิญตรงวะ)」 「偶然だよ。(พล็อต)」 「たまたまだよ。(บังเอิญวะ)」 แต่ใช้กลวิธีการเสนอแนะต่อคำชมของลูกน้องในกรณีถูกชมเรื่องความสามารถมากถึง 15.71% ซึ่งคนไทยก็ใช้กลวิธีนี้ต่อคำชมของลูกน้องเช่นเดียวกัน โดยคนญี่ปุ่นจะกล่าวด้วยถ้อยคำในลักษณะให้กำลังใจว่า 「あなたたちもどんどんアイデアを出してがんばって! (พวกเธอก็เช่นกัน ขยันออกไอเดียกันล่ะ สู้ สู้) ในขณะที่คนไทยจะใช้ถ้อยคำในลักษณะชี้แนะโดยนำหลักการทางพระพุทธศาสนาเข้ามา เช่น “สมาธิทำให้เกิดปัญญา” “คิดแล้วปฏิบัติ ก็จะสามารถทำได้เอง” และคนไทยยังใช้กลวิธีการลดคำคำชมต่อการชมเรื่องสิ่งที่ครอบครอง(11.98%) เช่นเดียวกับกลุ่มคนญี่ปุ่น (ภาพที่ 7) เช่น “เด็กที่เก่งกว่ายังมีอีกหลายคน” “ยังต้องฝึกอีกเยอะ” เป็นต้น นอกจากนี้คนไทยเพศชายและหญิงยังใช้กลวิธีที่แตกต่างกันอีกด้วย เพศชายใช้กลวิธีการเสนอแนะ (14.01%) เช่น “ถ้าลูก ๆ ทุกคนขยันก็ทำได้เหมือนกัน” “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” เป็นต้น ส่วนเพศหญิงใช้กลวิธีการอธิบาย (8.38%) เช่น “ดิฉันก็เสนอแนวทางแก้ไขที่คิดว่าจะทำให้กระบวนการทำงาน ทำงานได้ง่ายยิ่งขึ้นและงานที่ออกมาได้เร็วขึ้น และดิฉันขอรับการไต่ถามด้วยนั่นเองค่ะ” “ฉันคิดว่ามันตรงกับชีวิตจริงเค้า เค้าชอบทางนี้ สนใจเรียนรู้อยู่แล้ว” เป็นต้น แต่สำหรับปัจจัยด้านสถานการณ์(สถานที่) พบว่า ทั้งสองสถานการณ์ใช้กลวิธีการเสนอแนะเช่น “ถ้าขยันทุกคนก็ทำได้” และอธิบาย เช่น “คิดว่าลูกคงชอบทางนี้ตรงกับสภาพความเป็นอยู่ของเค้าจะค่ะ” ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน(10.18% : 8.28%)

ภาพที่ 5 การตอบรับคำชมแยกตามแยกตามแต่ละปัจจัยทางสังคมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

ภาพที่ 6 การตอบรับคำชมแยกตามแยกตามแต่ละปัจจัยทางสังคมของผู้พูดภาษาญี่ปุ่นชาวญี่ปุ่น

ภาพที่ 7 การตอบรับคำชมแยกตามแยกตามแต่ละปัจจัยทางสังคมของผู้พูดภาษาไทยชาวไทย

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียน คนญี่ปุ่น และคนไทยตอบยอมรับคำชมด้วยกลวิธีการแสดงความชื่นชมโดยการกล่าวคำขอบคุณต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุดในทุกปัจจัยทางสังคมอันประกอบด้วย หัวข้อคำถาม เพศ สถานการณ์การชม และสถานภาพทางสังคม อันเป็นผลการศึกษาที่สอดคล้องกับการตอบรับคำชมของชาวไทย (นฤพร สันตมนัส, 2547) และการตอบรับคำชมของชาวอเมริกัน (Chen, 1993 ; Cedar, 2006) แม้ว่าคนญี่ปุ่นตอบยอมรับต่อคำชมน้อยกว่าผู้เรียนและคนไทยก็ตาม แต่ก็แสดงให้เห็นว่าการแสดงความชื่นชมต่อคำชมที่ได้รับด้วยการกล่าวคำขอบคุณนั้นเป็นการแสดงความรู้สึกขอบคุณผู้กล่าวชมที่กล่าวคำชมนั้นออกมา อันเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีให้แก่กันและเป็นอีกหนึ่งวิธีในการตอบแทนบุญคุณของผู้ที่กล่าวชมอีกด้วย ดังคำกล่าวของ นฤพร สันตมนัส (2547: 134) ที่ได้กล่าวเอาไว้ว่า การแสดงความชื่นชมต่อคำชมที่ได้รับเป็นการตอบรับคำชมที่สุภาพและสามารถใช้ได้ในทุกบริบทของการตอบรับคำชม เพราะการกล่าวคำขอบคุณถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อันเป็นการรักษาและเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน อย่างไรก็ตามในงานศึกษาของ Permerantz (1978) ผู้ตอบรับคำชมกล่าวตอบรับคำชมด้วยกลวิธีหลีกเลี่ยงการชื่นชมตัวเอง แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องแสดงความเห็นด้วยต่อสิ่งที่ผู้กล่าวชมได้ชมมาเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการตอบรับคำชมผู้ตอบรับคำชมคำนึงถึงระดับของความสุภาพตามหลักทฤษฎีของ Brown & Levinson (1987) โดยมีการเลือกใช้ถ้อยคำที่มีเจตนาในการรักษาหน้าของอีกฝ่าย อันเป็นการลดการคุกคามหน้าของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งทั้งคนญี่ปุ่น คนไทย และแม้แต่ผู้เรียนได้พิจารณาถึงความเหมาะสมของสถานการณ์ในการตอบรับคำชมไม่ว่าจะเป็นระดับความรุนแรงของวัฒนธรรมในการตอบรับคำชม อำนาจในด้านความสัมพันธ์สูงต่ำของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟัง และระยะห่างอันหมายถึงความสนิทสนมของผู้พูดและผู้ฟัง แล้วเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมต่อฝ่ายตรงข้ามของตนเองและเหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ

วัจนกรรมในการตอบรับคำชมเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด และจัดเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้ในการรักษาหน้าของกันและกัน และกลวิธีที่ใช้ในการตอบรับคำชมนั้นแตกต่างกันไปตามการประเมินความสัมพันธ์ของตนเองที่มีต่อฝ่ายตรงข้ามของแต่ละสังคมและวัฒนธรรม เช่น คนญี่ปุ่นใช้กลวิธีการลดค่าคำชมที่ได้รับเมื่อถูกหัวหน้า และเพื่อนกล่าวชมต่อหน้าบุคคลอื่น อันสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมญี่ปุ่นว่าการอ่อนน้อมถ่อมตนที่ถือว่าเป็นมารยาทอันดีนั้นเราต้องไม่ยกยอและโอ้อวดตนเอง ดังนั้น เมื่อได้รับคำชมต้องลดค่าคำชมนั้นลง เพื่อรักษาหน้าของฝ่ายตรงข้าม ในขณะที่คนไทยใช้กลวิธีการอธิบายและเสนอแนะต่อคำชมที่ได้รับจากเพื่อนและลูกน้อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ลักษณะนิสัยของคนไทยคือการอธิบายหรือให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลของสิ่ง ๆ นั้น และนิยมเสนอแนะหรือชี้แนะแนวทางให้กับคนในระดับเดียวกันหรือต่ำกว่าตนเองโดยใช้หลักทางพระพุทธศาสนาชี้แนะให้เห็นผลของการกระทำนั้น ๆ อันแสดงถึงความมีน้ำใจและเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันของคนไทยด้วยกันเอง เป็นต้น

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อพิจารณาถึงกลวิธีการตอบรับคำชมที่แต่ละกลุ่มตัวอย่างใช้ตามแต่ละปัจจัยทางสังคมแล้ว พบว่า ปัจจัยทางสังคมด้านสถานการณ์(สถานที่)ในการตอบรับคำชมมีอิทธิพลน้อยกว่าปัจจัยทางสังคมด้านอื่น ๆ เพราะ ไม่ว่าจะสถานการณ์ใดทั้งสามกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีเดียวกัน กล่าวคือ ผู้เรียนใช้กลวิธีแสดงความไม่เห็นด้วย ส่วนคนไทยใช้กลวิธีการลดค่าคำชมที่ได้รับ สำหรับคนไทยใช้กลวิธีการเสนอแนะและกลวิธีการอธิบาย ซึ่งมีสัดส่วนการใช้ใกล้เคียงกัน จึงกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคมทั้งด้านหัวข้อคำชม ด้านเพศ ด้านสถานการณ์(สถานที่) และด้าน สถานะภาพทางสังคมของฝ่ายตรงข้ามมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำในการตอบรับคำชม แต่ปัจจัยด้านสถานการณ์ (สถานที่) ในการตอบรับคำชมมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำในการตอบรับคำชมน้อยที่สุด เพราะว่าใช้กลวิธีการตอบรับคำชมเดียวกันทั้งสองสถานการณ์(สถานที่) แตกต่างไปตามแต่ละกลุ่มตัวอย่าง การที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากทั้งสามกลุ่มตัวอย่างประเมินสถานการณ์ในการตอบรับคำชมตามทฤษฎีของ Brown & Levinson (1987) ที่ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของสถานการณ์อันประกอบด้วย ระดับความรุนแรงของการกระทำ(การตอบรับคำชม)ว่ามีความรุนแรงหรือไม่ ระดับความสนิทสนมว่ามีความสนิทสนมมากน้อยเพียงใด และระดับความเกี่ยวข้องทางสังคมว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไรว่า ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ใดก็จะต้องรักษาหน้าของฝ่ายตรงข้าม และเพื่อไม่ให้เกิดการคุกคามหน้าจึงเลือกใช้ถ้อยคำในการตอบรับคำชมที่เหมือนกันในทั้งสองสถานการณ์ และเมื่อพิจารณาจากกลวิธีการตอบรับคำชมที่แต่ละกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ สามารถเข้าใจถึงอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มตัวอย่างได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้เรียนใช้กลวิธีการตามบทเรียนที่ได้รับการเรียนรู้มา คนญี่ปุ่นใช้กลวิธีที่แสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนตามแบบวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ไม่ยกตนข่มท่านอันเป็นสิ่งที่ฝังรากลึกในจิตใจของคนญี่ปุ่น ส่วนคนไทยใช้กลวิธีที่แสดงถึงความใจดีและมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันตามหลักพระพุทธศาสนาอันเป็นอัตลักษณ์ของคนไทย

3. การถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

ผลการศึกษาการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนและคนไทยเลือกใช้กลวิธีการตอบรับคำชมที่แตกต่างกัน และลักษณะการใช้ถ้อยคำในการตอบรับคำชมของผู้เรียนนั้นพบว่าทั้งลักษณะการใช้ถ้อยคำที่คล้ายกับคนไทยและคนญี่ปุ่นแต่ละใกล้เคียงกับการใช้ของคนญี่ปุ่นมากกว่า เช่น การกล่าวยอมรับต่อคำชมด้วยกลวิธีการชื่นชม โดยการกล่าวคำขอบคุณต่อคำชมที่ได้รับ โดยคนไทยส่วนใหญ่กล่าวเพียงคำขอบคุณเพียงคำเดียวต่อคำชมที่ได้รับโดยไม่มียุติอื่น ๆ ต่อท้าย เช่น “ขอบคุณมากค่ะ” “ขอบคุณค่ะ” เป็นต้น ในขณะที่ผู้เรียนกล่าวคำขอบคุณและตามท้าย

ด้วยประโยคอื่น ๆ เช่น 「有難うね。それは皆のおかげですよ。」 (ขอขอบคุณนะ นั่นเป็นเพราะการสนับสนุนของทุกคนนะ)」 เป็นต้น ซึ่งลักษณะสำนวนเช่นนี้ไม่ปรากฏในการตอบรับคำชมของคนไทย อันแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียนภาษาที่สองที่พยายามพูดให้เป็นรูปแบบสำนวนแนวทางเดียวกับคนญี่ปุ่น อีกทั้งผู้เรียนพยายามที่จะใช้ภาษาญี่ปุ่นให้เหมือนเจ้าของภาษาแต่มีจำนวนการใช้บางกลวิธีมากกว่าเจ้าของภาษา โดยเฉพาะการตอบปฏิเสธด้วยกลวิธีการแสดงความไม่เห็นด้วยต่อคำชมที่ได้รับมีมากถึง 16.62% ในขณะที่คนญี่ปุ่นใช้เพียงแค่ 9.57% แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนงานวิจัยนี้ พบว่า ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาสูงคือ ผู้สอบผ่านระดับวัดความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นระดับ N1 , N2 และเคยพำนักในประเทศญี่ปุ่นนั้นใช้ถ้อยคำการตอบรับคำชมคล้ายคนญี่ปุ่นมากกว่ากลุ่มผู้เรียนที่มีระดับความสามารถต่ำกว่า ส่วนผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่ำกว่า คือ ผู้สอบได้ระดับ N3 , N4 หรือผู้เรียนที่ไม่เคยพำนักในประเทศญี่ปุ่นมักจะใช้ถ้อยคำการตอบรับคำชมคล้ายคนไทย นอกจากนี้ พบว่ากลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นระดับ N2 ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถทางภาษาในระดับกลางที่ค่อนข้างสูง และไม่เคยพำนักในประเทศญี่ปุ่น มีการใช้กลวิธีแสดงอวัจนภาษาด้วยการหัวเราะต่อคำชมที่ได้รับอันเป็นกลวิธีที่ปรากฏเฉพาะในกลุ่มคนไทย

จะเห็นได้ว่า เกิดการถ่ายโอนทางภาษาในกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่ำกว่าหรือผู้ที่ไม่เคยพำนักในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งเอาไว้ว่าผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นที่มีความสามารถระดับต่ำกว่ามีประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์กับชาวญี่ปุ่นน้อยกว่า จะเกิดการถ่ายโอนทางภาษา และผลวิจัยที่ออกมาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Qu & Wang (2005) ; Bu (2010) และ Phoocharoensil (2012) ที่พบว่า ความสามารถทางภาษาของผู้เรียนมีผลต่อการถ่ายโอนทางภาษา กล่าวคือ ผู้เรียนที่มีความสามารถระดับต่ำหรือระดับต้นเกิดการถ่ายโอนจากภาษาแม่ของตนเองไปสู่ภาษาเป้าหมายได้ง่าย เพราะการเรียนรู้ภาษาที่สองผู้เรียนจะใช้หลักการหรือวิธีการในการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งมาเป็นเกณฑ์ และเนื่องจากไม่มีประสบการณ์พำนักในประเทศญี่ปุ่น จึงทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ภาษาผ่านปฏิสัมพันธ์ (Interatcion) กับชาวญี่ปุ่นนอกห้องเรียน (Han, 1992) จึงทำให้การใช้ภาษาของกลุ่มผู้เรียนที่ไม่มีประสบการณ์พำนักในประเทศญี่ปุ่นอยู่ท่ามกลางระหว่างความเพียงพอและความไม่เพียงพอในภาษาที่สอง จึงทำให้เกิดการใช้ที่มีทั้งเหมือนภาษาแม่และเหมือนกับภาษาที่สอง

จึงกล่าวได้ว่า ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นระดับสูงและเคยพำนักในประเทศญี่ปุ่นใช้ถ้อยคำในการตอบรับคำชมคล้ายคนญี่ปุ่นมากกว่า ส่วนผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่ำกว่าหรือผู้เรียนที่ไม่เคยพำนักในประเทศญี่ปุ่นการใช้ถ้อยคำจะคล้ายคนไทยมากกว่า แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นระดับ N2 ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถทางภาษาในระดับกลางที่ค่อนข้างสูง ยังมีการใช้ถ้อยคำที่คล้ายกับเจ้าของภาษา เช่น การใช้ถ้อยคำของกลวิธีการเสนอแนะในรูปแบบของการชักชวนให้พยายามทำในบางสิ่งบางอย่างและมีลักษณะให้กำลังใจต่อบุคคลที่กล่าวชม เช่น 「頑張ろう。頑張りましたよ。(พยายามกันเถอะ)」

「頑張って！(สู้ สู้ นะ)」 「頑張るぞ！(สู้ไว้ยัย)」 「頑張ろうね！(สู้ นะ)」 เป็นต้น และคล้ายภาษาแม่ เช่น การใช้ถ้อยคำของกลวิธีการแสดงอวัจนภาษาด้วยการหัวเราะ อันถือเป็นอัตลักษณ์ของคนไทยที่ถูกกล่าวขานกันว่า เมืองไทย คือ สยามเมืองยิ้ม ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสังเกตว่าคนไทยจะมีลักษณะ การแสดงออกเช่นนี้เพื่อตอบรับแบบนี้ไม่เหมือนกับชาติใด เป็นต้น ส่วนกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นระดับ N3 และ N4 ใช้กลวิธีการแสดงความชื่นชมด้วยการกล่าวคำขอบคุณอันเป็นถ้อยคำตอบรับคำชมที่ปรากฏมากที่สุดในทั้งในภาษาไทย (นฤพร สัน

ตมนัส, 2547) และภาษาญี่ปุ่น (Hirata, 1999) และไม่ว่าจะมีความสามารถทางภาษาระดับใด ผู้เรียนทุกระดับ มีแนวโน้มการใช้ภาษาโดยเฉพาะกลวิธีการปฏิเสธด้วยการแสดงความไม่เห็นด้วยมากกว่าเจ้าของภาษาญี่ปุ่น เช่น 「いいえ、いいえ。(ไม่ใช่ครับ ไม่ใช่)」 「いいえ、そんなことないです。(ไม่ขนาดนั้นหรอกครับ)」 「いいえ、とんでもないです。(ไม่เท่าไรหรอกครับ)」 เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดีสัดส่วนการใช้กลวิธีการปฏิเสธของผู้เรียนนั้นมากกว่าสัดส่วนการใช้ของคนญี่ปุ่น อาจสืบเนื่องมาจากผู้เรียนไม่มั่นใจหรือเกรงว่าจะใช้ผิดจนทำให้เกิดการใช้มากเกินไปเจ้าของภาษา ซึ่งสอดคล้องกับ Phoocharoensil (2012) ที่ได้กล่าวว่า ผู้เรียนระดับกลางเกิดการถ่ายโอนน้อยกว่าระดับต้นแต่เกิดความผิดพลาดได้มากกว่า เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจในระดับหนึ่งแล้วแต่อาจเกิดจากความไม่มั่นใจหรือความลังเลที่จะใช้ภาษาที่สอง การที่ผลออกมาเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่าผู้เรียนตอบรับคำชมตามที่เรียนมาจากหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นที่สอนให้ตอบรับคำชมด้วยการปฏิเสธต่อคำชมที่ได้รับเพราะเป็นการแสดงความนอบน้อมถ่อมตนตามธรรมเนียมปฏิบัติของคนญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติม

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาถึงกลวิธีการในการตอบรับคำชม ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย หัวข้อคำชม เพศ สถานที่ และสถานะภาพทางสังคมอันมีผลต่อการตอบรับคำชมของผู้เรียน คนญี่ปุ่น และคนไทย รวมทั้งศึกษาการถ่ายโอนทางภาษาของผู้เรียน เพื่อทราบถึงกลวิธีการในการตอบรับคำชมของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง และทราบถึงปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำในการตอบรับคำชม พร้อมทั้งทราบว่ามีการถ่ายโอนทางภาษาในการตอบรับคำชมของผู้เรียนหรือไม่ อย่างไร จะเห็นได้ว่า การตอบรับคำชมแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ ผู้เรียนและคนไทยใช้กลวิธีการยอมรับต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุด สำหรับคนญี่ปุ่น ใช้กลวิธีการเลี่ยงต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุด สำหรับกลวิธีย่อย พบว่าทั้งสามกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้กลวิธีการแสดงความชื่นชมด้วยการกล่าวคำขอบคุณต่อคำชมที่ได้รับมากที่สุด แต่มีความแตกต่างในกลวิธีที่ใชรองลงมาคือ ผู้เรียนใช้กลวิธีการแสดงความไม่เห็นด้วย ในขณะที่คนญี่ปุ่นใช้กลวิธีการลดคำคำชม ส่วนคนไทยใช้กลวิธีการเสนอแนะและกลวิธีการอธิบาย สำหรับปัจจัยทางสังคมนั้นมีผลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำในการตอบรับคำชมของผู้เรียนน้อยกว่าคนญี่ปุ่นและคนไทย และปัจจัยด้านสถานที่ในการตอบรับคำชมมีผลน้อยกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ และพบว่ามีถ่ายโอนทางภาษาแตกต่างกันไปตามระดับความรู้ทางภาษาและประสบการณ์ในการพำนักหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับภาษาญี่ปุ่น

แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ศึกษาเพียงสองหัวข้อคำชม คือ การชมเรื่องความสามารถ และการชมสิ่งที่ครอบครอง ทั้งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาก็ยังน้อยและจำกัดเฉพาะผู้ที่เป็พนักงานบริษัทเท่านั้น จึงไม่สามารถระบุชี้ชัดตามผลของการวิจัยได้ ดังนั้นเพื่อยืนยันผลการวิจัยให้ชัดเจนขึ้น อาจจะศึกษาเปรียบเทียบทั้งสี่หัวข้อคำชม พร้อมกับเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นและมีอาชีพหลากหลาย นอกจากนี้ งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบเต็มเต็มบทสนทนา จึงไม่สามารถรู้ถึงอวัจนกรรมที่แสดงออกมาเมื่อถูกชมได้ โดยเฉพาะกลวิธีการแสดงอวัจนภาษาและการแสดงความคิดเห็น ดังนั้น เพื่อให้เห็นถึงอวัจนภาษาที่แสดงออกมา อาจมีการเพิ่มเติมโดยการเก็บข้อมูลด้วยการสนทนาแบบธรรมชาติ และอาจจะมีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อดูปัจจัยในการเลือกใช้คำตอบรับคำชม สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้อาจเป็นงานวิจัยชิ้นแรกที่ศึกษาการถ่ายโอนทางภาษาในการตอบรับคำชมของผู้เรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่ผ่านการ

เรียนรู้และมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาญี่ปุ่นมาพอสมควร ทำให้เห็นผลการถ่ายโอนทางภาษาไม่ชัดเจน จึงควรศึกษาเปรียบเทียบการถ่ายโอนทางภาษาของผู้ที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นในระดับที่ต่ำกว่านี้ หรืออาจจะเทียบความสามารถทางภาษาระดับสูง กลาง และต่ำว่ามีการถ่าย โอนแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เซนโคะ เค เมย์นาร์ด. (2544). *กลยุทธ์การสนทนาภาษาญี่ปุ่นเล่ม 2*. (แปลจาก An introduction to Japanese grammar and communication strategies. โดย ปรียา อิงคาภิรมณ์ โสระริเอะ และ กนก ศฤงคารินทร์). กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- นฤพร สันตมนัส. (2547). *การตอบรับคำชมในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิชาพร ยอดมณี. (2554). *วัฒนธรรมในการใช้ภาษา: การใช้ภาษา สุภาพ-ไม่สุภาพ* [online]. วันที่สืบค้น 10 สิงหาคม 2556 จาก [http://www.stou.ac.th/study/sumrit/2-55\(500\)/page2-2-55\(500\).html](http://www.stou.ac.th/study/sumrit/2-55(500)/page2-2-55(500).html)
- ประภา แสงทองสุข, Takashi Miura, Yasujiro Takei, Naoko Takatsuka. 2556. *ภาษาญี่ปุ่นเรียนสบาย สไตส์ โคะฮะรุ เล่ม 2*. (แปลจาก こはるといっしょに にほんごわあーい 2. โดย บุษบา บรรจงมณี, วันชัย สีสพัทธ์กุล). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- พงศ์ปณต โชติทุม. 2521. *กลวิธีการตอบคำชมของเพศหญิงและเพศชายที่ปรากฏในภาพยนตร์อเมริกันและภาพยนตร์ไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยุตตะกัณ คุชานาจิ. 2552. *เคโกะ ภาษาสุภาพเพื่อการเข้าสังคมญี่ปุ่น*. (แปลจาก 敬語 敬語ネイティブになろう!! โดย เสาวรีย์ นากางาวา). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- วสันต์ ดอแว. 2556. *การตอบรับคำชมของคนไทยและคนมลายูใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. โครงร่างวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โอะซะมุ มิซึตะนิ และ โนะบุโกะ มิซึตะนิ. 2551. *สนุกกับภาษาญี่ปุ่น 6*. (แปลจาก Nihongo Notes 6. โดย ปรียา อิงคาภิรมณ์ โสระริเอะ). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรมสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

ภาษาญี่ปุ่น

- 平田真美 [Hirata]. (1999). ほめ言葉への返答. 横浜国立大学留学センター紀要, 6, 38-47.
- 糸井江美 [Itoi]. (1999). 褒め言葉への返答: 学生と中高年の世代差. 文学部紀要, 文教大学, 13(1), 40-51.
- 金庚芬 [Kim]. (2006). ほめの談話に関する日韓対照研究一日・韓大学生の会話データを用いて一. 桜美林大学国際学研究科博士学位論文.

- 増田[Masuda]. (2009). 教師のほめに対する学生の返答の日中対照研究. *日本語文化研究*, 13, 106-121.
- サーヤン コーサティアンウォン[Sayan]. (2010). *ほめ及びほめに対する返答の日タイ対照研究*. 大阪大学言語文化研究科博士論文.
- 夏芳芳[Xia]. (2010). 中国人日本語学習者の褒め言葉に対する返答について—語用論特徴を中心に—. 名古屋大学国際開発. 研究科日本語教育学講座 Webサイト <http://www.lang.nagoya-u.ac.jp/nichigen/0-kyouiku/seminar/seminar.htm> (2013年8月8日参照)
- 楊一林[Yang]. (2011). 目上へのほめ行動について. *論文集: 金沢大学経済学部社会言語学演習*, 6, 19-32.
- 横田淳子[Yokota]. (1985). ほめられた時の返答における母国語からの社会言語学的転移. *日本語教育*, 58, 203-217.

ภาษาอังกฤษ

- Brown, P. & Levinson, S. (1987). *Politeness: some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bu, J. (2010). A study of pragmatic transfer in compliment response strategies by Chinese learners of English. *Journal of Language Teaching and Research* 1 (2), 121-129.
- Cedar, P. (2006). Thai and American responses to compliments in English. *The Linguistics Journal Press*, 1(2), 6-28.
- Chen, W. (2012). Differences in English compliment responses between native English speakers and Chinese English learners. *Working Paper in Second Language Studies Program*, 3, 18-29.
- Chiang, B. & Pochtrager, F. (1993). A pilot study of compliment responses of American-born English speakers and Chinese-born English speakers. (ERIC Document Reproduction Service No. ED ED356649).
- Han, C. (1992). A comparative study of compliment responses: Korean females in Korean interaction and in English interaction. *Working Papers in Educational Linguistics*, 8(2), 17-31.
- Permerantz, A. (1978). Compliment responses: note on the co-operation of multiple constraints. In J. Schenkein (Ed.), *Studies in the organization of conversation interaction* (pp. 79-112). New York, NY: Academic Press.
- Phoocharoensil, S. (2012). L2 English compliment responses: An investigation of pragmatic transfer. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 1(6), 276-287.
- Qu, J. & Wang, L. (2005). Pragmatic transfer in compliment responses by Chinese learners of English. *Sino-US English Teaching*, 2(12), 66-75.
- Shimizu, T. (2009). Influence of learning context on L2 pragmatic realization: A comparison between

JSL and JFL learners' compliment responses. *Mouton Series in Pragmatics: Pragmatic Competence*, 167-198.

Tatsumi, N. (2010). American learners' compliment responses in Japanese. *Proceedings of the 22nd Annual Conference of the Central Association of Teacher of Japanese*, 116-124.

Wolfson, N. (1989). The social dynamics of native and nonnative variation in complimenting behavior. *The Dynamic Interlanguage: Empirical Studies in Second Language Variation*, 219-236.

บทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อเรื่อง: พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

ผู้แต่ง: ศรีวิไล พลมณี

จัดพิมพ์โดย: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISBN: 974-13-1854-5

จำนวนหน้า: 273

ราคา: 245 บาท

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เติวิธ เสวตไวยาราม

คณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เค้าโครงและเนื้อหาโดยสังเขป

หนังสือเล่มนี้แต่งโดยรองศาสตราจารย์ศรีวิไล พลมณี ผู้แต่งได้ระบุว่าหนังสือนี้เป็นหนังสือเล่มแรกในศาสตร์ด้านการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โครงสร้างของหนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยคำนำจากผู้แต่ง สารบัญ จากนั้นเริ่มด้วยตัวบทจำนวน 12 บท บทส่งท้าย ภาคผนวก(การฝึกผันวรรณยุกต์ แบบฝึกหัดต่างๆ) บรรณานุกรม ดัชนี และจบด้วยประวัติผู้เขียน ซึ่งแต่ละบทจะมีเนื้อหาโดยย่อที่จะกล่าวต่อไป

เนื้อหาบทที่ 1 “ความเป็นมาของการสอนภาษาต่างประเทศ” กล่าวถึงประวัติความเป็นมาอย่างย่อในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทย

ในบทที่ 2 “แรงจูงใจของผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ” ผู้แต่งได้กล่าวรายละเอียดมากขึ้นในเรื่องของการสอนภาษาไทยในต่างประเทศ เช่น ประเทศจีน ประเทศเกาหลี ประเทศออสเตรเลีย นอกจากนี้ผู้แต่งยังได้สำรวจความคิดเห็น แรงจูงใจ และปัญหาต่างๆของนักศึกษาต่างชาติต่อการเรียนภาษาไทย

บทที่ 3 “ภาษาไทยในภาษาโลก” สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งบรรยายเกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มภาษาตามความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย และส่วนที่สองบรรยายเกี่ยวกับภาษาถิ่นในประเทศไทย ในส่วนที่หนึ่ง ผู้แต่งอธิบายว่าภาษาไทยอยู่ในตระกูลไท(Tai Family) และเมื่อพิจารณาตามโครงสร้างของคำแล้ว ภาษาไทยจะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มภาษาคำโดด(isolating) ในส่วนที่สอง ผู้แต่งได้อธิบายว่าภาษาในสังคมไทยทั้งหมดที่ใช้พูดเป็นภาษาแม่สามารถจำแนกตามตระกูลภาษาออกเป็น 5 ตระกูล พร้อมทั้งระบุว่าแต่ละตระกูลจะใช้พูดในท้องถิ่นใดด้วย

เนื้อหาบทที่ 4 “การวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาของผู้เรียนกับภาษาเป้าหมาย” เป็นเรื่องของนำเสนอแนวคิดของการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างภาษาของผู้เรียนกับภาษาเป้าหมาย(Contrastive Analysis) โดยผู้แต่งมุ่งเน้นถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างภาษา นอกจากนี้ ผู้แต่งยังได้อ้างอิงงานของนฤมล ลีปิยะชาติที่ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น

ในบทที่ 5 “ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ; ภาพสะท้อนลักษณะของภาษาไทย” ผู้แต่งได้กล่าวถึงตัวอย่างจริงที่ผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักใช้ผิดและได้บรรยายลักษณะภาษาไทยที่สำคัญ 10 อย่าง คือ (1) ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงขึ้นลง, (2) ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงสั้น-ยาว และมีเสียงท้ายที่สำคัญต่อความหมาย, (3)

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีการลงและไม่ลงน้ำหนักเสียง, (4) ภาษาไทยมีช่วงต่อของเสียงชัดและเสียงห่าง, (5) ภาษาไทยมีทำนองเสียงขึ้นหรือตก, (6) ภาษาไทยใช้ลักษณะนาม, (7) ภาษาไทยมีบุรุษสรรพนาม, (8) ภาษาไทยมีคำราชาศัพท์หรือคำสุภาพ, (9) ภาษาไทยมีภาษาพูดและภาษาเขียน และ (10) ภาษาไทยใช้การเรียงคำเพื่อเข้าประโยค ผู้แต่งอธิบายว่า ทั้งผู้สอนชาวไทยและผู้เรียนชาวต่างประเทศควรทราบลักษณะของภาษาไทยทั้ง 10 อย่างนี้

ในบทที่ 6 “การเป็นครูสอนภาษาไทยแก่ผู้เรียนชาวต่างประเทศ” ผู้แต่งได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติการเป็นครูสอนภาษาไทยที่ดีว่าควรมีลักษณะดังนี้ คือ (1) รู้ภาษาไทยอย่างลึกซึ้ง (2) ไวต่อความรู้สึกของผู้เรียนและตอบสนองได้ทันทั่วทั้ง (3) ใจกว้างยอมรับวิธีเรียนและความสนใจของผู้เรียน และ (4) สนใจในการเรียนรู้สังคมเหตุการณ์รอบโลกเพื่อเข้ากับการเรียนที่ภาษาไทยอยู่ในบริบทโลก

ในบทที่ 7 “บรรยาภาศในการเรียนการสอน” ผู้แต่งบรรยายรายละเอียดของสิ่งที่ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องเผชิญร่วมกัน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน คือ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ผู้แต่งกล่าวว่าความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจะนำไปสู่การเรียนการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพ (2) การวางแผนเวลาเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (3) การกำหนดเป้าหมายจะต้องสะท้อนออกมาในการจัดหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และ (4) การประเมินผลทั้งกระบวนการและผลสำเร็จ

เนื้อหาบทที่ 8 “สื่อการสอนและห้องเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ” กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของห้องปฏิบัติการทางภาษาและความจำเป็นในการผลิตสื่อการสอน ผู้แต่งเสนอความเห็นว่าการสร้างห้องปฏิบัติการทางภาษาจะเป็นการสิ้นเปลือง หากสถาบันนั้นขาดการเตรียมพร้อมในด้านเนื้อหา ขั้นตอนการพัฒนาทักษะ รวมถึงการประเมินผลที่น่าเชื่อถือ ผู้แต่งมองว่าหากไม่มีห้องปฏิบัติการทางภาษา ผู้สอนสามารถให้การบ้านแก่นักเรียนแทนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ แต่ผู้สอนจะต้องสร้างความกระตือรือร้นและสนใจให้เกิดแก่ผู้เรียนโดยไม่ต้องไม่ให้การบ้านที่ยากเกินไปและไม่น่าเบื่อที่จะลองทำ ในส่วนของความจำเป็นในการผลิตสื่อการสอน ผู้แต่งมองว่าการผลิตสื่อที่ดีควรเริ่มจากหลังจากผลิตแล้ว ต้องทดลองเพื่อจะได้ปรับปรุงปัญหาต่างๆ เมื่อเสร็จสิ้น จึงค่อยพัฒนาแล้วเผยแพร่ในท้ายที่สุด

ในบทที่ 9 “การสอน อ่าน-เขียน ภาษาไทย” ผู้แต่งได้แสดงความเห็นว่าการสอนอ่านและสอนเขียนควรสอนควบคู่เพื่อเสริมกันและกัน ผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการเขียนที่เป็นตัวช่วยการอ่าน นอกจากนี้ ผู้แต่งยังได้ยกเทคนิคการสอนอ่านเขียนรวมถึงตัวอย่างแบบฝึกอ่านเขียนภาษาไทยมาให้ดูด้วย

ในบทที่ 10 “การสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนผลิตภาษา” ผู้แต่งได้ยกตัวอย่างการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนผลิตภาษาว่าจะใช้สื่อต่างๆในการสอนอย่างไร โดยตัวอย่างที่ยกมาเป็นตัวอย่างที่ใช้สอนนักศึกษาชาวเกาหลีที่มีพื้นฐานความรู้ภาษาไทยบ้าง

ในบทที่ 11 “การสอนสนทนา : ทักษะการสื่อสารที่ซับซ้อนและข้อควรคำนึงในการสอน” ผู้แต่งได้กล่าวว่าการสอนสนทนาเป็นเรื่องที่ต้องทุ่มเทเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเรื่องที่ยาก ผู้แต่งจึงให้ความสำคัญของการสอนสนทนาโดยเริ่มจากการให้คำจำกัดความของการสนทนา หลังจากนั้นได้อ้างอิงแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ได้แก่ กฎแห่งความร่วมมือ Speech acts คำพูดโต้ตอบของคู่สนทนา การเปิดและปิดการสนทนา หัวข้อสนทนา การฉวยโอกาสที่จะเป็นผู้พูด การแก้ไขปัญหาอุปสรรคการสื่อสาร ผู้แต่งยังย้ำความสำคัญของครูผู้สอนที่จะต้องเข้าใจบทบาทและรู้จักใช้แนวคิดและทฤษฎีต่างๆในข้างต้นในการสอนได้อย่างเหมาะสมด้วย

ในบทที่ 12 “ปัญหาการเรียนและแนวการสอน” ผู้แต่งได้นำเสนอปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยและแนวทางแก้ไข 10 หัวข้อ ได้แก่ (1) ปัญหาการขาดพื้นฐานในการเรียนภาษาไทยของผู้เรียน (2) ปัญหาการศึกษาจำไม่ได้ (3) ปัญหาการศึกษาไม่พูด (4) ปัญหาการศึกษาออกเสียงไม่ถูก (5) นักศึกษาเรียงคำในโครงสร้างภาษาไทยไม่ถูก (6) ปัญหาความเข้าใจวัฒนธรรมประเพณี (7) นักศึกษาเบื่อการเรียน (8) ข้อจำกัดของเวลาเรียน (9) การสอนขาดเนื้อหาหรือใช้เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม (10) นักศึกษาไม่ชอบเข้าสังคม นอกจากนี้ ก่อนจบบทที่ 12 ผู้แต่งได้เสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องของการสอนอ่านออกเสียงวรรณยุกต์ให้ถูกต้องและวิธีการสอนพูดให้ได้ผลดี

ท้ายสุด ในส่วน “ส่งท้าย” ผู้แต่งได้เน้นย้ำว่าการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นการเอาชีวิตจิตใจเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งของผู้เรียนและผู้สอน ด้วยเหตุนี้ การสอนภาษาจึงรวมถึงการสอนสังคม วัฒนธรรม ความคิดและชีวิตด้วย

บทวิจารณ์

หนังสือเล่มนี้ถือเป็นหนังสือทางวิชาการที่มีคุณค่าทั้งต่อการอ่านและการครอบครองไว้ เนื่องจากเป็นหนังสือเล่มแรกในประเทศไทยที่กล่าวถึงการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้ยังเหมาะกับช่วงเวลานี้เป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่จะมีการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(Asean Economics Community: AEC) จะเกิดการเคลื่อนย้ายทุนและบุคลากรเพื่อไปทำงานได้อย่างอิสระ เราทุกคนปฏิเสธความจำเป็นในการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาโลกไปไม่ได้ ผู้วิจารณ์จึงรู้สึกยินดีเป็นอย่างมากที่ได้เขียนวิจารณ์หนังสือเล่มนี้

ผู้ที่สนใจจะสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างประเทศควรเตรียมอ่านก่อนเริ่มสอน เพราะจะทำให้เข้าใจลักษณะทางภาษาไทยที่สำคัญอย่างคร่าวๆ รวมถึงได้รู้ถึงเทคนิคการสอน การเตรียมตัวและเตรียมใจให้พร้อมเผชิญกับปัญหารูปแบบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เนื้อหาที่อ่านได้เข้าใจง่ายทันสมัย(เมื่อเทียบกับปีที่ตีพิมพ์)เคล็ดลัทธิการสอน แนวคิดความเป็นครู รวมถึงรูปแบบการเล่าเรื่องที่นำเอาประสบการณ์ในการสอนจริงมาพูดถือเป็นจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ นอกจากนี้ การมีตัวอย่างบทเรียนต่างๆ ในหนังสือ รูปเล่มที่พกพาสะดวก รวมถึงขนาดตัวหนังสือที่ไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป ล้วนเป็นจุดเด่นอื่นๆ ของหนังสือเล่มนี้ที่มีอาจมองข้ามได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้มีจุดที่ควรปรับปรุงไม่น้อย เริ่มจาก การพิมพ์ตกในบางจุด รวมถึงการอ้างอิงโดยไม่ได้ระบุแหล่งบรรณานุกรมที่ชัดเจนในบางบท นอกจากนี้ เนื้อหาเขียนขึ้นสำหรับผู้เริ่มต้นเพื่อจะได้เตรียมตัวและเตรียมใจในการสอนภาษาไทยจริง แต่แบบฝึกหัดและตัวอย่างที่ยกมäl้านแต่เป็นแบบฝึกหัดและตัวอย่างสำหรับผู้เรียนภาษาไทยระดับต้นมาแล้ว ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่เพิ่งจะเริ่มสอนภาษาไทยอาจจะรู้สึกสับสนและไม่แน่ใจว่าควรสร้างแบบฝึกหัดและตัวอย่างอย่างไร นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เขียนอธิบายอย่างชัดเจนว่าทฤษฎีการสอนที่อ้างอิงมา จะประยุกต์เข้ากับการสอนภาษาไทยได้อย่างไรตัวอย่างที่นำเสนอดูเหมือนนามธรรมมากกว่าการสอนในชีวิตประจำวันจริงๆ ท้ายที่สุด เนื้อหาที่สำคัญอย่างบทที่ ๙ “การสอน อ่าน-เขียน ภาษาไทย” และบทที่ ๑๐ “การสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนผลิตภาษา” มีรายละเอียดด้านการสอน เทคนิค รวมถึงสิ่งที่ผู้สอนควรระวังน้อยเกินไปจนน่าเสียดาย

แต่ทว่า โดยสรุปแล้ว หนังสือเล่มนี้เหมาะเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้คิดและสนใจจะสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างประเทศ เนื่องจากจะเป็นการเริ่มต้นที่ไม่ยากจนเกินไป แต่ผู้วิจารณ์อยากให้ผู้อ่านทุกท่านอย่าลืมความจริงที่ว่าหนังสือเล่มนี้ออกมาเมื่อ ๑๐ กว่าปีที่แล้ว เนื้อหาบางอย่างอาจขาดความทันสมัยหรือทันโลกปัจจุบัน ผู้อ่านทุกท่านจึงควรเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองด้วย

รายนามผู้เขียน

ธีระพล มะอาจเลิศ

ธีระพล มะอาจเลิศ
 การศึกษา: อนุศาสตราจารย์ ทัพเรือ ภาคที่ 2 กองทัพเรือ จังหวัดสงขลา
 ปริญญาโท สาขาการสื่อสารประยุกต์ คณะภาษาและการสื่อสาร
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 สาขาความสนใจ: ภาษากับพระพุทธศาสนา
 อีเมล: theera_pon@hotmail.com

พรจันทร์ เสี่ยงสอน

พรจันทร์ เสี่ยงสอน
 การศึกษา: ปริญญาตรี นิเทศศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร
 ปริญญาโท การสื่อสารประยุกต์ คณะภาษาและการสื่อสาร
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 สาขาความสนใจ: การสื่อสารมวลชน
 อีเมล: pornjurn@gmail.com

เมทินี สิงห์เวชสกุล

เมทินี สิงห์เวชสกุล
 การศึกษา: ปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 ปริญญาโท สาขาวิชาการแปลและล่าม คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สาขาความสนใจ: ภาษาอังกฤษ (English) และ การแปล (translation)
 อีเมล: Qoon.ms@gmail.com

ปรีมา มัลลิกะมาส

ปรีมา มัลลิกะมาส
 การศึกษา: รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 B.A. in English (First Class Hons.), Chulalongkorn University
 M.A. in English, University of Wisconsin-Madison

ผลงานวิชาการ: หนังสือการแปลกับการสอนภาษาอังกฤษ
 บทความวิจัยเรื่อง ผลของการใช้คลังข้อมูลภาษาอังกฤษเฉพาะด้านที่มีต่อการแปลระหว่าง
 ภาษาอังกฤษและภาษาไทย

สาขาความสนใจ: การแปล (Translation), ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล (Corpus Linguistics), การสอน
 ภาษาอังกฤษให้กับผู้พูดภาษาอื่น (Teaching English to Speakers of Other
 Languages)

อีเมล: mprima@chula.ac.th

วีณา สร้างกลาง

วีณา สร้างกลาง
 การศึกษา: ล่ามภาษาญี่ปุ่น
 ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
 ปริญญาโท การสื่อสารและวัฒนธรรมญี่ปุ่น คณะภาษาและการสื่อสาร
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ความสนใจ: ภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น

อีเมล: suekoto@gmail.com

เทวิช เสวตไอยาราม

เทวิช เสวตไอยาราม
 การศึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
 Ph.D. Japanese Language and Cultures, Nagoya University

ความสนใจ: ภาษาญี่ปุ่น, การสอนภาษาญี่ปุ่น

อีเมล: tewich2000@yahoo.com

ประกาศเชิญชวนส่งบทความ

วารสาร NIDA Journal of Language and Communication เป็นวารสารที่มีผู้ประเมินบทความ (peer review) ของคณะภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ๆ ทฤษฎี การวิจัย วิธีวิทยา และแนวคิดในศาสตร์ของภาษา การสื่อสาร และสหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง วารสารภาษาและการสื่อสารฉบับภาษาไทยเป็นเวทีหนึ่ง สำหรับการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อต่อยอดชุดความรู้ ให้แก่บุคลากรในวงวิชาการ ทั้ง ครู อาจารย์ และ นักวิชาการภายในประเทศ และนานาชาติ

วารสาร NIDA Journal of Language and Communication กำหนดออกปีละ 3 ฉบับ โดยออกเป็น ภาษาอังกฤษ 2 ฉบับ คือ ฉบับเดือนเมษายน และเดือนสิงหาคม และฉบับภาษาไทย 1 ฉบับ กำหนดออกในเดือน ธันวาคม

ประเภทบทความที่รับพิจารณา

- บทความทางวิชาการ (academic article)
- บทความวิจัย (research article)
- บทความปริทัศน์ (review article)
- บทวิจารณ์หนังสือ (book review)

สาขาวิชาบทความที่รับพิจารณา

- อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์
- สังคมศาสตร์
- สหสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

บทความที่ส่งเพื่อพิจารณาควรมีความเกี่ยวข้องกับภาษาและการสื่อสารในมิติใดมิติหนึ่ง

การติดต่อ

ผู้สนใจสามารถติดต่อกองบรรณาธิการได้ที่ คุณจรีพร แก้วสุขศรี ผู้ประสานงานวารสาร

อีเมล chompoo49@hotmail.com หรือ โทร 02-727-3152 โทรสาร 02-377-7892 (ในเวลาราชการ)

คณะภาษาและการสื่อสาร

ชั้น 12A อาคารสยามบรมราชกุมารี

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

118 ถนน เสร้ไทย

แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ

กรุงเทพมหานคร 10240

คำแนะนำการเตรียมบทความ

- จัดพิมพ์โดยโปรแกรม Microsoft Word ความยาวไม่ควรเกิน 30 หน้ากระดาษ A4 (ยังไม่รวม เอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนหน้ากระดาษเดียว ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบด้านบน 1 นิ้วครึ่ง ด้านล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้ายและขวา 1 นิ้ว ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้า ยกเว้นหน้าแรก โดยวางอยู่ขอบบนขวา โดยกำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดแบบ double-spaced บทความที่เขียนด้วยภาษาไทย ใช้ตัวอักษร TH SarabunPS ขนาด 14 พอยต์ ส่วนบทความภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร Times New Roman ขนาด 12 พอยต์
- หัวข้อต่างๆ ในบทความให้ใช้ตัวหนา วางตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ หัวข้อย่อยใช้ตัวเอียง วางตำแหน่ง ซ้ายสุดของหน้ากระดาษ แต่ทั้งหมดไม่ต้องใส่ตัวเลขเพื่อแสดงการเรียงลำดับ
- ผู้เขียนบทความควรใช้รูปแบบการเขียนบทความและสำนวนภาษาที่เหมาะสมกับลักษณะของบทความ ทางวิชาการซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วไป มีการตรวจทานต้นฉบับแล้วเป็นอย่างดีทั้งรูปแบบและการสะกดคำ
- ใช้คำศัพท์หรือคำตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน และ/หรือ พจนานุกรมที่ได้รับการยอมรับในสาขานั้นๆ
- การใช้ศัพท์บัญญัติทางวิชาการที่ยังไม่รู้จักแพร่หลาย ควรใช้ควบคู่กับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น ใส่วงเล็บภาษาอังกฤษ
- การเขียนชื่อเฉพาะ หรือคำแปลจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในบทความ หากจำเป็นก็พิมพ์ภาษาเดิมของชื่อนั้นๆ กำกับไว้ในวงเล็บ เช่น ไทรบุรี (Kedah) เคปคอร์ด (Cape Cord) เป็นต้น
- ไม่ควรใช้ภาษาต่างประเทศในกรณีที่มีคำไทยใช้แพร่หลายอยู่แล้ว
- รักษาความสม่ำเสมอในการใช้คำศัพท์ การใช้ตัวย่อตลอดทั้งบทความ

กรณีส่งบทความเป็นภาษาอังกฤษ หากผู้เขียนไม่ใช่ผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ จำเป็นต้องส่งบทความให้เจ้าของภาษาพิจารณาและปรับแก้บทความ ก่อนส่งบทความเพื่อการพิจารณา

การอ้างอิง

แหล่งข้อมูลทั้งหมดที่อ้างอิงในบทความต้องปรากฏตามลำดับตัวอักษรในรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความโดยใช้ระบบนาม-ปี หรือระบบ APA ทั้งเรื่อง ผู้เขียนบทความต้องรับผิดชอบความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด ตัวอย่างเช่น

ในเนื้อเรื่อง

เอกสารอ้างอิงภาษาไทยใช้ชื่อขึ้นต้น หรือทั้งชื่อต้นและชื่อสกุล ส่วนเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เฉพาะชื่อสกุล

1. ศรีบุญและรัตน (2552, หน้า 25) แสดงความวิตกกังวลกับการดำเนินกิจกรรม CSR ของธุรกิจจำยังขาดความเข้าใจต่อความคิดพื้นฐานหรือแรงจูงใจที่แท้จริง (ถ้าผู้เขียนเกิน 2 คน ใช้เฉพาะชื่อแรกแล้วต่อด้วย และคณะ สำหรับภาษาอังกฤษในกรณีนี้ใช้ et al.)
2. กิจกรรมด้านวัฒนธรรมที่ริเริ่มและดำเนินการโดยสุลักษณ์ ศิวรักษ์ได้บ่มเพาะความคิดสมัยใหม่ให้นักศึกษาหลายสถาบัน (สรณัฐ ไตลังคะ, 2550, หน้า 63)

3. ออฟเตอร์อิมเมจคือการสันนิษฐานของอดีตที่พยายามบุกรุกเข้ามาในห้วงเวลาปัจจุบัน (Doane, 2003, p. 58)

ท้ายบท

1. วารสารทางวิชาการ

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2550). ความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากหลอมรวมเป็นหนึ่งสู่การผสมผสานทาง. *วารสารอักษรศาสตร์*, 37(1), 16-36.

Williams, J. & Severino, C. (2004). The writing center and second language writers. *Journal of Second Language Writing*, 13(3), 165-172.

2. หนังสือที่เขียนโดยผู้เขียนคนเดียวกันทั้งเล่ม

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2549). *ความหลากหลายของภาษาและชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและ

วัฒนธรรม เพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

3. บทความหรือบทในหนังสือรวมเล่ม

Bamlund, D. C. (1997). Communication in a global village. In L. A. Samovar & R. E. Porter (Eds.) *Intercultural communication: A reader* (pp. 27-36). Belmont, CA: Wadsworth.

4. วิทยานิพนธ์ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ปาริชาติ กัณหาทรัพย์. (2545). *การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีในเรื่องสั้นพม่า*.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บทความวิจัยควรเรียงลำดับตามองค์ประกอบดังนี้ (บทความวิชาการใช้เฉพาะข้อ 1-4 และ 6 โดยเนื้อเรื่องใช้รูปแบบทางวิชาการที่เห็นสมควร)

1. ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ตัวหนา)
2. ชื่อผู้เขียน (Authors) ครบทุกคน พร้อมวุฒิการศึกษาสูงสุดและสถานที่ทำงาน (ระบุเฉพาะในจดหมายนำ)
3. บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกิน 250 คำ
4. คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 9 คำ
5. เนื้อเรื่อง (Main Body) ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้
 - 5.1 บทนำ (Introduction) บอกความสำคัญหรือที่มาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัยและอาจรวมกับการทบทวนวรรณกรรม (Review of Literature)
 - 5.2 วิธีการ/ระเบียบวิธีวิจัย (Methodology)
 - 5.3 ผลการวิจัย (Results or Findings)
 - 5.4 อภิปรายผล (Discussion) *5.3 และ 5.4 อาจเขียนรวมกันได้
 - 5.5 ผลสรุปและข้อเสนอแนะ (Conclusion and Recommendations)
6. เอกสารอ้างอิง (References) ใช้ระบบ APA Style สำหรับรายการอ้างอิงภาษาไทย ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ และเพิ่มข้อความ [in Thai] ที่ท้ายรายการอ้างอิงนั้นๆ

การส่งบทความ

- ผู้เขียนบทความที่ได้รับการตรวจทานแล้ว ให้ส่งบทความทางระบบส่งบทความอัตโนมัติบนเว็บไซต์ของวารสาร โดยกรอก ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เขียน กดปุ่ม browse เลือกไฟล์บทความที่เป็น Microsoft Word หรือสกุล .doc/docx เท่านั้น และกดปุ่ม upload เพื่อส่งบทความ ไม่รับพิจารณาไฟล์ .pdf โดยเด็ดขาด
- ไม่ต้องระบุชื่อผู้เขียนและสถานที่ทำงานในตัวต้นฉบับโดยเด็ดขาด ในหน้าแรกให้มีแค่ชื่อบทความและบทคัดย่อ เท่านั้น
- เพื่อป้องกันความผิดพลาดทางเทคนิค ผู้เขียนควรส่งอีเมลอีกครั้งมาที่ chompoo49@hotmail.com โดยส่งจดหมาย นำ และแนบไฟล์บทความ ในจดหมายนำ ให้ผู้เขียนระบุ ชื่อ-สกุล ตำแหน่งทางวิชาการ สถานที่ทำงาน คุณวุฒิการศึกษา (ให้ระบุชื่อปริญญาและสถาบัน) สถานที่ติดต่อ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล และให้แนบประวัติโดยย่อ
- กรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้ระบุผู้รับผิดชอบบทความ (corresponding author) ด้วย ซึ่งอาจไม่ใช่ชื่อแรก
- ในจดหมายนำ ให้ระบุว่า ยินดีให้เผยแพร่ในวารสาร และในกรณีได้รับให้ตีพิมพ์ ให้ส่งข้อความแนะนำผู้เขียน (Notes on Contributors) มาด้วย
- ผู้เขียนควรส่งต้นฉบับพิมพ์ทางไปรษณีย์อีกทางหนึ่งเพื่อป้องกันการสูญหาย หรือความผิดพลาดทางเทคนิค

ข้อกำหนดลิขสิทธิ์

- บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร NIDA Journal of Language and Communication ถือเป็นลิขสิทธิ์ของผู้เขียนบทความ กับคณะภาษาและการสื่อสารเฉพาะในการตีพิมพ์ครั้งแรกนี้ หลังจากนั้น ถือเป็นสิทธิ์ของผู้เขียนเท่านั้น ผู้ใดต้องการ ตีพิมพ์ซ้ำ ต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนก่อน
- กองบรรณาธิการจะส่งวารสารที่มีบทความของผู้เขียนตีพิมพ์ให้แก่ผู้เขียนจำนวน 2 ฉบับ หากผู้เขียนขอรับวารสารที่มีบทความที่ตีพิมพ์เพิ่มเติม สามารถส่งคำขอมายังบรรณาธิการ

เงื่อนไขการรับบทความ

- บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้นโดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับนโยบายของวารสาร และผ่านการ ตรวจสอบข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์หรือตัวสะกดในข้อความและจากการพิมพ์
- บทความที่ได้รับการตอบรับเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้แล้ว จะต้องไม่ปรากฏในสิ่งพิมพ์อื่นใดก่อนจะปรากฏในวารสาร NIDA Journal of Language and Communication หรืออยู่ในระหว่างพิจารณาตีพิมพ์ของวารสารอื่น
- กรณีที่บทความเคยนำเสนอในการประชุมวิชาการ เป็นส่วนหนึ่งการศึกษา เช่น สารนิพนธ์ หรือพิมพ์เผยแพร่ในภาษาอื่นๆ ต้องมีการแจ้งไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการตีพิมพ์หากพบว่าบทความได้รับการ ตีพิมพ์ในวารสารอื่นมาก่อนแล้ว
- กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบภายในเวลา 8 สัปดาห์ นับจากวันที่ส่งบทความ
- กองบรรณาธิการไม่รับผิดชอบในข้อผิดพลาดในบทความ ที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้เขียน ความเห็นใดๆ ที่ปรากฏใน บทความเป็นของผู้เขียน มิใช่ของกองบรรณาธิการและคณะภาษาและการสื่อสาร
- กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ตรวจแก้ไขต้นฉบับในด้านรูปแบบและรายละเอียดของบทความที่ส่งมาพิจารณาตามแต่จะเห็นสมควร ถ้าการแก้ไขเกี่ยวข้องกับเนื้อหา จะขอความเห็นชอบของผู้เขียน

กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Peer Review

- วารสาร NIDA Journal of Language and Communication จัดให้มีกระบวนการในการคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพตามวิธี Peer Review ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้
- บทความที่ส่งเข้ามาจะได้รับการนำเสนอต่อผู้ชำนาญการในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ (Peer Review) อย่างน้อยจำนวน 2 คน ทั้งในและนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ยกเว้นบทความพิเศษที่ถือเป็นบทความเทียบเชิญประจำฉบับซึ่งจะข้ามขั้นตอนนี้ไป
- ผู้อ่านประเมินบทความจะเป็นผู้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะว่าบทความนั้นๆ จะได้รับการยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข หรือ ยอมรับโดยมีเงื่อนไขให้แก้ไข ซึ่งจะต้องส่งบทความอีกครั้งหลังจากแก้ไข หรือ เสนอให้ปฏิเสธการตีพิมพ์เผยแพร่
- ในกรณีบทความผ่านการแก้ไขแล้ว ผู้อ่านประเมินบทความจะต้องพิจารณาอีกครั้งหนึ่งว่าบทความที่แก้ไขแล้วดังกล่าวเป็นที่ยอมรับเพื่อการตีพิมพ์ได้